

ART LIMES
KÉPZŐMŰVÉSZEK DOROGON
NAPJAINKBAN
2014.1
TATABÁNYA

TARTALOM

1. ELŐSZÓ

- 7 Wehner Tibor: Dorog művészete napjainkban

2. NAPJAINK MŰVÉSEINEK KISLEXIKONA LEXIKÁLIS ADATOK, MUNKÁSSÁG-DOKUMENTÁCIÓK

- 9 Bárdos Annamária, Bencze László, Farkas Éva, Furlán Ildikó, Gerencsér Ferenc, Hérics Nándor, Kapa Melinda, Kolonics Péter, Lévy Jenő, Major Ákos, Pécsi L. Dániel, Prunkl János, Rozmann Viktor művészeti író, Sasvári Anna, Tettamanti Béla, Till Attila, Till József, P. Tóth Major Krisztina, Uresch Zsuzsa, Varga László, Végh Éva, Zsembery Dezső műgyűjtő

3. PORTRÉGALÉRIA

- 45 Kovács Lajos: Egy dorogi képcsináló. Bencze László fotóművész
- 49 Farkas Éva: Egy üvegművész önarcképe
- 53 Kovács Lajos: A báboktól a festményekig. Furlán Ildikó báb- és díszletvilága
- 57 Kovács Lajos: Veszélyes pillanatok. Gerencsér Ferenc kiállítása
- 61 Wehner Tibor: A valóságos és a vélt abszurdítások összemosódó világa. A „grafikus” Hérics Nándor műveiről
- 65 Wehner Tibor: Egy különös portrégaléria. Hérics Nándor képzőművész zenész-arcképei
- 69 Kovács Lajos: Utazók, jövevények és vándorok. Kapa Melinda kiállítása
- 73 Kovács Lajos: Útközben. Kolonics Péter kiállítása
- 79 Lévy Jenő: Megszemélyesített gondolatok. Eszmecsere-kereskedelem
- 81 Szücs György: A kronográfus. Lévy Jenő miskolci kiállítása elé
- 85 Kaposi Endre: Végül a tűz. Major Ákos kiállításán

- 89 Medveczky Attila: Jelképeiben is él a magyarság. Beszélgetés Pécsi L. Dániellel
- 99 Csoóri Sándor: A rejtőzködő festőművész. Prunkl János festészete
- 103 Wehner Tibor: Jelenetek, jelenségek, jelenések. Prunkl János festőművész kép-világáról
- 107 Kovács Lajos: „Sokmindenbe belekóstoltam, közben mindig festettem”.
Látogatás Sasvári Anna iparművész otthonában
- 111 Frank János: Tettamanti Béla rajzai
- 115 Wehner Tibor: Lábunkat a Dilettáns tengerbe lógatva... Tettamanti Béla dorogi kiállítása
- 119 Kovács Lajos: Vallomások erdőkről, városokról. P. Tóth Major Krisztina kiállítása
- 123 Fábíán László: A valóság kinyíló rejtelsei. Uresch Zsuzsáról szólva
- 127 Kovács Lajos: Az amatőr omnihisztor. Vendégségben Varga Lászlónál

Lévay Jenő: *Dunai rakodó*, 1995 (fotó)

- 131 Wehner Tibor: Festői szárnyalás, logikus építkezés. Végh Éva munkásságáról
- 135 Wehner Tibor: Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata ... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai dr. Zsembery Dezső műgyűjteményében
- 137 Wehner Tibor: Egy dorogi magángyűjtemény Esztergomban. Dr. Zsembery Dezső kollekciónak kiállítása

4. KÉPGALÉRIA

- 141 Kiállítások, művek, alkotók

5. BIBLIOGRÁFIA

- 149 Dorog válogatott művészeti bibliográfiája

Hérics Nándor: *Áldozati vacsora*, 2013

Till Attila: „Piros gömb” (Párkák), 2006

Wehner Tibor**DOROG MŰVÉSZETE NAPJAINKBAN**

Az *Art Limes* közelmúltban megjelent 2013. évi 5. számában *Képzőművészek Dorogon a 20. században* címmel tekintettük át a településhez kötődő, napjainkban már nem alkotó művészek munkásságát, illetve a mögöttünk hagyott évszázadban itt lezajlott legfontosabb művészeti eseményeket és jelenségeket. Újabb összefoglalásunk sok szállal kötődik a korábban közreadotthoz: most Dorog élő művészetét, a városban napjainkban aktívan tevékenykedő azon művészek munkálkodását próbáljuk meg összegezni, akiknek pályakezdése a múlt század második feléhez, illetve hangsúlyosan az utolsó harmadához köthető, illetve a közelmúlt éveinek regionális művészeti történéseit gazdagítják. Ezáltal tulajdonképpen folytatjuk és ki is bővítjük a lap Komárom-Esztergom megye művészeti értékeit számba vevő sorozatát: folytatjuk a korábban Esztergom és Tatabánya városa XX. századi művészettörténetének feldolgozásával indult sorozatot, és megnyitjuk a megye egy-egy településéhez kötődő, a napjaink művészetét reprezentáló áttekintések kiadvány-láncolatát.

A *Képzőművészek Dorogon a 20. században* című vaskos kötet azt tanúsította, hogy napjaink művészei értékes hagyományra alapozva, a kisvárosi keretek között rendkívül mozgalmasnak ítéltető művészeti közegben dolgozhatnak és tevékenykedhetnek. Dorogon évtizedek óta egymást követik a színvonalas kiállítások, folyamatos munka zajlik a művészeti körökben és szakkörökben, a város a legértékesebb művészeti teljesítményeket rangos díjjal honorálja, és színvonalas művészeti kiadványok dokumentálják a művészeti történéseket. A város művészeti életének egyik legfontosabb fóruma a művelődési központ Dorogi Galériája (mellette iskolai galéria is működik a településen), ahol a városban élő és dolgozó művészek ugyanúgy rendszeresen bemutatkozhatnak, mint a jelenkori magyar képző-,

ipar- és fotóművészet megyei és megyehatárokon túl működő alkotói, és ahol sor kerülhet a múlt művészettörténeti jelentőségű teljesítményeinek, életműveinek prezentálására is.

Dorog jelenkori művészeinek csapatában a városhoz erősebb és lazább szálakkal kapcsolódó alkotókat mutathatunk be: az itt született, a hosszabb ideje, napjainkban is itt élő és dolgozó művészeket, és azokat, akik dorogi születésűk, vagy egy-egy alkotóperiódusuk, műegyüttesük révén kapcsolódnak a településhez, de ma már csak alkotásaikkal térnek vissza egykori életterük vagy tevékenységük színterére. Az összkép igencsak változatos: festő- és grafikusművészek, iparművészek, alkalmazott grafikusok, fotográfusok munkásságának számba vételére vállalkozhattunk e második dorogi művészeti leltárunkban. A művészek sokszínű kollektívájához kapcsolódik egy dorogi születésű művészeti író, és egy hallatlan fontos magángyűjtemény is: dr. Zsembery Dezső nyugalmazott igazgató-főorvos azon, a közelmúltban több alkalommal is a művészeti közfigyelem fókuszába került kollektívája, amelynek legfontosabb alkotásai a megyei, illetve a dorogi kötődésű művészek munkái, valamint a tematikájuk révén a településhez, a tájegységhez kapcsolódó művek.

Kiadványunk felépítése, tárgyalás-menete hasonló a 20. századi történetet áttekintő kötetéhez: a Doroghoz életútjuk és alkotótevékenységük által kapcsolódó művészegyéniségek bemutatására alapozott összefoglalásban az életrajzok, az egy-egy alkotó életművének lexikális összefoglalása mellett régebben megszületett és frissen készült elemzések, kritikák, kiállítás-megnyitó- és katalógus-bevezető szövegek, és természetesen mint korábban, most is gazdag reprodukció-anyag közreadásával próbáljuk jellemezni a jelenkori helyzetképet. És csak megismételhetjük a korábbi kötet bevezetőjében

megfogalmazottakat: „A már lezárult életművek alkotóinak tevékenysége, és az itt működött 'átutazó' alkotók Doroghoz kötődő alkotásai révén megteremtett XX. századi alapok és előzmények, az ezáltal kikristályosodó hagyomány szellemében napjainkban viszonylag népesnek minősíthető művészcsapat dolgozik a városban. Körükben van, akiknek életútja még a XX. század első felében, vagy a második felében-utolsó harmadában indult, és van, aki már az új évezred fiatal alkotója. Miként korábban, most is autonóm, egymástól független, a 'dorogiságot' csupán mint külsődleges összekötő jegyet hordozó alkotóegyeniségek építik itt, vagy dorogi kötődéseiket megtartva a várostól távol életművüket – nincsenek közös, jellegzetes stilisztikai

jegyek, nincsenek a hely szellemét hordozó, különleges vagy specifikus vonások –, abban a reményben – mint ahogy elődeik közül már ez néhányuknak sikerült –, hogy művészetük nemcsak regionális figyelmet keltő és érdemlő, hanem a magyar művészet története által is jegyzett, jelentőségteljes, maradandó értékeket megtestesítő teljesítmény.”

A *Képzőművészek Dorogon a 20. században*, és a *Dorog művészete napjainkban* című áttekintés is a várossá nyilvánításának harmincadik évfordulóját 2014-ben ünneplő Dorogot köszönti. Amiként a múlt történései, napjaink jelenségei is reményeinket éltetheti: a művészet az elkövetkező évtizedekben is e város fontos, éltető eleme lesz.

Till Attila: *Aquarium*, 2005

NAPJAINK MŰVÉSZEINEK KISLEXIKONA

Bárdos Annamária (Nikolicné Bárdos Annamária) keramikumművész
(Dorog, 1945. március 22.)

Művészeti tanulmányait 1956-ban szabadiskolában kezdte Heil-Huba Ferenc festőművész irányítása mellett, majd 1960 és 1964 között a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban tanult. 1964–1965-ben Luzsiczka Lajos festőművész képzőművészeti körébe járt. 1970-ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola kerámia szakán. Mestere Litkei József, Kovács Ferenc és Csekovszky Árpád volt. Művészi fejlődésére nagy hatással volt Gádor István és Kovács Margit is. Az esztergomi Kályhacsempegyártó és Építő Vállalatnál 1970 és 1972, majd 1981 és 1982 között dolgozott. 1976 és 1981 között Jugoszláviában élt, a JUGOSLAVJAPUBLIK cégnél reklámgrafikus volt. 1985-től általános iskolában tanított Esztergomban, 1990-től főiskolai adjunktus a Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskolán és a Szakmunkásképző Ipari- és Szakközépiskolában a kerámiakészítő szakma szaktanára. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, majd a MAOE (1970-től) tagja, az esztergomi Sigillum csoport (1968-tól) tagja volt, az Esztergomi Művészek Céhe (1991-től) tagja.

Díjak, ösztöndíjak:

1982 Komárom Megyei Tanács alkotói ösztöndíja

Szimpozionok, művésztelepek:

1983 Hódmezővásárhely

1995 Kerámia Alkotótelep, Siklós

Bibliográfia:

1972 Mucsi András: Az esztergomi Sigillum csoport. *Új Forrás* 1972(2)101–104.

1981 *Dorogi képzőművészek kiállítása*. Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus)

1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia*. Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.

1999 Keszthelyi Katalin–Laczkó Ibolya: *A magyar kerámiaművészet I. Alkotók, adatok 1945–1998*. Budapest, Magyar Keramikusok Társasága–Képző- és Iparművészeti Lektorátus.

2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 25.

2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Bencze László fotóművész

(Dorog, 1949. április 8.)

A fényképezéssel a Balla András fotóművész által vezetett dorogi szakkörben 1979-ben kezdett foglalkozni. Dorogon él. A dorogi fotószakkört 1992 és 2000 között vezette.

1984-től az Esztergomi Fotóklub, majd az Esztergomi Art Fotográfiai Stúdió tagja.

Díjak, ösztöndíjak:

1982 Magyar Fotóművészek Szövetsége nívódíja

1983 Magyar Fotóművészek Szövetsége nívódíja

1985 Komárom megyei felszabadulási fotótárlat, III. díj, Tatabánya

1986 Városképek '86 kiállítás, különdíj, Tatabánya

1987 Komárom Megyei Tanács alkotói ösztöndíja

1987 Bányászélet Országos Pályázat, II. díj, + Magyar Fotóművészek Szövetsége különdíja, Dorog

Egyéni kiállítások:

1992 Dorog, József Attila Művelődési Ház

1994 Tatabánya, Jászai Mari Színház, Népház Galéria

2009 Dorog, Dorogi Galéria

2011 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria

Művek közgyűjteményekben:

Dorog, Dorog Város Kulturális Közalapítványa

Bibliográfia:

1998 *Dorogi művészek naptára*. Dorog.

2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 30.

2009 Balla András: *Fotográfusok városa. Az Esztergomi Art Fotográfiai Stúdió jubileumi kiadványa*. Esztergom.

2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Farkas Éva üvegtervező iparművész
(Bajánsénye, 1948. április 26.)

1967 és 1972 között a budapesti Magyar Iparművészeti Főiskola Szilikátipari tervező Tanszékének üveg szakán végezte tanulmányait. Mestere Z. Gács György volt. 1952-től Dorogon élt. 1973 és 1983 között a Salgótarjáni Síküveggyár tervezője volt. 1982-től Dvorszky László mérnök-formatervezővel együtt dolgozik, egyedi fém- és üvegszerkezetű lámpák, tárgyak, belsőépítészeti térelemek tervezését és kivitelezését végzik. Üveggyasztási technikája szabadalmazott eljárás. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, majd a MAOE (1972-től), a MKISZ (1973-tól) és a Magyar Üvegművészeti Társaság tagja.

Egyéni kiállítások:

1979 Szentendre, Művelődési Ház
1980 Salgótarján, Művelődési Ház
1992 Dorog, József Attila Művelődési Ház

Művek közgyűjteményekben:

Budapest, Iparművészeti Múzeum

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített művek:

1974–1975 Budapest I., Hilton Szálló, Corner bár, *üvegfal, csillárok, falikarok* – rogyasztott üveg
1977–1978 Budapest V., Parlament, *műemléki lámpákra üvegburák* (rekonstrukció)
1980–1981 Budapest VI., Magyar Állami Operaház, *üvegburák* – opalin üveg
1982 Budapest VI., Royal Szálló (körüti oldal), *portál-üvegek* – öttónusú savmaratott üveg
1983 Keszthely, Festetics Kastély (tükörterem), *dísztükör* – savazott üveg
1983 Budapest XIV., Állatkerti körút, Gundel étterem, *ajtóüvegek, térelválasztó* – savazott üveg
1984 Budapest V., Szabadság tér, Inter-Európa Bank, *ablakok, bútorbetétek* – savazott üveg, színes opalin üveg
1985 Kaposvár, Borostyán Szálló, *csillárok, mennyezetlámpák, falikarok, kandeláberek, díszüvegek*
1986 Budapest VIII., Kulich Gyula tér, irodaház, *csillárok* – fúvott, zöldes opalin üveg
1987 Budapest III., Budapest Bank Rt., óbudai fiók, *pultüvegek, oszlopburkolat lámpatestei* – opalin üveg
1987 Budapest VI., Munkácsy Mihály utca, Schiffer villa, *csillárok, falikarok* – opalin üvegburák
1988–1996 Balatonöszöd, Kormányüdüdő (kávéház, közösségi terek, apartmanok), *tükörkompozíciók, mennyezetlámpák, csillárok, falikarok, állólámpák* – opalin üveg (oszlopok), homokfúvott, savazott, festett üveg
1990 Budapest, Árutőzsde, *üvegfal, csillár* – rogyasztott, homokfúvott, savazott üveg
1990 Budapest XII., Orbán tér, Hunguest Travel Utazási Iroda, *üvegfalak, világító térelemek és világítótestek* – savazott, homokfúvott, színes síküveg, fúvott üveg
1991 Budapest XII., Orbán tér, Hunguest Travel Utazási Iroda, *üvegfal* – ólmozott színes üveg, fém, fa, fúvott üvegburák
1992 Budapest V., Hotel Atrium Hyatt (bálterem), *csillárok, falikarok* – színtelen és anyagában színezett, rogyasztott és öblös üvegelemekből, több méretben
1992 Székesfehérvár, Magyar Nemzeti Bank, *világító mennyezet, pultüvegek* – rogyasztott üveg
1995 Budapest V., Szalay utca, Országgyűlési Képviselők Klubja, *világítótestek, címeres díszablakok* – színes ólmozott üveg, fúvott üveg, fém, több méretben
1997 Pécs, Főposta (ügyféltér), *csillárok, falikarok* – fúvott üveg, fém, több méretben

- 1998 Pécs, Főposta (lépcsőtér), *orsótéri csillárok* – ólmozott, savazott, színes üveg és öblös üveg
- 1999 Budapest V., Roosevelt tér, MTA-székház (Tudósklub), *csillárok, falikarok* – savazott öblös üveg
- 2000 Budapest V., Igazságügyi Minisztérium, *csillárok* – fúvott, savazott üveg, festett fém, sárgaréz
- 2001 Budapest V., Kálvin tér, Korona Szálló, *pillérburkolat* – rogyasztott üvegelemek
- 2001 Miskolc, Tiszai pályaudvar, *ügyféltér csillárjai, falikarjai, információs oszlopok* – antikolt sárgaréz szerkezet, fújt üveg
- 2003 Bükkfürdő, Birdland Wellness és Golf Klub, *egyedi lámpák, üvegtárgyak* – rozsdamentes fémszerkezet, fújt üvegburák
- 2006 Kutas, Kozmapusztá, Hertelendy Kastélyhotel, *csillárok, szobai lámpák, falikarok, korlátok, fém dekorációs elemek, irányítórendszer* – a kastély 1920-as évekbeli stílusában – antikolt sárgaréz, fújt üvegburák
- 2006 Szeged, Szegedi pályaudvar, *ügyféltér csillárjai, falikarjai, információs oszlopok* – antikolt sárgaréz szerkezet, színes üveg berakással, fújt üvegburával
- 2007 Tarcál, Andrásy-kúria, *csillárok, szobai lámpák, falikarok, irányítórendszer* – antikolt sárgaréz, fújt üvegburák
- 2007 Szeged, Reök Palota, *csillárok, falikarok* – szecessziós stílusban – antikolt sárgaréz, fújt üvegburák, üveggyöngy, színes üveggel
- 2009 Kaposvár, Szivárvány Kultúrpalota, *csillárok, falikarok műemléki terekbe* – art deco stílusban – antikolt sárgaréz, színes festett ólmozott antiküveg, préselt technikával készült üvegburák
- 2011 Gödöllő, Királyi váró, *csillárok, falikarok műemléki terekbe* – antikolt sárgaréz, fújt üveg

Bibliográfia:

- 1972 Dárday Nikolett: Új diplomások az üvegtervező szakon. *Ipari Művészet* 1972(2)22.
- 1975 Koczogh Ákos: *Mai magyar iparművészet. Kerámia, porcelán, üveg*. Budapest, Képzőművészeti Alap. 36.
- 1976 Fekete Judit: Húszéves tervek – mai tervezők. *Művészet* 1976(5)28–29.
- 1977 Dorogi és Dorogról indult művészek (–, Kucs Béla, Árvai Ferenc, Prunkl János, Furlán Ferenc) kiállítása. Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus)
- 1977 -jenkei-: A dorogi galériában. *Dolgozók Lapja* 1977. szeptember 21.
- 1977 -ez-: Dorogi származású művészek tárlata Esztergomban. Bányászélet ihlette alkotások. *Dolgozók Lapja* 1977. december 9.
- 1979 I. Országos Szilikátipari Formatervezési Triennále. Kecskemét. (Katalógus)
- 1981 Dorogi képzőművészek kiállítása. Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus)
- 1985 Komárom megyei iparművészek II. tárlata. Tatabánya, Kernstok Terem. (Katalógus)
- 1985 Országos üvegművészeti kiállítás. Balatonfüred, Balatoni Galéria. (Katalógus, bev. Varga Vera.)
- 1986 Nász János: Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. *Bibliográfia*. Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1990 I. Tihanyi Üvegtriennále, Kortárs magyar üveg 1990. Tihanyi, Tihanyi Múzeum. (Katalógus, bev. Gopcsa Katalin, Kovalovszky Márta, Benkő Cs. Gyula.)
- 1998 Lissák György: *A formáról*. Budapest, Láng Kiadó és Holding Rt. 137–138, 191.
- 1998 *Dorogi művészek naptára*. Dorog.
- 1999 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, I. kötet*. Budapest, Enciklopédia Kiadó. 574.
- 2001 Veress Kinga: *Üveg az építészetben*. Pécs, Magyar Üvegművészeti Társaság.
- 2001 Miért szép? Opalin üvegedény – iparművészeti. *Petőfi Népe* 2001. november 2.
- 2006 Keszthelyi Katalin–Wehner Tibor: *A magyar üvegművészet. Alkotók, adatok 1945–2005*. Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus. 172–173.
- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS. 2. jav. kiad.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 86.
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Furlán Ildikó báb- és díszlettervező

(Dorog, 1965. augusztus 9.)

1985-ben bődíszműves szakiskolát végzett. A budapesti Idea Iparművészeti Vállalatnál dolgozott 1985 és 1987 között, majd a Vaja Porcelánrestaurátor Műhely munkatársa volt 1987 és 1993 között. 1993 és 2003 között az Aladin Filmstúdióknak, 2000 és 2009 között a Trambulin Színháznak, közben pedig televíziós produkcióknak is készített báb-, jelmez- és díszletterveket. 2003 és 2006 között az örömi József Nádor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában bábpedagógusként működött.

Egyéni kiállítások:

2005 Budapest, Békásmegyeri Művelődési Ház
2012 Esztergom, Vitéz János Gyakorló Iskola, Sziget Galéria
2012 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria

Művek közgyűjteményekben:

2003 Budapest, Westend Bevásárlóközpont – panoptikum figurák (Churchill, Dali, Einstein, Mikszáth)
2005 Veszprém, Indián Múzeum – életnagyságú indián figurák (4 db)
2005 Kőszeg, Postamúzeum – panoptikum figurák (3 db)
2006 Vác, Egyházi Múzeum – panoptikum figura

Mesefilm sorozatok:

1996 *Süni és barátai*. 100 epizódos mesefilm sorozat. Aladin Filmstúdió – MTV koprodukció – bábtervezés és készítés, díszlet- és látványtervek
1997–2003 *Erdőszéle, Macskashow, KIWI* – filmpályázatok figurái és díszlettervei

Színházi előadások:

2003 Trambulin Színház, *Kiskakas gyémánt félkrajcárja* – játéktér és jelmez
2004 Trambulin Színház, *Őz, a hatalmas varázsló* – bábok
2002 Trambulin Színház, *Boszitalálkozó* – maszkok, jelmez
2002 Tatabánya, Jászai Mari Színház, *Tücsök és a hangya* – bábok
2002 Tatabánya, Jászai Mari Színház, *Hófehérke meg a törpék* – báb- és jelmeztervezés, készítés
2002 DNS Társulat, *Púpos lovacska* című mese – tervezés
2002 Budapest Bábszínház, Merlin Színház – báb- és látványtervezés, készítés
2006–2007 Budapest Bábszínház, *Szentivánéji álom* – maszkmester

Kültéri munkák:

2002–2010 Budapest, Vörösmarty tér – Karácsonyi Vásár – *Betlehemi jelenet* (szobrok, látványterv)
2005 Öröm, Fő tér – *Betlehemi jelenet* (terv, kivitelezés)

Bibliográfia:

2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 93–94.
2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Gerencsér Ferenc festőművész
(Kiscsévpuszta, 1954. július 19.)

1970-től a dorogi Képzőművészeti Körben, 1986-tól a pomázi és a mártélyi Képzőművészeti Alkotótáborban végezte felkészülését. Mestere Furlán Ferenc, Végvári I. János és Kollár György volt. 1970 óta Dorogon él.

Díjak, ösztöndíjak:

1991 Bányász Szolgálati Érdemérem bronz fokozat
2002 Dorogi Szénmedence Kultúrájáért Alapítvány oklevele

Szimpozionok, művésztelepek:

Pomázi művésztelep
Mártélyi művésztelep

Egyéni kiállítások:

1990 Dorog, Dorogi Galéria
1992 Nagyigmánd, Kultúrház
1995 Esztergom, Esztergomi Vármúzeum Rondella Galéria
1998 Budapest, Péli Tamás Képzőművészeti Egyesület
1999 Gödöllő, Művelődési Ház
2002 Dorog, József Attila Művelődési Központ
2003 Esztergom, Esztergomi Vármúzeum Rondella Galéria
2004 Dorog, József Attila Művelődési Központ
2005 Esztergom, Esztergomi Vármúzeum Rondella Galéria
2005 Csolnok, Művelődési Ház
2006 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria

Bibliográfia:

1975 Gordos Géza: Fölfedeztük? A holnapok döntik el. Beszélgetés – cel. *Dolgozók Lapja* 1975. május 20.
1995 Cservenka Rita: „Álljunk meg a lejtőn, amíg lehet!” – festőművész kiállítása. *24 Óra*. 1995. július 18.
1998 *Dorogi művészek naptára*. Dorog
2000 *A gyűjtő önarcképe. Válogatás Zsembery Dezső gyűjteményéből*. Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus, bev. Wehner Tibor)
2005 Pörtl „Oxi” Zoltán: -. Egy örök autodidakta. *Hídlap* 2005. május 28.
2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS. 2. jav. kiad.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 99.
2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső műgyűjteményében*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 30, 114.
2009 Kovács Lajos (szerk.): *Belépő. Dorogi irodalmi almanach a 25 éves város tiszteletére*. Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete.
2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Hérics Nándor grafikus-, festő- és szobrászművész
(Kisbér, 1956. május 8.)

Az 1970-es években a tatai Képzőművész Körben, a budapesti Vasutas és Dési Huber István Képzőművész Körben és a Kirakatrendező Iskolában tanult. Mestere Kerti Károly volt. 1976 és 1980 között Dorogon élt, 1980 óta Budapesten él. 1973 óta kiállító művész. Az 1980-as években a HUNGEXPO grafikusja volt. 1989 óta önálló grafikai stúdióját vezeti. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, majd a MAOE és a MKISZ tagja. Dorog város első címerét 1984-ben ő tervezte.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1973 Petőfi Sándor 150. születésnapjára kiírt plakátpályázat díja
- 1975 KPVDSZ plakátpályázat, I. díj
- 1976 Szovjet filmplakát-pályázat, II. díj
- 1977 VIT Kuba plakátpályázat, I. díj
- 1979 Kisbér 700 éves plakátpályázat, I. díj
- 1982 III. Esztergomi Fotóbiennále, különdíj, Esztergom
- 1983 VII. Esztergomi Tárlat, a Szerszámgépipari Művek díja, Esztergom
- 1984 Nemzetközi környezetvédelmi plakátpályázat (víz-témakör) díja

Egyéni kiállítások:

- 1973 Kisbér, Művelődési Ház
- 1976 Tata, Komárom Megyei Művelődési Központ
- 1977 Oroszlány, Művelődési Központ
- 1979 Esztergom, Petőfi Sándor Művelődési Központ
- 1981 Tata, Komárom Megyei Művelődési Központ
- 1982 Dorog, Dorogi Galéria
- 1982 Esztergom, Esztergomi Galéria
- 1984 Budapest, Stúdió Galéria
- 1986 Budapest, Káposztásmegyeri Általános Iskola
- 1987 Budapest, Árkád Galéria
- 1988 Budapest, KISZ KB-székház
- 1990 Budapest, Budapest Kongresszusi Központ
- 1995 Budapest, Budapest Kongresszusi Központ
- 2002 Budapest, Budapest Kongresszusi Központ
- 2005 Budapest, Bem Rockpart
- 2005 Budapest, Fővárosi Művelődési Ház
- 2005 Budapest, Rock Café
- 2006 Budapest, Budapest Kongresszusi Központ
- 2006 Őrszentpéter, Közösségi Ház
- 2007 Kisbér, Művelődési Központ
- 2008 *Plakátok cím nélkül*, Esztergom, Duna Múzeum, Európai Közép Galéria
- 2009 Dorog, Dorogi Galéria
- 2010 Budapest, Újpalota, Művelődési Ház

- 2011 *Képek a Vasműből*, Budapest, Királyerdei Művelődési Ház
 2012 Dorog, Dorogi Galéria
 2013 Budapest, Symbol Art Galéria
 2013 Budapest, VAM Design Galéria

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített művek:

- 2009 Nézsza, Keresztút

Bibliográfia:

- 1979 Wehner Tibor: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása*. Esztergom, Petőfi Művelődési Központ. (Katalógus)
 1981 *Dorogi képzőművészek kiállítása*. Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus)
 1982 Wehner Tibor: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása*. Esztergom, Esztergomi Galéria. (Katalógus)
 1982 csolnoki: *Esztergomi kiállítások. – grafikai a művelődési házban. Dolgozók Lapja* 1982. február 16.
 1982 Wehner Tibor: *– grafikusművész kiállítása*. Esztergomi Galéria, 1982. február. *Művészet* 1982(6)58.
 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia*. Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
 1987 *Fiatál Komárom megyei képzőművészek kiállítása*. Tatabánya, A Közművelődés Háza. (Katalógus, bev. Wehner Tibor.)
 1988 *Groteszk Art*. Tatabánya, Kernstok Terem. (Katalógus, bev. Wehner Tibor.)
 1988 *Groteszk Art. Dolgozók Lapja* 1988. április 14.
 1988 szabó: *Groteszk Art. Zarándoklat a Kernstok Terembe. Dolgozók Lapja* 1988. április 21.
 1988 E. Nagy Lajos: *Három kiállítás. Új Forrás* 1988(4)69–72.
 1989 *Új fértisek*. Tatabánya, Kernstok Terem. (Katalógus)
 1989 Lóska Lajos: *–. Művészet* 1989(8)32–33.
 1989 Lóska Lajos: *Plakátok, neonplasztikák. Új Forrás* 1989(3)88–91.
 1990 Wehner Tibor: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása*. Budapest, Budapest Kongresszusi Központ. (Katalógus)
 1991 Keserü Katalin: *Variációk a pop art-ra. Fejezetek a magyar művészetből 1950–1990*. Budapest.
 1991 Wehner Tibor: *A hetvenes-nyolcvanas évek. Vonások Komárom–Esztergom megyei művészek arcképeihez*. Tatabánya, Komárom–Esztergom Megyei Önkormányzat. 24–25, 91.
 1994 Wehner Tibor: *Tata-veduta. Szépművészeti antológia*. Tatabánya, Castrum Könyvek. 86–90.
 1994 *Képzőművészeti kiállítás Tata várossá nyilvánításának évfordulójára*. Tata, Kuny Domokos Múzeum. (Katalógus, bev. Wehner Tibor.)
 1998 Salamon Nándor: *Kisalföldi művészek lexikona*. Győr, Kisalföld Művészetéért Alapítvány. 122.
 2000 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, II. kötet. H–Ö*. Budapest, Enciklopédia Kiadó. 116.
 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár A–K*. Budapest, decoArt könyvek. 373.
 2008 Fábíán Sándor: *A világ szobrászainak lexikona*. Budapest, Magyarkerámia Kft. 365.
 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS. 2. jav. kiad.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 114.
 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalú, Tata... Komárom–Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső műgyűjteményében*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 34, 118.
 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 25–26.
 2009 Wehner Tibor: *A valóságos és a vélt abszurdítások összemosódó világa. – esztergomi kiállítása. Új Forrás* 2009(1)90–92.

- 2009 Wehner Tibor: Szórólapok és plakátképek. – grafikus- és objektművész kiállítása. *Art Limes (Wehner-vernissage)* 2009(3)40–41.
- 2009 Sz. A.: Keresztutat szenteltek. *Nógrádi Hírlap* 2009. október 1.
- 2012 Salamon Nándor: *Kisalföldi művészeti lexikon. Festők, szobrászok, építészek, műgyűjtők, művészeti írók, művészeti csoportok, egyesületek, galériák. XVI–XXI. század.* Vasszilvágy, Magyar Nyugat Könyvkiadó. 138.
- 2013 Wehner Tibor: *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 537, 542, 554, 594.

Publikációk:

- 2006 *Zenésportrék.* Budapest.
- 2012 *Csepel Vasmű.* (Bev. Szikora Tamás, Tolvaj András, Lóska Lajos, –.) Budapest, Hérics Neon Design Kft.
- 2012 *Magán plakát.* (Bev. Beke László, Forgách András, Passuth Krisztina, Pócs Péter, Spielmann Gábor, Wehner Tibor.) Budapest, Hérics Neon Design Kft.

Kapa Melinda festőművész
(Esztergom, 1967. július 20.)

1989-ben fejezte be tanulmányait az egri Tanárképző Főiskola földrajz-rajz szakán. Nyergesújfalun nőtt fel, jelenleg Táton él. 1996 óta kiállító művész. A dorogi Petőfi Sándor Általános Iskola tanára. 1997-től tagja a nyergesújfalui Kernstok Károly Művészeti Körnek, 2008-tól pedig annak vezetője.

Díjak, ösztöndíjak:

- 2012 XXI. Amator Artium, Tatabánya, grafikai díj
- 2012 „Nyiss ránk” képzőművészeti pályázat, 2. helyezés

Szimpozionok, művésztelepek:

- 1998–2014 Rajztanárok Siroki Alkotóműhelye, Sirok
- 1989 VIKAT–Művésztelep, Paks
- 1990–1999 Bajnai Grafikai Műhely, Bajna
- 2000–2009 Nemzetközi Képzőművészeti Alkotótelep, Szőgyén
- 2002 Lázár-kastély, Gyergyószárhegy

Egyéni kiállítások:

- 1996 Esztergom, Sugár Galéria
- 1997 Budapest, Kerék Galéria
- 2001 Tokod, Alkotóház
- 2003 Dorog, Dorogi Galéria
- 2006 Köveskál, Bali Galéria
- 2007 Esztergom, El Greco Galéria
- 2010 Tát, Tāti Galéria
- 2011 Dorog, Dorogi Galéria
- 2011 Szentendre, V8 Galéria

2011 Esztergom, Aquapark
 2012 Nyergesújfalu, Kernstok Galéria
 2012 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria
 2012 Tatabánya, Városi Könyvtár
 2013 Esztergom, Rondella Galéria

Művek közgyűjteményekben:

Gyergyószárhegy, Lázár-kastély Képzőművészeti Gyűjtemény

Közösségi megbízásra készített művek:

Dorog, Városi Sportcsarnok, homlokzati secco

Bibliográfia:

2002 V. Országos Pasztell Biennále. Esztergom. (Katalógus)

2009 Kovács Lajos (szerk.): *Belépő. Dorogi irodalmi almanach a 25 éves város tiszteletére.* Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete.

2009 Kernstok Károly Művészeti Kör. (Bev. Kaposi Endre.) Nyergesújfalu, Nyergesújfalu Város Önkormányzata.

2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

2012 *A Hónap Műtárgya 2012. augusztus.* (Jászai Mari Színház és a 24 óra közös szervezésében)

2012 XX. Országos Tájékpé Biennále. Hatvan, Hatvan Város Önkormányzata. (Katalógus)

Kolonics Péter festőművész

(Sárvár, 1964. február 23.)

Első mestere Lakatos József festőművész volt Sárváron. A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Karán szerzett földrajz–rajz szakos diplomát. Mestere Keserü Ilona volt. Tanárai Bencsik István, Rétfalvi Sándor és Morvai László voltak. 1997-ben kerámiaformázó szakvizsgát tett. Csolnokon él, 1988 óta a dorogi Eötvös József Általános Iskola rajztanára. 1988 és 1998 között a dorogi Városi Diák Képzőművész Kör vezetője volt, 1998 óta a Dorogi Képzőművész Kör vezetője. 2001-ben elkészítette Dorog város panorámaképét a Koszkol Jenő és Gáspár Sándor által megkezdett hagyomány folytatásaként. 2008-tól tagja a nyergesújfalui Kernstok Károly Művészeti Körnek.

Díjak, ösztöndíjak:

2002 Eötvös József-díj, Dorog

2010 „Nyiss ránk”. Képzőművészeti pályázat, fődíj

2011 Dorog Város Képviselő Testülete által adományozott „Év pedagógusa” cím, Dorog

Egyéni kiállítások:

1990 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria

1992 Csolnok, Művelődési Ház

1997 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria

- 1997 Tát, Művelődési Ház
 1998 Sárvár, Nádasdy-vár Művelődési Központ
 2000 Dorog, Dorogi Galéria
 2000 Budapest, Zuglói
 2002 Székesfehérvár
 2004 Dorog, Dorogi Galéria
 2005 Csolnok, Művelődési Ház
 2006 Ubstadt-Weiher (Németország)
 2007 Budapest, Örmény Kultúra Háza
 2007 Veszprém, Művelődési Ház
 2008 *Utazás*, Sárvár, Nádasdy-vár Művelődési Központ
 2008 Wendlingen am Neckar (Németország)
 2008 Esztergom, Aquasziget Galéria
 2011 Esztergom, Híd Galéria
 2011 Pilisvörösvár, Műhely Galéria

Művek közgyűjteményekben:

Dorog, Dorog Város Kulturális Közalapítványa

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített művek:

- 2001 Dorog, Dorog Város Képviselőtestülete, *Dorog panorámaképe* – olaj
 2006 Csolnok, Plébánia, *Lisieux-i Szent Teréz, Xavéri Szent Ferenc kettősportré* – olaj
 2006 Csolnok, Plébánia, *Boldog IV. Károly* – secco

Bibliográfia:

- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 142.
 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery-gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső műgyűjteményében*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 47, 131.
 2008 Grodvaltné Martos Veronika: *Bevezető. Utazás. – festőművész kiállítása*. Sárvár, Nádasdy-vár Művelődési Központ. (Katalógus)
 2009 Kovács Lajos (szerk.): *Belépő. Dorogi irodalmi almanach a 25 éves város tiszteletére*. Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete.
 2009 Kernstok Károly *Művészeti Kör*. (Bev. Kaposi Endre.) Nyergesújfalu, Nyergesújfalu Város Önkormányzata.
 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Lévay Jenő grafikusművész
(Budapest, 1954. március 5.)

1974 és 1978 között az egeri Ho Si Minh Tanárképző Főiskolán végezte tanulmányait. Ugyanitt, az Esterházy Károly Főiskolán diplomázott 2009-ben, tanári mesterképzési szakon. Budapesten él. A MKISZ (2003-tól), a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, majd a MAOE, a Xertox csoport (1982-től), a Magyar Grafikusművészek Szövetsége, a Magyar Szobrász Társaság, a Szimpozion Társaság és a Folyamat Társaság tagja. Kezdeményezésére 1994-ben létrejött a Váltótér Alapítvány, melynek célja az 1927 és 1963 között működő Dunai Függetlenség-pálya fennmaradt uszályrakodó épületének képzőművészeti hasznosítása. A Duna medrében elszigetelten, okafogyottan álló épületet egy képzeletbeli kulturális tőzsdepalotává lényegítette át. A Gondolatrészevny-jegyzés címmel elindított rendezvénysorozat egy éve alatt 40 alkalommal 27 különböző helyszínen mutatkozott be.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1992 Nemzetközi Művésztelep, alkotói díj, Győr
- 1993 XVII. Országos Grafikai Biennále, Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Önkormányzata díja, Miskolc
- 1994 Miskolci Téli Tárlat, Salgótarján Önkormányzata díja, Miskolc
- 1995 Különleges időmérő eszközök, Iparművészeti Múzeum, Budapest
- 1996 XVIII. Országos Grafikai Biennále, Nagydíj, Miskolc
- 1997 VÁLTÓTÉR (Transfer Point) HOUSE OF COLLABORATION Sinken Chiku Residential Design Competition, 3. díj, Tokió (Japán)
- 1998 IX. Országos Rajzbiennále, Nagydíj, Salgótarján
- 1999 Munkácsy-díj
- 2000 Hungart-ösztöndíj
- 2000 Magyar Akadémia ösztöndíja, Róma (Olaszország)
- 2002 XXI. Nemzeti és Nemzetközi Grafikai Biennále, Kovács Tamás-díj, Miskolc
- 2006 XXII. Nemzeti és Nemzetközi Grafikai Biennále, Operafesztivál Kht. Díja, Miskolc
- 2008 Camera obscura, Kortárs sötétszobák, II. díj

Egyéni kiállítások:

- 1982 Budapest, Fiatal Művészek Klubja
- 1987 Budapest, Stúdió Galéria
- 1989 Budapest, Óbuda, Zichy-kastély
- 1991 Budapest, Tűzoltó 72.
- 1992 Budapest, Budapest Galéria
- 1993 Miskolc, Miskolci Egyetem
- 1995 Esztergom, Duna Múzeum
- 1998 Budapest, Balassi Könyvesbolt
- 1998 Budapest, Bárka Színház
- 1998 Pécs, Közelítés Galéria
- 1999 Budapest, Országos Széchényi Könyvtár
- 2000 Budapest, MissionArt Galéria

2000 Róma (Olaszország), Római Magyar Akadémia könyvtára
 2000 Budapest, Tölgyfa Galéria
 2001 Budapest, Goethe Intézet
 2001 Miskolc, Miskolci Galéria
 2003 Berlin (Németország), Collegium Hungaricum
 2004 Budapest, Táltos Klub
 2005 Budapest, Intro Fesztivál
 2005 Dunaújváros, Techno-D Kortárs Művészeti Intézet
 2005 Budapest, Újlipótvárosi Klub-Galéria
 2006 Budapest, N&n Galéria
 2007 Budapest, Zikkurat Galéria
 2008 Budapest, Erzsébetvárosi Közösségi Ház
 2010 Regensburg (Németország), Documenta
 2010 Eger, Kis Zsinagóga Galéria

Művek közgyűjteményekben:

Békéscsaba, Békés Megyei Könyvtár
 Budapest, Budapesti Történelmi Múzeum
 Budapest, Magyar Nemzeti Galéria
 Budapest, Természettudományi Múzeum
 Győr, Xántus János Múzeum
 Miskolc, Herman Ottó Múzeum
 Miskolc, Miskolci Galéria

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített művek:

1987 Budapest XXI., Erdősor utcai lakótelep, G/4 épület, *Vámpírcsapda* (Hartvig Lajossal) – öntöttvas
 1988 Baj, Szőlőhegy, *Dallamkerítés* – öntöttvas

Bibliográfia:

1987 Bakonyvári M. Ágnes: Vakírás – grafikusművész kiállítása. Stúdió Galéria, Budapest, 1987. II. 4 – III. 1. *Művészet* 1987(9)57–58.
 1991 Závada Pál: Amikor – fény sugaralattal festett tusrajzokat egy feketekalapos nőről. *Élet és Irodalom* 1991. november 1.
 1992 Kishonty Zsolt: Belső tájak. –ról. *Holnap* 1992(4)
 1993 B. A.: Megölelt Föld. – elektrografikái. *Új Művészet* 1993(5)65–66.
 1994 Bán András: Arc+kép. *Magyar Lettre* 1994(tavaszi)
 1994 Hajdu István: A művészet zordon helyei. – Megkérdeztük –t a Váltótér Alapítványról. *Beszélgő* 1994. június 23.
 1994 Dunának mennek az alkotók. *Vasárnapi Hírek* 1994. június 26.
 1994 Gerlőczy Ferenc: Szemben az árfolyammal. *Heti Világgazdaság* 1994. július 16.
 1994 Szellemi szabadkikötő. *Népszabadság* 1994. december 3.
 1994 Gerlőczy, Ferenc: Une Bourse de l' art pour l' art. *Courier International* 1994. november 30.
 1994 Láng Zsuzsa: Szellemi szabadkikötő. *Népszabadság* 1994. december 3.
 1995 Kovac, Claude: Ile d' art sur le Danube. *Libération* 1995. április 25.
 1995 Beke László-Dárdai Zsuzsa: Budapest Art Expo. *Élet és Irodalom* 1995. április 28.

- 1995 Láng Zsuzsa: Dafke a Dunán. *168 Óra* 1995. július 11.
- 1995 Tímár Katalin: A látogató mozgása – Az időmérés rövid története. *Magyar Narancs* 1995. augusztus 10.
- 1995 Emmanuelle Richard: Keeping art above water. *Budapest Week* 1995. szeptember 14.
- 1995 Beke László–Bak Imre: Új funkciót teremteni a művészetnek. *Balkon* 1995(9)4–9.
- 1996 Sinkovits Péter–Beke László: Szponzor mint ready-made. *Új Művészet* 1996(1)22–23, 96–97.
- 1996 *Folyamat Társaság*. Budapest. (Katalógus)
- 1996 Kotányi Attila: de-kon-struk-ció-dis-kusz-szió. *Balkon* 1996(4,5)55–57.
- 1996 Zwickl, András: Gedankenaktien auf Inselbörse. *Neue Bildende Kunst* 1996(5)
- 1996 P. Szabó Ernő: Nyomatok, múlt és jövő között. *Új Művészet* 1996(11)14–16.
- 1996 P. Szabó Ernő: Komputergrafika örökmozgóval. *Magyar Nemzet* 1996. július 2.
- 1996 P. Szabó Ernő: Nyomatok fahasábokkal és örökmozgóval. *Magyar Szemle* 1996(11)
- 1997 Kotányi Attila: – kiállítására. *Balkon* 1997(7, 8, 9)29, 32.
- 1997 Herzog, Jacques: House of Collaboration Judge’s comments. *The Japan Architect* 1997
- 1998 Herzog, Jacques: House of Collaboration Judge’s comments. *Új Magyar Építőművészet* 1998(1)
- 1998 Szöllőssy Ágnes–Boros Géza: *Budapest köztéri szobrai és emléktáblái 1985–1998.* (Bev. Boros Géza.) Budapest, Budapest Galéria. 46.
- 1999 Andrási Gábor–Pataki Gábor–Szücs György–Zwickl András: *Magyar képzőművészet a 20. században.* Budapest, Corvina Kiadó. 237.
- 1999 Páldi Livia: Displace. *Balkon* 1999(3,4)59.
- 2000 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, II. kötet. H–Ö.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 614–615.
- 2000 *Folyamat Társaság.* Budapest. (Katalógus, bev. Takács Ferenc.)
- 2000 Szücs György: Hidrofile. – kiállítása. *Új Művészet* 2000(8)42–43.
- 2000 Radnóti Sándor: A műtárgy. *Élet és Irodalom* 2000. október 27.
- 2000 Gábor György: Ember a toronyban. *Balkon* 2000(12, 1)38–39.
- 2000 Sulyok Miklós: – rajzairól. *Balkon* 2000(12, 1)40–41.
- 2001 *Római vakáció. A Római Magyar Akadémia művészeti ösztöndíjasai 1999–2001.* Róma, Római Magyar Akadémia. (Katalógus, bev. Beke Zsófia.)
- 2001 Radnóti Sándor: *A műtárgy.* Budapest, Paulay Ede utcai Ede-napi fesztivál.
- 2001 Szücs György: A kronográfus. – miskolci kiállítása elé. *Új Holnap* 2001(1)119–120.
- 2001 Harmonogramok. – grafikái. *Új Holnap* 2001(1)121–127.
- 2001 A múlt pillanatai a jelenben. *Észak-Magyarország* 2001(53)
- 2001 Spitzmüller Zita: „A távközlés egy sajátos formájáról.” Az első Disputa-esten. *Déli Hírlap* 2001(56)
- 2001 Lóska Lajos: Gép alkotta képek. – művészete. *Új Művészet* 2001(7)24–27, 45.
- 2002 *A ’90-es évek Progresszív képzőművészet a Városi Művészeti Múzeumban.* Győr, 1999–2002. (Katalógus, bev. Beke Zsófia, N. Mészáros Júlia, Pápai Emese.)
- 2002 *Szegedi művésztelep (1995–2001).* (Katalógus, bev. Szuromi Pál.)
- 2002 Szeifert Judit: Töredék idők – időtöredékek. – harmogramjairól. *Élet és Irodalom* 2002. szeptember 6.
- 2002 Nagy T. Katalin: -. *Anima symbolicum.* *Balkon* 2002(12)2.
- 2004 *Révai Új Lexikona, XIII. kötet.* Szekszárd, Babits Kiadó. 348–349.
- 2004 *Voltak és vannak. Pestszentlőrinc-Pestszentimre képzőművészeinek kiállítása a Vigadó Galériában.* (Bev. Feitl István, Kondor Mária, Nagy T. Katalin.) Budapest, Kondor Béla Közösségi Ház.
- 2004 P. Szabó Ernő: Kronosz és Kairosz. – és Tolnay Imre kiállítása. *Új Művészet* 2004(10)48.
- 2006 Don Péter–Lovas Dániel–Pogány Gábor: *Új magyar művésznévtár L–Zs.* Budapest, decoArt könyvek. 26.
- 2006 Nagy Ildikó (szerk.): *Kortárs művészet. Szoborpályzatok 1950–2000.* Budapest, Képző- és Iparművészeti Lektorátus. 324.

- 2006 Nagy T. Katalin: *Tömegszerencse*. Budapest, N&n Galéria.
- 2006 Nagy T. Katalin: *Tömegszerencse*. – fotómontázs-sorozata. *Balkon* 2006(1)21–23.
- 2007 Wehner Tibor: *Szövetség. 249 szobrász*. Budapest, Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Szobrász Szakosztálya. 231–232.
- 2007 Faludy Judit: Számító-képek. A Digitális Alkotóműhely kiállítása. III. 25-ig. *Új Művészet* 2007(4)38–39.
- 2008 Fábíán Sándor: *A világ szobrászainak lexikona*. Budapest, Magyarkerámia Kft. 480.
- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 165.
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 31–32.
- 2010 Bárdosi József: *Kortársak a templomban*. Budapest, Orpheusz Kiadó. 276, 323.
- 2010 Nagy T. Katalin: Sátor és létra. Lovas Ilona és – kiállítása. Kis Zsinagóga, Egri Kortárs Galéria, 2010. V. 31. – VI. 11. *Új Művészet* 2010(8)39–40.
- 2010 P. Szabó Ernő: Kortárs kirakó. Pannó–Panorámák. *Új Művészet* 2010(9)8–10.

Publikációk:

- 1994 Váltótér. Galéria egy metafora felett. *Balkon* 1994(7–8)35.
- 1994 Szigetközse. *Magyar Narancs* 1994. október 20.
- 1994 Váltótér. „Galéria egy metafora felett.” *Balkon* 1994(7)35
- 1995 189. Gondolat-részvény “maszkok”. *Élet és Irodalom* 1995. június 23.
- 1995 Megszemélyesített gondolatok. *Mozgó Világ* 1995(1)
- 1995 Válogatás a 8. Gondolat-részvény jegyzés dokumentumaiból. *Árnyékkötők – co – media No. 15*. 1995.
- 1996 Egyszer használatos homokórák. *Cigányfűró* 1996. április.
- 1996 Művész-részvét. *Symposion* 1996. április.
- 1996 – – Mújdricza Péter: Váltótér vagy nihilkatedrális? *Magyar Építőművészet* 1996. április.
- 1997 *House of Collaboration/Váltótér*. Sinken Chiku Residential Design Competition. Tokió.
- 1997 69. zsoltár (69. 12.) *Diaszpóra (és) Művészet*. (Katalógus)
- 1998 Idő mérő – I. és VII. *Árnyékkötők-co-media No. 21–22*. 1998.
- 1998 *Paternoster II. * WSPÓLCZESNA GRAFIKA WEGIERSKA*. (Katalógus)
- 1998 *Megszemélyesített gondolatok*. Miskolc, XIX. Országos Grafikai Biennále (Katalógus)
- 1998 *Idő mérő – VI. BEL TEMPO*. Inter/Media/Arte/ Ungheria (Katalógus)
- 1999 *Váltótér – DISPLACE*. (Katalógus)
- 2000 – – Gerendi Jenő: *VÁLTÓTÉR – képek a Dunai Kötélpálya uszályrakodó épületéről*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.
- 2002 *Hajtogatott kép*. Miskolc. (Katalógus)

Major Ákos fotóművész

(Dorog, 1961. november 23.)

1979-ben az esztergomi Dobó Katalin Gimnázium fotóköriében kezdett fényképezni. Esztergomban él. 1984-ben mezőgazdasági gépész üzemmérnöki diplomát szerzett Mezőtúron. 1987 és 1991 között az egri Esterházy Károly Tanárképző Főiskola matematika-technika szakára járt. 1987 óta tanárként dolgozik, jelenleg az esztergomi Kolping Katolikus Szakképző Iskolában. A Fiatalok Fotóművészeti Stúdiójának (1991-től), a Magyar Fotóművészek Szövetségének (1994-től), az Első Alkotócsoporthoz és az Esztergomi Művészek Céhének tagja. 1995 és 2004 között az Esztergomi Art Fotográfiai Stúdió elnöke volt. A kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeum számára 1996-ban fényképezőgépeket javított és restaurált. 1998-ban megalapította a Major és Társa BT-t, amelynek fő tevékenysége a művészeti- és reklámfotográfia. 2009-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen közoktatás vezetői szakvizsgát tett.

Díjak, ösztöndíjak:

1993–1995 Pécsi József-ösztöndíj

1995–1998 Magyar Fotográfiai Múzeum ösztöndíja

Egyéni kiállítások:

1993 Esztergom, Dobó Katalin Gimnázium

*Bibliográfia:*1993 Kaposi Endre: – kiállításán. *Esztergom és Vidéke* 1993. november 4.1993 Kaposi Endre: „Tűzmadók”. – fotográfusi munkásságáról, első önálló tárlata alkalmából. *Művészeti Műhely* 1993(1)13–14.2009 Balla András: *Fotográfusok városa. Az Esztergomi Art Fotográfiai Stúdió jubileumi kiadványa.* Esztergom.**Pécsi L. Dániel** grafikusművész, címertervező

(Dorog, 1951. március 11.)

A budapesti Kandó Kálmán Villamosipari Főiskolán szerezte első, 1993-ban a Külkereskedelmi Főiskola Marketing Kommunikációs Szakán pedig második diplomáját. A képzőművészettel az Óbudai Művelődési Ház klubjában ismerkedett meg, melynek 1975-től 1985-ig a vezetője volt. 1978 májusában került a Múzeumi Restaurátor és Módszertani Központba, ahol múzeumi műtárgyvédelmi mérnökként alkalmazták. A MAOE (2007-től) tagja.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1994 Pro Urbe-díj, Dorog
- 1998 Kalotaszegért-díj
- 1999 Jegénye Község Tiszteletbeli Polgára, Kalotaszeg
- 1999 Zsére Község Díszpolgára
- 2000 POFOSZ Emlékkereszt ezüst fokozat
- 2001 „Dorogiak Dorogért” Alapítvány díja, Dorog
- 2001 Farkaslaka Község Díszpolgára
- 2001 Mária Valéria Hídért Aranyérem, Esztergom
- 2002 Vasvári Pál-díj, Körösfő
- 2002 Magyaralkó Község Díszpolgára, Kalotaszeg
- 2002 Magyar Bányászatért Érdemérem
- 2003 A Kalotaszentkirály-Zentelkei Ady Endre Iskola Tiszteletbeli Öregdiákja, Kalotaszeg
- 2004 Körösfő Község Díszpolgára, Kalotaszeg
- 2005 Gömörország Díszpolgára
- 2006 M. kir. Szt. László Lovagrend lovagi keresztje
- 2006 Az Élő '56! Szervezet Tiszteletbeli Tagja
- 2006 POFOSZ Emlékkereszt arany fokozat

Művek közgyűjteményekben:

- 2011 Küüllőkeményfalva, Faluház, Állandó gyűjteményes kiállítás
- 2011 Körösfő, Vasvári Pál Emlékmúzeum, Állandó gyűjteményes kiállítás
- 2012 Nyitracsitár, Faluház, Állandó gyűjteményes kiállítás
- 2013 Farkaslaka, Gordon Galéria, Állandó gyűjteményes kiállítás
- 2013 Csíksomlyó, Jakab Antal Központ, Állandó gyűjteményes kiállítás

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített művek:

- 1996–2013 Közel 300 egyházi és világi vonatkozású címer megalkotása a Kárpát-medencében és a nagyvilágban
- 1996 A Magyar Reformátusok III. Világtalálkozójának látványtervezője
- 1999 A Magyar Posta felkérésére postai képes levelezőlap, nyomott bélyeg és elsőnapos postabélyegző tervezése a temesvári forradalom 10. évfordulójára
- 2000 A Magyar Reformátusok IV. Világtalálkozójának látványtervezője, az egyetemes magyar református-ság teljes jelképrendszerének tervezője
- 2004 A Partiumi Keresztény Egyetem címerének és vizuális arculatának tervezője
- 2009 A Debrecenben Magyar Református Egyház néven egyesült Kárpát-medencei és a nagyvilágban működő református egyháztestek közös címerének tervezője.

Bibliográfia:

- 1996 Fülöpné Püsök Gyöngyi: *A dorogi Petőfi Sándor Általános Iskola emlékkönyve 1916–1996*. Dorog, 1996. 32–33.
- 2004 Tanka László: Mestersége címere a címerkészítés. *Panorama. A nyugati magyarság képes magazinja*. 2004(4)
- 2006 Kukorelli István: A szerencsi országgyűlés 400. évfordulója. Petrás Mária csángó iparművész és - jelképtervező közös kiállításának megnyitása. Bartók Béla útján. In: *Tradíció és modernizáció a magyar alkotmányjogban. Közjogtörténeti tanulmányok. Tisztelegő, emlékező beszédek*. 2006. 264–265, 300–305.

- 2007 Tanka László: Mestersége címere a címerkészítés. Hungaricum. *Válogatás a Kárpát-medence jellegzetesen magyar értékeiből.* 2007. 89.
- 2008 Fekete György: Jelek, jelképek, jelentések – jelképtervező különös pályaképe. *Magyar Iparművészet* 2008(3)36–39.
- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi Lexikon. A–Zs.* 2. jav. kiad. Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete.
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata.
- 2011 Benkei Ildikó: *Egy kései végvári vitéz.* Beszélgetés – jelképművésszel. Magyaroknak lenni, LXXXIX. Budapest, Kairosz Kiadó.
- 2011 Medveczky Attila: Jelképeiben is él a magyarság. Beszélgetés –lel. *Magyar Fórum* 2011(2)
- 2013 Kukorelli István: Címerekkel írt történelem. *Trianoni Szemle* 2013(január-június)106–107.

Publikációk:

- 1982 A Kecskeméti Galéria műtárgykörnyezeti kialakítása. *Múzeumi Műtárgyvédelem* 1982(10)351–358.
- 1983 Korszerű műtárgykörnyezet kialakítása a Zenetörténeti Múzeumban és más magyarországi múzeumokban. *Múzeumi Műtárgyvédelem* 1983(11)65–74.
- 1985 A XI. századi magyar koronázási palást új kiállítási tárlója. *Múzeumi Műtárgyvédelem* 1985(14)59–70
- 1985 New case for a Hungarian coronation mantle from the 11 th century. *With the Support of Unesco* 1985. 49–56.
- 2000 A Magyar Református Egyházak és szervezetek jelképei. *Tíz év múltán, MRETZS* 2000. 5–114.
- 2004 Jelek, jelképek (címer), jelvények és ereklyék szerepe a közösségek múltjában és mindennapjaiban. *Europa Club*, Bécs 2004. 107–112.
- 2007 Jelek, jelképek. A címerek kialakulása, történelmi szerepük a közösségek életében. *Partium* 2007. 64–65.
- 2007 Unitárius címerek az anyaországban és Erdélyben. *Unitárius Élet* 2007(6)8–12.
- 2008 Unitárius címerek Erdélyben. *Unitárius Élet* 2008(1)10–13.
- 2008 Unitárius címerek Erdélyben. *Unitárius Élet* 2008(2)12–14.
- 2012 A Történelmi Magyarország Ország- és Nemzetrészeinek címerei. Felvidék, Árva-Szepes Vidék, Pozsonyi Hídfő, Zoborvidék, Gömörország címerei. *Trianoni Szemle* 2012(január-december)41–46.
- 2013 A Történelmi Magyarország Ország- és Nemzetrészeinek címerei. Kárpátalja, Máramaros vidék címerei. *Trianoni Szemle* 2013(január-június)108–117.

Prunkl János festőművész (Tokod-Altáró, 1939. július 30.)

1959 és 1962 között az esztergomi Tanítóképző Intézetben, 1962 és 1972 között az egri Tanárképző Főiskolán, 1982 és 1985 között a budapesti ELTE Bölcsészettudományi Karán végezte tanulmányait. Mestere Miháلتz Pál, Martsa Alajos, Kaposi Antal, Mucsi András és Heil-Huba Ferenc volt. 1943 és 1964 között Dorogon élt, az 1960-as években a Képzőművész Körben volt szakkörvezető. 1964 óta Esztergomban él. 1964 óta kiállító művész. 1963-tól az esztergomi Tanítóképző Intézet, majd Vitéz János Tanítóképző Főiskola tanára, majd docense volt. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, majd a MAOE (1976-tól) tagja. Az esztergomi Sigillum csoport tagja volt (1968-tól), az esztergomi Balassa Bálint Társaság és az Esztergomi Művészek Céhe (1991-től) tagja.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1973 Millenniumi Kiállítás, II. díj, Esztergom
 1979 V. Esztergomi Tárlat, a Látszerészeti Eszközök Gyára díja, Esztergom
 1986 Komárom Megyei Tanács művészeti ösztöndíja

Egyéni kiállítások:

- 1964 Esztergom, Tanítóképző Intézet
 1971 Esztergom, Zodiákus Klub
 1973 Dorog, József Attila Művelődési Központ
 1978 Oroszlány, Megyei Olvasótábor Klubja
 1978 Budapest, Könnyűipari Műszaki Főiskola Galéria
 1979 Budapest, József Attila Művelődési Ház
 1983 Tatabánya, Úttörő- és Ifjúsági Ház Mikrogaléria
 1987 Tatabánya, Népház Galéria
 1988 Vác, Hincz Gyula Állandó Gyűjtemény Kamaraterme
 1989 Esztergom, Esztergomi Galéria
 1989 Tatabánya, Hotel Árpád
 1991 Neuhofen (Németország), Bank Galerie
 1991 Dömös, Dömösi Galéria
 1992 Komárom, Komáromi Kisgaléria
 1994 Szentés, Koszta József Múzeum
 1994 Maintal (Németország), QNSD Galerie
 1998 Dorog, Dorogi Galéria
 2002 Komárom, Komáromi Kisgaléria
 2011 Győr, Városi Könyvtár Galéria
 2013 Dorog, Dorogi Galéria

Művek közgyűjteményekben:

- Dorog, Dorog Város Kulturális Közalapítványa
 Esztergom, Balassa Bálint Múzeum
 Tata, Kuny Domokos Múzeum

Bibliográfia:

- 1971 -csolnoki-: Gyermeki üdeséggel. – képei a Zodiakus-klubban. *Dolgozók Lapja* 1971. május 12.
 1972 Mucsi András: Az esztergomi Sigillum-csoport. *Új Forrás* 1972(2)101–104.
 1973 Mihályt Pál: Bevezető. – *festőművész kiállítása*. Dorog, József Attila Művelődési Központ. (Katalógus)
 1976 Sárándi József: Idill és valóság. Arcképvázlat --ról. *Új Forrás* 1976(2)114–115.
 1977 *Dorogi és Dorogról indult művészek (Farkas Éva, Kucs Béla, Árvai Ferenc, -, Furlán Ferenc) kiállítása*. Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus)
 1977 -jenkei-: A dorogi galériában. *Dolgozók Lapja* 1977. szeptember 21.
 1977 -ez-: Dorogi származású művészek tárlata Esztergomban. Bányászélet ihlette alkotások. *Dolgozók Lapja* 1977. december 9.
 1979 Wehner Tibor: Komárom megye képzőművészei. *Művészet* 1979(5)40–41.
 1981 *Dorogi képzőművészek kiállítása*. Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus)
 1985 *Művész életrajzok. Kortárs magyar képzőművészek*. Budapest, Képcsarnok. 225.

- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia.* Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1987 Wehner Tibor: *Bevezető. – festőművész kiállítása.* Tatabánya, Népház Galéria. (Katalógus)
- 1987 Vaderna József: „Megfontoltan és fondorlatosan nem lehet festeni...” – műhelyében. *Dolgozók Lapja* 1987. február 21.
- 1988 Seregélyi György: *Magyar festők és grafikusok adattára. Életrajzi lexikon az 1800–1988 között alkotó festő- és grafikusművészekről.* Szeged. 497.
- 1988 Wehner Tibor: *Bevezető. – festőművész kiállítása.* Vác, Hincz Gyula Állandó Gyűjtemény Kamaraterme. (Katalógus)
- 1988 Csoóri Sándor: A rejtőzködő festőművész. – festészete. *Új Forrás* 1988(1)54–56.
- 1988 Bárdosi József: – kiállítása. *Pest Megyei Múzeumi Híradó* 1988(3-4)
- 1988 E. Nagy Lajos: Egy festő Galápagosa. *Művészeti Műhely* 1988. 23.
- 1990 Csoóri Sándor: *Esztergomi töredék.* Esztergom, Komárom-Esztergom Megyei Tanács. 49–53.
- 1991 Wehner Tibor: *A hetvenes-nyolcvanas évek. Vonások Komárom-Esztergom megyei művészek arcképeihez.* Tatabánya, Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat. 65–67, 97.
- 1991 L. Balogh Béni: Műhelyitklok nyomában. Látogatás – festőművésznél. *Esztergom és Vidéke* 1991(16)5.
- 1993 Kádár Péter–Mórocz Károly: A rendszerváltásról – művészszemmel. *Új Forrás* 1993(1)50–61.
- 2001 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, III. kötet. P–Z.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 198–199.
- 2004 Mucsi András: – kiállítása a Zodiákus-klubban. (Tárlatmegnyitó). In. Kaposi Endre (szerk.): *Mucsi András emlékkönyv.* Esztergom, Esztergomi Füzetek 6. 77–79.
- 2004 Kaposi Endre: Emlékek és látomások festője. A 65 éves – köszöntése. *Esztergom és Vidéke* 2004. április 22.
- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos (szerk.): *Dorogi Lexikon A–Zs.* 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 207.
- 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalú, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső műgyűjteményében.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 71, 155.
- 2009 Kovács Lajos: Huszonöt év Dorog művészeti életében 1984–2009. *Új Forrás* 2009(2)80–98.
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Publikációk:

- 2004 *Emléktöredékek Mucsi Andrásról.* In. Kaposi Endre (szerk.): *Mucsi András emlékkönyv.* Esztergom, Esztergomi Füzetek 6. 47–52.
- 2008 – visszaemlékezése. In. *Napút Évkönyv* 2008(10)92–94.
- 2009 – emlékezés és képek. In. *Abunda fonto.* Red. Ilona Koutny. Poznan.

Rozmann Viktor építész, művészettörténész
(Dorog, 1975. február 27)

A dorogi Zrínyi Ilona Általános Iskolában, majd az esztergomi Ferences Gimnáziumban tanult. A budapesti Ybl Miklós Műszaki Főiskolán 1997-ben építész diplomát, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán 2003-ban művészettörténész diplomát szerzett. 2001-től 2007-ig Budapesten, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal munkatársaként dolgozott, 2007 óta szabadúszóként műemlék épületek felújításához kapcsolódó kutatással foglalkozik.

Bibliográfia:

2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 221.
2010 Kovács Lajos szerk.: *Dorog és a tudományok – kutatók almanachja*. Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete.

Publikációk:

2005 *Magyarország műemlékjegyzéke. Jász-Nagykun-Szolnok megye*. (Összeáll. –.) Budapest, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal.
2006 Városháza Budaörsön. *Átrium* 2006(1)66–70.
2006 Józán mérték. A Debreceni Ítéltábla és Fellebbviteli Főügyészség épülete. *Alaprajz* 2006(5)
2006 A nagy visszatérés: családi ház Budakeszin, építész: Basa Péter. *Átrium* 2006(6)24–27.
2007 Lehetett volna. A Cella Septichora Látogató Központ. *Echo* 2007(3)
2007 „*Haec domus in Domino erecta...*”. Az újra megnyílt Zsolnay Múzeum épülete. *Echo* 2007(5–6)

Sasvári Anna textiltervező iparművész
(Dorog, 1966. május 26.)

A dorogi Képzőművészeti Szakkörben kezdett rajzolni Furlán Ferenc vezetésével. 1984-ben érettségizett a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában textil szakon. 1994-ig a Magyar Selyemipari Vállalatnál dolgozott. Textilterveit a soproni Scarbantex, a szentgotthárdi és a kőbányai Jacquard Szövőgyárakban, valamint a győri Függöny- és Csipkegyárban szőtték. 1992-ben másodállásban a Pannónia Rajzfilmstúdióban dolgozott.

Díjak, ösztöndíjak:

1990 Mindennapi tárgyaink-kiállítás, II. díj. Debrecen

Szimpozionok, művésztelepek:

1985 Pilismarót

Egyéni kiállítások:

1995 Ottenstein (Ausztria)

Bibliográfia:

2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 225.

2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Tettamanti Béla grafikusművész

(Bánhida, 1946. december 10.)

Mesterének Réber Lászlót vallja. Szakmai fejlődésére a lengyel Lenica és a belga Folon is hatással volt. Gyermekkorában Dorogon élt, jelenleg Budapesten él. 1971 óta jelennek meg rajzai a napi- és hetilapokban. 1981 óta rendszeresen készít könyvillusztrációkat, plakátokat. 1982 és 1990 között az Új Tükör című hetilap grafikusa és illusztrátor szerkesztője volt, 1991–1992-ben az Európa magazin grafikusa volt. Az utóbbi két évtizedben a Népszabadság (Hétféle melléklet), a Pester Lloyd (Budapest), a Korunk (Kolozsvár), az Alföld (Debrecen), a Premier, a Figyelő, a Courier International (Párizs), a Múlt-Kor közölte rendszeresen a rajzait.

Díjak, ösztöndíjak:

1973 Humor és Szatíra Nemzetközi Biennále, III. díj, Gabrovo (Bulgária)

1975 Hábörüellenes plakátkiállítás, a Bolgár Képzőművészek Szövetségének díja, Szófia (Bulgária)

1976 Humor és grafika, a zsűri különdíja, Tolentino (Olaszország)

1983 I. Országos Karikatúrabienále díja, Budapest

1985 II. Országos Karikatúrabienále, a MKISZ díja, Nyíregyháza

1985 Szép Magyar Könyv-pályázat illusztrátori díja

1986 Szép Magyar Könyv-pályázat illusztrátori díja

1987 Országos Karikatúrabienále díja, Budapest

1987 Művelődési Minisztérium nívódíja

1989 Szép Magyar Könyv-pályázat illusztrátori díja

1991 Munkácsy-díj

1992 Pulitzer-emlékdíj

1996 Brenner-díj

1999 Millenniumi Díj

2004 Korunk kulcsa, Kolozsvár

2005 World Press Cartoon, II. díj, Lisszabon (Portugália)

2006 Rauscher György-díj, Dorog

Szimpozionok, művésztalálkozók:

2013 KÉSZ-alkotótalálkozó, Kecskemét

Egyéni kiállítások:

- 1978 Budapest, Eötvös Klub
 1978 Varsó (Lengyelország), Magyar Kultúra Háza (Dunai Imrével és Jelenszky Lászlóval)
 1978 Berlin (Német Demokratikus Köztársaság), Magyar Kultúra Háza (Dunai Imrével és Jelenszky Lászlóval)
 1979 Budapest, Ferencvárosi Pincetárlat
 1979 Nyugat-Berlin, Hammer Galerie (Dunai Imrével és Jelenszky Lászlóval)
 1979 Pécs, IH Galéria
 1979 Marcali, Kulturális Központ
 1981 Budapest, Stúdió Galéria
 1982 Siófok, Kulturális Központ
 1985 Kaposvár, Művelődési Központ
 1985 Komárom, Komáromi Kisgaléria
 1986 Balassagyarmat, Horváth Endre Galéria
 1986 Budapest, Ernst Múzeum
 1987 Veszprém, Eötvös Károly Megyei Könyvtár Galériája
 1990 Nyugat-Berlin, Hammer Galerie
 1993 Budapest, Atrium Hyatt
 1995 Sávár, Nádasdy-vár, Művelődési Központ
 1996 Kolozsvár, Korunk Galéria
 1997 Dorog, Dorogi Galéria
 1999 Budapest, Kempinski Galéria
 2000 Budapest, Dorotya Galéria
 2001 Szolnok, Városi Művelődési Központ
 2005 Budapest, Alexandria Galéria
 2006 Pécs, Pécsi Kisgaléria
 2006 Dorog, József Attila Művelődési Központ
 2008 Esztergom, El Greco Galéria
 2010 Budapest, Kempinski Galéria
 2011 Balatonyörök, Bertha Bulcsú Galéria
 2012 Prága (Csehország), Magyar Intézet Galériája
 2013 *Rajzok és festmények*, Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített művek:

- 1993 Budapest, Értéktőzsde központi terme

Művek közgyűjteményekben:

- Basel (Svájc), Collection Cartoons
 Berlin (Németország), Hammer Gyűjtemény
 Budapest, Budapesti Történeti Múzeum
 Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum
 Dorog, Dorog Város Kulturális Közalapítványa

Bibliográfia:

- 1981 Frank János: Több mint karikatúra. *Budapest* 1981(9)
 1985 – *grafikusművész kiállítása*. Komárom, Komáromi Kisgaléria. (Katalógus)

- 1985 Gáspár Gusztáv: – rajzai. A groteszk magasiskolája. *Dolgozók Lapja* 1985. december 31.
- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia.* Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1986 Frank János: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása.* Budapest, Ernst Múzeum. (Katalógus)
- 1986 Wehner Tibor: Képzőművészeti krónika. Komárom megye, 1985. november-december. *Új Forrás* 1986(1)58–62.
- 1986 Kenessey András: Rajzfilozófusok utóda. *Magyar Hírlap* 1986. június 21.
- 1986 Székely András: Fanyar optimizmus. *Népszabadság* 1986. július 7.
- 1987 Frank János: More than caricature. *The New Hungarian Quarterly* 105. 1987.
- 1992 Kántor Lajos: Rangja Tettamanti. *Korunk* (Kolozsvár) 1992(5)
- 1993 Andrassev Iván: A graficista. *Népszabadság* 1993. április 4.
- 1993 Andressew Iván: – egybeesései. *Művészeti Műhely* 1993(1)68–71.
- 1996 Soós B. Péter: A jó grafikus mindenhez rajzol. *Népszabadság* 1996. december 13.
- 1996 Kántor Lajos: Egy kiváló látszerész dicsérete. *Szabadság* (Kolozsvár) 1996. szeptember 5.
- 1997 Kovács Lajos: „Neked az a legnagyobb hibád, hogy nem tudnak majd hová besorolni.” Beszélgetés – Munkácsy-díjas grafikusművésszel. *Új Forrás* 1997(1)71–78.
- 1997 Wehner Tibor: Rajz-szöveg-környezet. – dorogi kiállításáról. *Új Forrás* 1997(6)67–69.
- 1998 *Dorogi művészek naptára.* Dorog.
- 1999 Kántor Lajos: Mit tart a kéz? *Korunk* (Kolozsvár) 1995(5)
- 2000 P. Szűcs Julianna: Tettamanti, az értelmiségi. *Népszabadság* 2000. július 1.
- 2000 Dániel András: Követhetetlenül. *Figyelő* 2000. július 13.
- 2000 Frank János: *Bevezető. – grafikusművész kiállítása.* Budapest, Dorottya Galéria. (Katalógus)
- 2000 Kántor Lajos: Világszinten a Kempinszkiben – filozofikus grafikák. *Krónika* (Kolozsvár) 2000. január 22.
- 2000 Szepesi Attila: – műhelyében. A rajz vonal- és formarímei. *Magyar Nemzet* 2000. június 21.
- 2001 Kaposy Miklós (szerk.): *Humorlexikon.* Budapest, Tarsoly Kiadó. 277.
- 2001 *Kortárs Magyar Művészeti Lexikon, III. kötet. P–Z.* Budapest, Enciklopédia Kiadó. 681.
- 2001 Szepesi Attila: Az ismeretlen ismerős (– Réber Lászlóról és a satirikus grafikáról). *Magyar Nemzet* 2001. november 10.
- 2003 Varga Lajos Márton: A maga logikáját követő vonal. *Népszabadság* 2003. szeptember 20.
- 2003 Sándor Zsuzsanna: A második renitens (– fekete-fehérben). *168 óra* 2003. augusztus 7.
- 2005 Rózsa Gyula: *GYEREKK.* *Népszabadság* 2005. július 19.
- 2007 Szablyár Eszter: Az értelmi szerző. *Népszabadság* 2006. június 2.
- 2007 Szuromi Pál: Laca-paca helyzetek. *Műértő* 2007(5)
- 2007 Wehner Tibor: Jelenbe ágyazott gondolati rajzok. *Art Limes (Kihelyezett tagozat)* 2007(3)130–133.
- 2007 Wehner Tibor: Lábunkat a Dilettáns tengerbe lógatva... – dorogi kiállítása. *Új Forrás* 2007(3)99–101.
- 2007 Kovács Lajos: Voltak mankóim, csodaszépek. A majdnem összes gyermekkönyvgrafikustól –ig. *Art Limes (A gyermekkönyv-illusztráció)* 2007(5)105–107.
- 2008 Gyöngy Kálmán: *Magyar karikatúristák adat- és szignótára. Karikatúristák, animációs báb- és rajzfilmesek, illusztrátorok, portrérajzolók.* Budapest, Abra KKT. 2000.
- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS.* 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 260.
- 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom–Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső műgyűjteményében.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 84, 168.
- 2008 Kukorelly Endre: Erős rajzolás. (– képeihez.) *Népszava* 2008. május 4.
- 2009 Parti Nagy Lajos: A kéz szeme. *Népszabadság* 2010. december 4.

- 2009 Kovács Lajos (szerk.): *Belépő. Dorogi irodalmi almanach a 25 éves város tiszteletére.* Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete.
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata.
- 2009 Wehner Tibor: Jelenbe ágyazott gondolati rajzok. – grafikusművész kiállítása. *Art Limes (Wehner-vernissage)* 2009(3)74–75.
- 2013 Esterházy Péter: Ujjgyak. A --napló. (megnyitótöredék). *Élet és Irodalom* 2013. március 8.
- 2013 P. Szűcs Julianna: A kör négyszögesítése. *Mozgó Világ* 2013(4)123–124.
- 2013 Csejtei Orsolya: Rajzok és festmények. *Pesti Műsor/Art* 2013. április.
- 2013 Rózsa Gyula: Akárcsak a velocipéd. *Népszabadság* 2013. március 13.
- 2013 Jolsvai András: Se előtte, se utána. *168 óra* 2013. április 18.
- 2013 Diószegi-Horváth Nóra: Kíméletlen kiállítás. *Vasárnapi Hírek* 2013. március 3.

Publikációk:

- 1974 A karikatúra és a „karikatúra”. *Művészet* 1974(7)5–6.
- 1975 Tomi Ungerer. *Művészet* 1975(5)42.
- 1986 Egy vonallal... Saul Steinberg vonalművészete. *Művészet* 1986(5)53–55.
- 2003 Sajdik „portré applikációi”. *Art Limes (A pasztell)* 2003(2)59–60.

Till Attila orvos, festőművész
(Dorog, 1957. február 6.)

A dorogi Képzőművészeti Szakkörben tanult. Mestere Furlán Ferenc volt. A budapesti Semeleweis Orvostudományi Egyetemen 1982-ben szerzett diplomát „summa cum laude” minősítéssel. 1986-ban sebész, 1990-ben mozgásszervi rehabilitációs szakképesítést szerzett. 1995 és 2013 között az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet osztályvezető főorvosa volt. 2000-ben az ELTE Jogi Továbbképző Intézetben jogi szakokleveles orvos diplomát szerzett. 2005-ben Európai Unió PRM szakvizsgát, majd 2006-ban Európai Oktatói címet kapott. 2013-tól a tatai Árpád-házi Szent Erzsébet Kórház orvos igazgatója. Hazai és külföldi folyóiratokban 43 közleménye jelent meg, 11 könyvfejezet szerzője.

Díjak, ösztöndíjak:

- 2004 Hospitium Markusovszky Savariense, Jubileumi Emlékplakett
- 2008 Pro Sanitate-díj
- 2009 ISPO Hungary – Örökös tag

Egyéni kiállítások:

- 1985 Tata, KISZ-iskola
- 1985 Tatabánya, Kórház
- 1987 Dorog, Dorogi Galéria
- 1997 Dorog, Dorogi Galéria
- 1999 Budapest, Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet
- 2000 Budapest, Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet

Művek közgyűjteményekben:

Dorog, Dorog Város Kulturális Közalapítványa

Bibliográfia:

2008 Solyvár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 262.

2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Till József orvos, festőművész

(Dorog, 1927. január 2.)

A Budapesti Orvostudományi Egyetemen végzett 1953-ban. Szülész-nőgyógyász szakorvosként dolgozott évtizedeken át a dorogi és esztergomi kórházakban. Évtizedeken keresztül végzett halbiológiai vizsgálatokat, amelynek eredménye a *Magyarország halai* (atlasz) és *Magyarország halainak rendszertani leírása* című munkája lett.

Díjak, ösztöndíjak:

1999 Dorogiak Dorogért Alapítvány elismerő oklevele

2008 Pro Urbe-díj, Dorog

Egyéni kiállítások:

2003 Dorog

2006 Szekszárd

Bibliográfia:

2000 Kovács Lajos: A halak Kháronja egy bőröndben evez a másik partra avagy korunk képzavara. – portréja. *Új Forrás* 2000(2)50–59.

Publikációk:

2003 *Magyarország halai*. (Szerk.: Kovács Lajos.) Dorog, Dorogi Közművelődési Közhasznú Társaság.

2003 *Magyarország halainak rendszertani leírása*. Dorogi Füzetek 28. Dorog Város Barátainak Egyesülete.

P. Tóth Major Krisztina (Tóth Major Krisztina) festőművész
(Esztergom, 1972. szeptember 15.)

Művészeti érdeklődése Dorogon Végh Éva festőművész és Furlán Ferenc grafikusművész irányításával bontakozott ki, majd az esztergomi Dobó Katalin Gimnáziumban Bánhidy László fotóművész irányításával folytatta felkészülését. Főiskolai tanulmányai megkezdése előtt 1991–1992-ben az esztergomi Balassa Bálint Múzeumban restaurátor-segéd volt. 1992 és 1997 között az egeri Esterházy Károly Tanárképző Főiskola földrajz–rajz szakán végezte tanulmányait. Mestere F. Balogh Erzsébet, Nagy B. István, Magyar István, Oskóné Bódi Klára és Fekete István volt. Dorogon él, a Zrínyi Ilona Általános Iskola tanára. A nyergesújfalui Kernstok Károly Művészeti Kör tagja.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1990 Országos Középiskolai Rajzverseny, III. díj
- 1995 Heves megyei Amatőr Képzőművészek különdíja
- 1996 Heves megyei Amatőr Képzőművészek különdíja

Egyéni kiállítások:

- 1995 Eger, Trendy SK Bútorház
- 1996 Budapest, Herman Ottó Általános Iskola, Galéria
- 1996 Esztergom, Belvárosi Kávéház
- 1997 Esztergom, Dobó Katalin Gimnázium Galéria
- 2003 Esztergom, Dobó Katalin Gimnázium Galéria
- 2006 Esztergom, Dobó Katalin Gimnázium Galéria
- 2006 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria
- 2007 Tát, Művelődési Ház
- 2009 Esztergom, Élményfürdő
- 2009 Csolnok, Művelődési Ház
- 2009 Nyergesújfalu, Kernstok Galéria
- 2010 Nyergesújfalu, Kernstok Galéria
- 2011 Esztergom-Kertváros, Féja Géza Művelődési Ház
- 2011 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria
- 2012 Nyergesújfalu, Kernstok Galéria
- 2012 Nyergesújfalu, Kernstok-ház
- 2013 Nyergesújfalu, Kernstok Galéria

Bibliográfia:

- 1996 Pálos Imre: – a Belvárosi Kávéházban. *Esztergom és Vidéke* 1996.
- 1997 Bánhidy László: Bevezető. – *festőművész Az őszinte mosoly című kiállítása.* (Katalógus)
- 1999 Sinka Zsófia–Mészáros Dóra: *A festő tanár. Beszélgetés ~val.* In. *Képek a Kálvária-hegy teraszos utcáiból. Helytörténeti kalandozások Dorogon.* Dorog, 89–90.
- 2000 *A gyűjtő önarcképe. Válogatás Zsembery Dezső gyűjteményéből.* Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus, bev. Wehner Tibor)

- 2006 Hováth Gáborné: Rajzolt világ. *Esztergom és Vidéke* 2006. február 16.
- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 266.
- 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső műgyűjteményében*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 72, 156.
- 2009 Kovács Lajos (szerk.): *Belépő. Dorogi irodalmi almanach a 25 éves város tiszteletére*. Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete.
- 2009 Kernstok Károly *Művészeti Kör*. (Bev. Kaposi Endre.) Nyergesújfalu, Nyergesújfalu Város Önkormányzata.
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Uresch Zsuzsa divattervező iparművész, festőművész
(Dorog, 1944. augusztus 9.)

Művészeti tanulmányait a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnázium üvegtervező szakán kezdte, és a Magyar Iparművészeti Főiskola textil tan-székének divattervező szakán fejezte be. Szerkesztő rovatvezetője volt az Ifjúsági Magazinnak és az Ez a Divat szakfolyóiratnak. Itthon végzett 12 évi munkáját követően 1980-ban a Német Szövetségi Köztársaságba költözött, ahol 10 évig mint divattervező és grafikus dolgozott, Münchenben a Rundschau szakmai divatlap kiadójának divattervezője volt. Munkáit Németországban és Magyarországon mutatta be egyéni és közös tárlatok keretében. Az utóbbi évtizedekben Németország és Magyarország között osztja meg alkotó idejét. Magyarországon markazi házában dolgozik.

Díjak, ösztöndíjak:

1976 Aranygyűszű pályázat különdíja

Egyéni kiállítások:

- 1997 Dachau (Németország), Honda-ház
1997 Markaz, Önkormányzat
1996, 1997 München (Németország), Deutsches Muzeum
1998 Gyöngyös, Tourinform Galéria – Mátra Művelődési Központ
1998 Domoszló, Művelődési Ház
1998 Unterschleissheim (Németország), Kreissparkasse
2004 Budapest, Synergon Galéria
2004 Budapest, Földművelésügyi Minisztérium

Bibliográfia:

- 2003 Fábíán László: A tárgyiasság szépsége – ról szólva. *Synergon Magazin* 2003. 30–31.
2004 Fábíán László: A valóság kinyíló rejtelmeiről szólva. *Életünk* 2004. műmelléklet, 3.
2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 270.
2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.

Publikációk:

1976 *A korszerű divat*. Budapest, Kossuth Kiadó.

1976 *Minerva nagy hímezőalbum*. Szerk. Soltész Nagy Anna. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó.

Varga László amatőr természetfotós

(Dorog, 1961. február 13.)

Geológus, népművelő, földrajz és történelem szakos tanár, szakíró. Jelenleg Únyon él. 2011 májusától a lakásában megnyitott állandó ásvány- és őslénykiállítás mellett természetfotóit is bemutatja. Az 1980-as években a Dorogi Fotóklubnak, az 1990-es években az Esztergomi Art Fotográfiai Stúdióknak volt aktív tagja.

Díjak, ösztöndíjak:

1987 III. Országos szociofotó pályázat 3. helyezés, Dorog.

1993 Nimród Fotóklub országos természetfotó pályázata, Kodak különdíj, Budapest

Egyéni kiállítások:

1993 Esztergom, Zöld Ház

1993 Monor, Művelődési Ház

1994 Párkány, Művelődési Ház

1994 Léva, Művelődési Ház

1994 Zsámbék, Tanítóképző Főiskola

1995 Esztergom, József Attila Általános Iskola

2001 Esztergom, József Attila Általános Iskola

Bibliográfia:

1997 Kasza Sándor: *Magyarország megyei kézikönyvei 11. kötet. Komárom-Esztergom megye*. ALFADAT–CEBA.

2000 Zoltai Dénes: *Komárom-Esztergom megye*.

2001 Wagenhoffer Vilmos: *Úny története*. Úny, Úny Község Önkormányzata.

2006 Balázs Géza: *Hon- és népismeret. B változat 5-6. osztályos tankönyv*. Celldömölk, Pauz-Westermann.

2006 Balázs Géza: *Hon- és népismeret. B változat 5-6. osztályos munkafüzet*. Celldömölk, Pauz-Westermann.

2009 Balla András: *Fotográfusok városa. Az Esztergomi Art Fotográfiai Stúdió jubileumi kiadványa*. Esztergom.

2009 BEBTE: *A barlangoktól a tűzhányókig*. Dorog.

2010 Lieber Tamás: *A Sátorkőpusztai-barlang monográfiája*. Dorog, BEBTE.

2012 Lieber Tamás–Varga László: *Csavargás a Kárpátok szívében*. Dorog, BEBTE.

Végh Éva festőművész
(Budapest, 1955. április 30.)

Általános és középiskolai tanulmányait Dorogon végezte, tagja volt a dorogi Képzőművész Körnek. 1973 és 1977 között az egri Tanárképző Főiskolán végezte tanulmányait, majd 1986-ban a budapesti Magyar Képzőművészeti Főiskolán tanult. Mestere Seres János, Blaskó János, Bráda Tibor és Patay László volt.

1977-től 1987-ig a dorogi Zrínyi Ilona Általános Iskola tanára 1988-tól 1991-ig az esztergomi Vitéz János Tanítóképző Főiskola tanársegédje, majd 2005-ig ismét a dorogi Zrínyi Ilona Általános Iskola tanára volt. Dorogon él. A dorogi Bányász Képzőművész Kör (1968–1998), a Labor MIM Alkotócsoport (1980-tól), a Dorogi Képzőművész Kör (2000-től), a Független Magyar Szalon (2002–2003), a nyergesújfalui Kernstok Károly Művészeti Kör (2008-től), a Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület (2009-től) tagja, valamint Dorog Város Kulturális Közalapítványa elnöke (2010-től).

Díjak, ösztöndíjak:

- 1998 Pro Urbe-díj, Dorog
- 2002 Dorogiak Dorogért-émlékplakett, Dorog
- 2007 Rauscher György-díj, Dorog

Szimpozionok, művésztelepek:

- 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 Nemzetközi alkotótábor, Hajós
- 2011 Novákfalva, alkotótábor (alapító tag), Velem
- 2011, 2012, 2013 Tűzvirág Nemzetközi Alkotótábor, Naszvad
- 2011 India ihletében nemzetközi alkotótábor, Jodhpur (India)
- 2011, 2013 Vajdasági Magyar Kortárs Iparművészek Szimpóziuma és Biennále, Szabadka
- 2012 III. Kisképek Nemzetközi Szimpózium, Szabadka, Ada, Magyarkanizsa

Egyéni kiállítások:

- 1979 Dorog, Dorogi Galéria
- 1980 Tata, Művelődési Központ
- 1981 Esztergom, Petőfi Művelődési Ház Galéria
- 1989 Esztergom, Tanítóképző Főiskola
- 1990 Tatabánya, Népház
- 1990 Dorog, Dorogi Galéria
- 1991 Dömös, Dömösi Galéria
- 1992 Kesztlőc, Kesztlőci Galéria
- 1994 Lábatlan, Lábatlani Galéria
- 1995 Budapest, Bálint Zsidó Közösségi Ház
- 1997 Kesztlőc, Kesztlőci Galéria
- 1998 Dorog, Dorogi Galéria
- 2000 Kesztlőc, Kesztlőci Galéria
- 2001 *Selymes gondolatok*, Dorog, Dorogi Galéria

- 2002 Dobogókő, Nimród Hotel
 2003 Budapest, Thermál Hotel
 2003 Budapest, Magyarországi Németek Háza
 2003 Esztergom, Sziget Galéria
 2004 Esztergom, Vármúzeum, Rondella Galéria
 2004 Esztergom, Zsigmond Kútja Galéria
 2004 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria
 2005 Harkány, Futó László Pál Múzeum
 2005 Budapest, MOM Park
 2005 Tokodaltáró, Bányász Művelődési Otthon
 2007 Tata, Kuny Domokos Múzeum
 2007 Lábatlan, Gerenday Ház
 2007 Tát, Művelődési Otthon
 2007 Dorog, Dorogi Galéria
 2008 Tata, Magyary Zoltán Művelődési Központ
 2008 Nyergesújfalu, Térségi Közösségi Ház
 2008 Tata, Angyalok és Tündérek Galéria
 2008 Esztergom, Zsigmond Kútja Galéria
 2008 Hajós, Nemzetközi Művésztelep Galéria
 2009 Esztergom, Aquasziget Fürdő Galéria
 2009 *A Szivárvány hátán*, Szentendre, CAFE FREI
 2010 *Havas pillanatok*, Keszthely, Club Galéria
 2010 *Havas pillanatok*, Esztergom-Kertváros, Féja Géza Közösségi Ház
 2010 *Havas pillanatok*, Szőny, Petőfi Sándor Művelődési Otthon Galéria
 2010 *Pillanatok*, Pécs, Ferenczy Károly Galéria
 2010 *Forma-bontás*, Nyergesújfalu, Kernstok Károly Galéria
 2011 *Homokszem*, Egerszalók, Thermál Park Hotel
 2011 Esztergom, Sziget Galéria
 2011 Esztergom, Duna Múzeum
 2012 Lábatlan, Gerenday Ház
 2012 Esztergom, Ozicseli Hadzi Ibrahim-dzsámi
 2013 Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria
 2013 Naszvad, Tűzvirág V. Nemzetközi Zománcművészeti Seregszemle és Szimpózium
 2013 Csolnok, Művelődési Ház

Művek közgyűjteményekben:

- Dorog, Dorog Város Kulturális Közalapítványa
 Harkány, Futó László Pál Múzeum
 Hajós, Naszvad, Velem, alkotótáborok gyűjteményes anyaga

Közösségi megbízásra és magán megrendelésre készített művek:

- 1992 Dorog, Polgármesteri Hivatal díszterme, *Triptichon* – selyemkép 3x150x300 cm
 1996 Dorog, Kálvária domb, *Stáció-képek* – tűzzománc
 2007 Dorog, Városi uszoda, *Az élet születése* – triptichon – tűzzománc 2x260x120 cm; 260x185 cm
 2007 Dorog, Városi uszoda, *A szén története sorozat* – tűzzománc 8x50x50 cm

Bibliográfia:

- 1986 Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia.* Tatabánya, József Attila Megyei Könyvtár.
- 1987 *Fiatál Komárom megyei képzőművészek kiállítása.* Tatabánya, A Közművelődés Háza. (Katalógus, bev. Wehner Tibor.)
- 1998 *Dorogi művészek naptára.* Dorog.
- 1990 Cs. Nagy Lajos: Tárlatról tárlatra – Dorogon. *Dolgozók Lapja* 1990. március.
- 1990 Cs. Nagy Lajos: Művészeink jelentkeztek. *Dorogi Napló* 1990. április.
- 1990 Csolnoki: A groteszk lírája, *24 Óra* 1990. október 11.
- 1992 Makovics János: Megnyitó a kábeltévéen. *Kesztyöci Hírek* 1992. május.
- 1993 Cs. Nagy Lajos: Lírai groteszk, *24 Óra* 1993. március 3.
- 1995 Kovács Lajos: Egy kiállítás képírói. *Közhírré Tétetik Dorogon* 1995. június.
- 2005 Pál Zoltán: *Bevezető. – festőművész kiállítása.* Harkány, Futó László Pál Múzeum. (Katalógus)
- 1996 Kálvária-domb rekonstrukció. *Közhírré Tétetik Dorogon* 1996. május.
- 1996 Dorogi kiállítók a Népházban. *Komárom-Esztergom Megyei Hírlap* 1996. augusztus 21.
- 1996 Még megtekinthető. *Komárom-Esztergom Megyei Hírlap* 1996. augusztus 23.
- 1998 Cservenka Rita: Iskolai csoport a Pro Urbe-díjasok között. *24 Óra* 1998. február 23.
- 2001 N. L. Zs.: New York után Dorogon. *Komárom-Esztergom Megyei Hírlap* 2001. január 24.
- 2001 N. L. Zs.: A magyar kultúra napja Dorogon: Csak tiszta forrásból. *24 Óra* 2001. január 24.
- 2001 Selymes gondolatok. *24 Óra* 2001. február 10.
- 2002 Cservenka Rita: Kitétetett Dorogiak. *Közhírré Tétetik Dorogon* 2002. május.
- 2003 Mészáros István: A vörös madár a kedvence. Városról városra – Dorog. *24 Óra* 2003. február 25.
- 2003 Mészáros István: – selyemképei. *24 Óra* 2003. június 27.
- 2003 Seidenbilder von – im HdU. *Neue Zeitung* 2003. július 11.
- 2003 ATEK: Selymes gondolatok. *Komárom-Esztergom megyei Hírlap* 2003. december 8.
- 2003 I. M.: Selymes gondolatok. – kiállítása a Sziget Galériában, *Esztergom és Vidéke* 2003. december 11.
- 2003 ATEK: Táncos népi játékok és a selyemfestmények. *Komárom-Esztergom Megyei Hírlap* 2003. december 12.
- 2003 G. K.: A lélek kettőssége, beszélgetés – festőművésszel. *Hírlap* 2003. december 13.
- 2004 ATEK: Séta az univerzumban – kiállítás nyílik Esztergomban. *Komárom-Esztergom Megyei Hírlap* 2004. július 2.
- 2004 ATEK: Séta az univerzumban. – festőművész kiállítása Esztergomban. *Komárom-Esztergom Megyei Hírlap* 2004. július 5.
- 2004 Szarka: „Csillagtól csillagig”. – kiállítása. *Hírlap* 2004. december 11.
- 2004 M. T.: Felavatták a Megbékélés Napján. *24 Óra* 2004. május 14.
- 2007 Mazsu: Megbékélés Napja Dorogon. *Közhírré Tétetik Dorogon* 2007. május.
- 2007 Cseh Teréz: – festő. *Regio Regia, a Közép-Dunántúli Régió Üzleti Magazinja* 2007. június 7.
- 2007 Madarász Tímea: Kemencenéz vendégségben – képzőművésznél. *Grátis* 2007. augusztus 9.
- 2007 M. T. : Rauscher-díjat kap pénteken a festőművésznő. *24 Óra* 2007. december 10.
- 2007 Madarász T. : Karácsonyi gálaműsoron tüntették ki –t. *24 Óra* 2007. december 15.
- 2007 Sz. A.: Üveget rogyasztana a dorogi festőművész. *24 Óra* 2007. december 14.
- 2007 Mazsu: Gálaműsor karácsony alkalmából. *Közhírré Tétetik Dorogon* 2007. január.
- 2007 Tittmann János, Simon Tibor, Kovács Lajos, Kovács József: *Bevezető. – festőművész.* Dorog. (Katalógus)
- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS.* 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 276–277.

- 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery-gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső műgyűjteményében.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata. 88, 172.
- 2008 Munkatársunktól: A dorogi – kiállítása Tatán. *Komárom-Esztergom Megyei Hírlap* 2008. február 14.
- 2008 – tanárnő legújabb festményei. *24 Óra* 2008. február 16.
- 2008 Fenyvesi Károly: Befutottakat és tehetségeket hívott soraiba a Kernstok Kör. *24 Óra-online* 2008. február 24.
- 2008 Csáki Eszter: Virágok, hangulatok –től. *Tatai Tükör* 2008. március 1.
- 2008 – kalandozásai. *24 Óra* 2008. március 4.
- 2008 Polgár Ágnes: Vászorra vitték a templomot. *24 Óra* 2008. június 16.
- 2008 Bakos Géznáné: Dorogi művésztanárok kiállítása Budapesten. *Közhírré Tétetik Dorogon* 2008. december.
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009.* Dorog, Dorog Város Önkormányzata.
- 2009 *Kernstok Károly Művészeti Kör.* (Bev. Kaposi Endre.) Nyergesújfalu, Nyergesújfalu Város Önkormányzata.
- 2009 OXI: Látomások struktúrái, rétegei. *Hírlap* 2009. február 7.
- 2009 Rafael Balázs: Kőkemény és lírai alkotások – műterméből. *24 Óra* 2009. február 10.
- 2009 Mandusitz Zsuzsa: „35/35”. *Közhírré Tétetik Dorogon* 2009. február.
- 2009 Pörtl Zoltán: Mesterkezdek közössége. *Hírlap* 2009. április 11.
- 2009 Lovass-Nagy Anna: Harminchárom év, harminchárom alkotó. *Dunamenti Krónika* 2009. június 17.
- 2009 Benke Ferenc: Az ideai termés megkapóan sokszínű, 33 éves a hajósi képzőművész tábor. *Kalocsai Néplap* 2009. június 17.
- 2009 Lovass-Nagy Anna: Bezárta kapuit a hajósi alkotótábor. *Hajósi Krónika* 2009. augusztus.
- 2009 Kovács Lajos (szerk.): *Belépő. Dorogi irodalmi almanach a 25 éves város tiszteletére.* Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete.
- 2009 Wehner Tibor: Földbe zárt kincs. – festőművész kiállítása. *Art Limes (Wehner-vernissage)* 2009(3)82–83.
- 2010 Kiállít a Kernstok-kör. *Hírlap* 2010. április 17.
- 2010 Pörtl Zoltán: Szín-képek és kapcsolat-folyamok. *Hírlap* 2010. június 31.
- 2010 – kiállítása – Nyergesújfalu. *Hírlap* 2010. szeptember 4.
- 2011 Mandhur Tankha: Art works of various hues. *The Hindu* 2011. március 2.
- 2011 Art Indulge. *Deshdoot Times* 2011. március 4.
- 2011 I. Sankrityayan: Hungarian version of happiness. *The Pioneer, New Delhi* 2011. március 10.
- 2011 Pörtl Zoltán: Aki Vasarelytől kapott biztatást. *Hírlap* 2011. március 19.
- 2011 Pörtl Zoltán: India egy festőn keresztül mesél az esztergomiaknak. *Hírlap* 2011. május 7.
- 2011 Pörtl Zoltán: Egybeforrasztó erőt jelent a Szín-képek 3. *Hírlap* 2011. szeptember 10.
- 2012 -. *Atelier* 2012(4)23.
- 2012 Csicsay Alajos: Mi által tapintható a művészet? Beszélgetés – dorogi festőművésszel. *Atelier* 2012(4)28.

Zsembery Dezső orvos, műgyűjtő
(Kiskunhalas, 1928. augusztus 17)

1954-ben végzett a budapesti Orvostudományi Egyetem általános orvoskarán. 1957-ben került Dorogra, ahol 1966-tól osztályvezető főorvos, 1966 és 1970 között a Dorogi Járási Kórház igazgató-főorvosa, 1970 és 1972 között az egyesített dorogi és esztergomi kórház főorvosa volt. 1970 és 1972 között az egyesített dorogi és esztergomi kórház igazgató-főorvosa volt. A Reumatológiai Osztály megeremtője, 1980-ban reumatológiai szakvizsgát tett, 1982-ben a Magyar Nefrológiai Társaság vizsga nélkül szakképesítésben részesítette.

Díjak, ösztöndíjak:

- 1982 Munka Érdemrend ezüst fokozata
- 1993 Magyar Belgyógyász Társaság Dunántúli Szekciója Vezetősége, Értékes Munkássága Elismerésül-emlékérem
- 1993 Komárom-Esztergom Megyééért Díj
- 1995 Pro Urbe-díj, Dorog
- 2004 A Kultúra Pártfogója Cím
- 2005 Dorogiak Dorogiakért-emlékplakett, Dorog
- 2008 Gönczy Béla-díj Esztergomiak Gyógyításáért, Esztergom
- 2009 Év Egészségügyi Dolgozója Díj, Dorog
- 2013 Dorog Város Díszpolgára, Dorog

Kiállítások:

- 2000 *A gyűjtő önarcképe*, Dorog, Dorogi Galéria
- 2002 Orvosportrék, Dorog, Dorogi Galéria
- 2003 *Töredékek, Babits Mihály művészbarátai Esztergomban (1924–1941)*, Dorog, Dorogi Galéria
- 2001, 2004, 2005, 2008 Dorog, Dorogi Galéria
- 2005, 2008 Esztergom, Keresztény Múzeum
- 2009 Nyergesújfalú, Kernstok Galéria
- 2011 Tata, Református Gimnázium
- 2012, 2013 Esztergom, Duna Múzeum

Bibliográfia:

- 1987 Pák Gábor: 15 kérdés – osztályvezető főorvoshoz. *Kórházi Híradó*, Esztergom 1987. 3.
- 1999 Valasek Andrea: *Könyv készült a dorogi kórház történetéről. Beszélgetés –vel.* In. *Képek a Kálvária-hegy teraszos utcáiból. Helytörténeti kalandozások Dorogon.* Dorog, 76–77.
- 2000 *A gyűjtő önarcképe. Válogatás –gyűjteményéből.* Dorog, Dorogi Galéria. (Katalógus, bev. Wehner Tibor.)
- 2000 Wehner Tibor: *A műgyűjtő önarcképe. –, a dorogi főorvos gyűjteménye.* *Atelier* 2000(3)32.
- 2000 Kovács Lajos: *A gyűjtő önarcképe. Beszélgetés – műgyűjtővel.* *Új Forrás* 2000(5)92–95.
- 2002 Szállási Árpád: *Műgyűjtő orvosok kiállítása száz év távlatából. Kór-Lap (Esztergom)* 2002. december.
- 2003 Dzsójátné Krajcsir Piroska: *„Itt teljeseedett ki az életem.” Közhírré Tételik Dorogon* 2003. június.
- 2007 Rafael Balázs: *Ötvenedik éve megbecsülésben. Bányakórház. Az újjáépített intézményben köszöntötték a volt kórházigazgatót.* *24 Óra* 2007. szeptember 24.

- 2008 Tóth Sándor: A – Gyűjtemény a Keresztény Múzeumban. *Új Ember* 2008.
- 2008 Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete. 288.
- 2008 Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): – *gyűjtemény. Dorog, Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom–Esztergom megyei képzőművészek alkotásai – műgyűjteményében*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata.
- 2008 Csicsay Alajos: Rendhagyó kiállítás. Beszélgetés – műgyűjtővel. *Atelier* 2008(4)36–37.
- 2008 Wehner Tibor: Könnyed vázlatok, komoly kompozíciók. A –gyűjtemény grafikai kollekciójának dorogi kiállítása. *Új Forrás* 2008(2)81–83.
- 2009 Balla András: *Fotográfusok városa Esztergom. Az Esztergomi Art Fotográfiai Stúdió jubileumi kiadványa*. Esztergom
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009*. Dorog, Dorog Város Önkormányzata
- 2009 Wehner Tibor (szerk.): *Szabadiskola Nyergesen. A Kernstok Károly vezette 1919-es nyergesújfalu képzőművészeti szabadiskola*. Nyergesújfalu
- 2009 Wehner Tibor: Egy magángyűjtemény a köz szolgálatában. A –kollekció dorogi kiállítása és reprezentatív, új katalógusa. *Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus Évkönyve* 2009. 49–51.
- 2009 Wehner Tibor: A –gyűjtemény kiállítása. *Art Limes (Wehner-vernissage)* 2009(3)112–113.
- 2009 Rafael Balázs: Különös fényben ragyogó képek. A főorvosi szem a szépséget kutatja. *24 Óra* 2009. július 25.
- 2010 Gömör Béla: *Tipary Dezső élete és művészete*. Budapest, GMR.
- 2012 Farkas Gábor: *Műgyűjtők Magyarországon a 18. századtól a 21. századig*. Magyar Festészet, Keiselbach
- 2013 Barlangi: Párbeszéd Dorogért. *24 Óra* 2013. május 28.
- 2013 Wehner Tibor: *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006*. Enciklopédia Kiadó. 173, 266, 274, 275, 295, 319, 332, 377, 402, 404, 428, 431, 452, 461, 475, 480, 481, 484, 516, 544, 549, 552, 554, 566, 607, 651.
- 2013 Gömör Béla: *344. Köszönet a könyvajándékokért és a dedikációkért*. GMR Füzetek

Publikációk:

- 1999 *Dorog és környéke egészségügyének és bányakórházának története*. Dorog, Dorogi Füzetek 19.
- 2000 Kernstok Károly halálának 60. évfordulóján. *Közhírré Tétetik Dorogon* 2000. június.
- 2000 –, Pálos Imre: Városunkból indult: Egervály–Potemkin Ágost. *Esztergom és Vidéke* 2000. december 7.
- 2001 *Megkésett emlékezések. Egy esztergomi festő emlékezete. Egervály–Potemkin Ágost. 1858–1930*. Dorog, Dorog Város Barátainak Egyesülete
- 2002 *Rauscher György festőművész (1902–1930)*. Dorog, Dorogi Füzetek 26.
- 2003 Babits Mihály művészbarátai Esztergomban. *Esztergom és Vidéke* 2003. október 16.
- 2005 Kovács Lajos– (szerk.): *Rauscher György festőművész 1868–1935*. (Bev. Tittmann János, Kovács Lajos, –.) Dorog, Dorogi Galéria
- 2005 – (szerk.): *Einczinger Ferenc festőművész 1879–1950*. (Bev. –, Einczinger Ferenc, Bartalné Einczinger Livia, Bodri Ferenc, Tóth Franciska, Kontsek Ildikó.) Esztergom, Keresztény Múzeum
- 2005 *Életrajzi kronológia – Koszkol Jenő. Közhírré Tétetik Dorogon* 2000. június.
- 2012 (szerk.): *A Kórház, a Szakorvosi Rendelőintézet és a Gyógyszertárak története Dorogon 1922–2012*.

Árnyjáték, 1984

Kompozíció 2, 2011

Cím nélkül, 2013

Kovács Lajos**EGY DOROGI KÉPC SINÁLÓ****BENCZE LÁSZLÓ FOTÓMŰVÉSZ**

Őnőket egy gyakran bezárkózó, bár alapjában véve nyílt és őszinte – hatvanéves – ember hívta a képei közé. A hatvan évnek csak annyi a jelentősége ebben a mondatban, hogy valaki jubilál közülünk. Bencze Lászlónak hívják, és Dorogon fotósnak ismerik – már akik ismerik. Egy időben nagy sikereket aratott, díjakat, ösztöndíjakat kapott, kiállított ország-világszerte, miközben őt is kikezdte az idő, a mesterek és barátok elvárása, a felbolydult világ. Dorog ugyan kisváros, de már elég nagy ahhoz, hogy esetenként el lehet veszni benne. Mindjárt hozzáteszem: ő azért nem egy elveszett ember. Tud valamit, amit például én nem tudok. Írástudó pályatársaim talán egyetértenelek velem, de bevallok valamit: mindig is az érdekelt, ami képi volt, amiben megragadható és megállítható az idő! A költő, az író pedig többnyire ilyen képállító ember. És lesi a másik képcsínáló titkait, eredményeit – ha pedig elég irigy, akkor a hibáit. Bencze László nem tud rajzolni, nem tud festeni, se szoborni. Ezt ő mondta – csak úgy melleleg –, mikor a képcsínálás testvérműzsáit véltem felfedezni a munkáiban. Esze ágában sem volt a linómetszés, az orosz realista festészet, a francia impresszionizmus, még kevésbé a konstruktivizmus, mikor más-más pillanatokat égett fotópapírajaira a vegykonyhájában.

Én most mégis azt mondom róla, hogy festői és grafikus szerkesztéssel és technikákkal él, amikor véglegessé teszi a megfigyelt pillanatot.

A *Kontrasztok* esztergomi bazilikakapujában a linómetszők késeinek élei villannak meg az árnyékok komor és súlyos tömbjeiben; ettől lesz mégis karcsú a világ; A *tatai Kálvária* vagy a *Volt egyszer egy emlékmű* szovjet obeliszkjének sorozataiban a pusztító idő sivatagi homokbarna festőisége morzsolja múlttá egy-egy korszak öröknek hitt pátoszáit.

A reneszánsz átlósan szerkesztett kompozíciói köszönnek vissza olyan kitapintott tájrészletekben,

mint a *Jegenyefasor* színes zászlósora, vagy az időke-rekként forduló *Árnyak* fekete-fehér képsorának napó-raként körbemutató pálcai.

Az orosz tájképfestők romantikus erdőiben találok magam, ahogyan a visszafogottan színezett, áthatol-hatatlan renetegben eltéved a tekintetem.

A *Táj csónakkal*, vagy az *Esős nyári reggel* fotóin pedig az impresszionisták kontúrtalan benyomása kel bírokra a fényben megfürdő természet friss harsányságával. A *Cím nélkül* láthatatlan pocsolójából láthatatlan célok felé tartó, határozott lépéseivel az aranymetszés szabályai szerint megkomponált lábak huszadik századi, egyszerre realiztikus és avantgárd elemekkel üzenő mozdulata valójában a minimál art törekvéseit közvetíti; de ide sorolom a másik fekete-fehér *Árny-játék* buszmegállóból kimentett pillanatát, korunk elpiszkolódtott városképét.

A szendvicstechnikával egymásra borított felületek és tükröképek gyakran a konstruktivizmus szerkesztett síkjai-ival, mértani formáival hoznak létre nem létező, ám egy komorabb jövőből visszauzenő virtuális tájat, ahol a fegyelmezett formák játszanak velünk és utóéletünkkel. Van Gogh-i nekigyűrűzőzései a fák grafikus ábrázolásában külön fejezet az ő képmetsző történetében. A *Tűzmadár* vagy a *Szénné égett fa* sorsszerűséggel, balladisztikusan tömör tragédiákkal rendít meg bennünket.

Azért meg ne rekedjünk egy festői utánérzetnek ható világlátás „leleplezésében”! Már ezek az utóbb emlegetett, szimbolikus hatású természetábrázolások is jel-zik: Bencze Lászlót a kiemelhető forma, a plasztikusság hozza izgalomba, és keres neki mondanivalót (pl. a pocsolójában feje tetejére állt panelház-vízióval), vagy csak éppen elgyönyörködik benne (mint a vasúti töltés vörösre égett, szélben földig hajolt, meggyötört fűten-gerében), esetleg megborzong tőle (lásd a tó partjára vetett Palatinustavi-lochnessi szörmeyt!), máskor szurre-alisztikus képzettársítással eljátszik a formákkal (fátyol

Visszatükröződés, 2012

a fűben, fátol a fába gabalyodva, fa előtt keresztfátol stb.), néha pedig enged a kísértésnek, és mitológiát teremt újra (mint a *Fatorzó* krisztusi keresztjével, vagy a Mária-barlang függőleges triptichonjával).

Külön figyelmet érdemelnek sorozatai. Nemcsak a képmetszés tudatossága, de a műves kidolgozás is jólesik a szemnek. A dorogi *Hősök tere* egyszerűen eleganciája, kora reggeli fénybe öltözése, harsányságtól mentes várakozása emberalak nélkül is egy ünnepi emlékezés nyugalmát árasztja. A *Volt egyszer egy emlékmű* márványbarna törmeléke, a *Mária-barlang* galambszürke grafikussága a követ az erő könnyedségével és törékenységével ruházza fel. Újabb játéka, a szendvicstechnika tájképei intarziászerű felületeket teremtenek a természetből.

Akár a sorozatok részeként is említhetők azok a mészégetőportrék, amelyekhez – ezt tőle tudom – már nem volt elegendő néhány nap türelmes várakozása, figyelése és megörökítése. S hogy Bencze László érzékeny a nyersen realista pillanatokra ugyanúgy, mint a feszülten álmodó ember ugrásra kész állapotára, azt aligha kell bizonygatnom. A kőfülke glóriáját szoborként szétfeszítő izmos test már-már mementója ennek a sorozatnak. Ismét a felfedezés

örömét hozza a felismerés: a színezetlen, sőt „poros” képfelületek is a legkifejezőbb eszköz makacsul keresett megjelenítő erejét szolgálják.

Ez a fényképeszeti szemlélet nem ígér termékenységet, hiszen nélkülözi a keresetlenség, a pillanat bűvöletének sokaságát. Elmélyültséget, „szöszmötölést”, folytonos önkontrollt annál inkább követelő módszer a Bencze Lászlóé, ahol a fény, a forma legjobb pillanataiért meg kell kínlódnia. Mondhatni: roppant időigényes a Bencze-féle alkotói módszer.

Önportréi felé ezért fordulok itt, a benyomások összegzésének végén. Az önábrázolás természetes igény, egy rembrandti nagyságú életműben egy arc változásának nyomon követése történelmi és művészettörténeti reveláció.

Bencze László önportréi eszközeinek (a fotómasinának) és célpontjainak természetében mutatkoznak meg. Nála éppen a tárgyi valóság árnyékvilága enged a személyiség közelébe férkőzni: önmagára nem mint arca, vagy testre koncentrál, hanem gesztusra, pózra, egybeesésre, saját felvételében meglest önmagára. Említett sorozata, az *Árnyak* 3 darabja ilyen dőlésszögekben, forgolódásokban, átlós mozgásokban éri tetten a fotós jelenlétét

Ősz, 2013

a folytonos változásokban. Ezekben az árnyjátékokban szinte csak lopakodik az alkotó. Addig-addig, míg egy jellegtelenül modern ajtó fölfűjt üvegablakában, torzított valóságában szembe nem hajol velünk a megnyúlt, árnyékszerű, anonim figura, aki beleszemtelenkedik – na, nem paparazzóként – az életünkbe, a világunkba, ahol az élet és a világ válik azonnal főszereplővé.

S még egy utószó ehhez a képzettársításhoz: a hatvan éves Bencze László a 25 éves (gyermekkorú) város (Dorog) fotósa. Nem dokumentarista, bár annak sem utolsó. Inkább a halandóság, a törekenység átmentője. Fasor éli itt túl magát Tömedéknán (rég kívágtuk), támfal egyenesedik fel a hegy nyomása ellenében a Mária-barlangnál (újja kellett építenünk), összeroskad és elemeire hullik egy diktatúra emlékműve az Otthon téren (bár még nem felejtettük el, hogy ott volt), a kidőlés előtt még felizzik a facsonk a Bágerben (mára egy horgászto szépességében gyönyörködhetünk a helyén), megmutatja legérettebb ábrázatát a Hősök tere a 12 darabos sorozatban, nosztalgikus emlékeket ébresztenek az egymásba hajló szántóföldek egy SANYO előtti időszámításból... Meg ellátunk a szomszédokba: Esztergom történelmi

várhegyéig, Piliscsév kiégett mészkemencéjéig, Jászfalu felparcellázott erdőjéig, Tata lefejezett feltámadásáig...

Tulajdonképpen az juthatna az ember eszébe, hogy szép és felemelő és drámai ez a mikrovilág. Itt-ott színesebb a vártnál, többnyire inkább meditatív, mint egy fohász. De nekem az jut most inkább az eszembe, hogy az elődök nyomában komótosan lépeget egy fiú, aki nemcsak festeni nem tud, de a szóképeket sem kedveli túlságosan, viszont nagy ritkán kirakosgatja élénk tegnapi, mai önmagunkat, és fűben-fában-kőben mi felismerjük a helyet és a kort, ahol élünk-élünk. Amit ő egy kicsit másképp lát!

Furlán Ferenc mondta egyszer a Hősök terén sétálva: – Tudod, miért szeretem Dorogot? Mert olyanok vesznek körül, mint a Gerencsér meg a Bencze...

Én meg azért szeretem Benczét, mert Dorog vesz körül vele is. Az Esztergomi Céh vagy az Art Stúdió nagyjai majd biztos valami mást mondanak a barátomnak. De hát mi nem az ő köpenyükből bújtunk elő.

(Elhangzott 2009. április 3-án Dorogon, a Dorogi Galériában, Bencze László kiállításának megnyitóján.)

Csillár, 2006
(Szeged, MÁV pályaudvar)

Csillár, 2009
(Kaposvár, Szivárvány
Kulturpalota)

Csillár, 2011 (Gödöllő, Királyi váró)

Farkas Éva

EGY ÜVEGMŰVÉSZ ÖNARCKÉPE

Bajánsenyén születtem 1948-ban. Négy éves voltam, amikor a falunkban uralkodó politikai viszonyok miatt "átmeneti időre" Dorogra menekültünk a rokonainkhoz. Végül aztán itt maradtunk.

Az általános iskolai osztályokat Dorogon, a középiskolai tanulmányokat Esztergomban végeztem. A rajzolás, a festés fiatal éveim rendkívül fontos elfoglaltsága volt. A dorogi kultúrházban működő rajzszakkör állandó, a foglalkozásokat rendszeresen és lelkesen látogató tagja voltam.

Az érettségi után, 1967-től a Tokodi Üvegyár tervező osztályán műszaki rajzolóként dolgoztam. Itt ismerkedtem meg az üveggel, a hutával. A gyár élete, működése nagy élmény volt számomra. A tokodi gyárban tudtam meg, hogy a budapesti Magyar Iparművészeti Főiskolán elindult az üvegtervező szak.

1968-ban sikeres felvételi vizsgát tettem a budapesti főiskolán, és megkezdtem üvegművészeti tanulmányaimat. Mesterem a kiváló festő-, szobrász- és üvegművész Z. Gács György volt. Mellette sokat köszönhetek szaktanárainak: Dr. Gurmai Mihály és Deák Ferenc vegyészmérnöknek és Szabó Tibor üvegtechnológusnak. Ők „magas hőfokon” szerették az üveget.

1972-ben diplomáztam üvegtervező művészként. Ebben az évben a salgótarjáni síküvegyárba vettek fel tervezőnek. Üvegfelületek hajlítással, rogyasztással, festéssel való alakítása volt a feladatom. Minden lehetőséget megadtak, hogy elképzeléseimet megvalósíthassam, de a terveim mintadarabok maradtak: ekkor még nem volt valóságos igénye az iparnak az új gyártmányokra, a művészi igényrel megformált elemekre.

1975 körül azonban néhány budapesti tervező intézet, elsősorban a Középterülettervező Intézet keresni kezdte az új hazai anyagokat, amelyek az általa tervezett modern szállodák, középületek belső tereinek korszerű kialakításához szeretett volna felhasználni. Így kerültem a belsőépítészek látóterébe, akik üvegfalakat, üveglablakokat, világítótesteket tervezésével és kivitelezésével bíztak meg.

A Művészeti Alap tagjaként, önállóan dolgoztam – 1980-ban megváltam a salgótarjáni gyártól, de munkáimat kiviteleztetni rendszeresen visszajártam –, és a Tokodi Üvegyár is még hosszú évekig fontos szerepet töltött be szakmai életemben: a gyár megbízásából terveztem palackokat, illatszeres üvegeket, és saját munkáimat is itt kiviteleztettem. A gyár megszűnése fájdalmas hiányt teremtett: közel kétszáz éves gyártási kultúra veszett el. A Tokodon megismert kiváló szakemberekkel ma is együtt dolgozom, de sajnos egyre kevesebben vannak.

Az 1990-es évektől saját vállalkozásban a mai napig aktív tervezői-kivitelezői tevékenységet végzek. A legkisebb feladatot is teljes értékű kihívásnak tekintem. Kiállításokon ritkán veszek részt, elsősorban megbízásokat teljesítek. Minden elkészült, átadott munkámnál megélem az alkotás varázslatos folyamatát, az adott feladat teljesítésének és a szakmai kihívásnak való megfelelés nagyszerű élményét.

Az elmúlt negyven év az üveg vonzáskörében telt el, most is így élek, elégedetten, hiszen azt csinálhatom, amit szeretek: az ÜVEGET.

Csillár és gyertyatartó, 2006 (Kutas, Kozmapusztza, Hertelendy Kastélyhotel)

Csillár, 2001 (Miskolc, Tiszai pályaudvar)

Üvegcsillár (magánvilla)

Üvegtárgyak

Süni és barátai (mesesorozat)

Erdőszele (báb-teleregény)

Kovács Lajos

A BÁBOKTÓL A FESTMÉNYEKIG

FURLÁN ILDIKÓ BÁB- ÉS DÍSZLETVILÁGA

Furlán Ildikó olyan báb- és díszlettervező, akinek életében bevallottan meghatározó az édesapához, Furlán Ferenc festő- és grafikusművészhez való kötődése, ami által természetes közegként találkozott a családi műteremben a művészi lét eszközeivel, de a művész- és műértő barátokkal is. Édesapja ún. farmernadrágos grafikai korszakának egyik „főszereplője” (modellje) lett. Talán éppen ez a sok megkerülhetetlen szituáció késleltette közeledését a rajzhoz, az ecsethez. A bőr és annak funkciói, a díszítőművészet még ki nem aknázott lehetőségei felé fordult, festői és mintázó kísérleteit az édesapa életében alig tárta a közönség elé. Az ősi kultúrák és a klasszikus korok művésze, azok legendáriumi és kultikus üzenetei – a tanulás hosszúra nyúló korszaka után – felnőtt létének expresszív kifejező eszközeihez, formavilágához vezették el. Ám ezek a ritkán és vajúdvá született munkái csak szűk körben váltak ismertté. A bőrt és a textilt mint dísz tárgyak alapanyagát bábszínház, iparművészeti vállalkozás, televíziós sorozattervek igényes megformálásával emelte az egyedi iparművészet rangjára. Munkáját megbecsülték az Idea Iparművészeti Vállalatnál (1985–87), az Aladin Filmstúdióinál (1993-tól), de közben festő szaktudását kamatoztatta a Vaja Porcelánrestaurátor Műhelyben (1987–1993) is. Bábtervezőként komplett sorozatok létrehozásában vett részt, így Csukás István tévésorozatának mesehőseit és díszleteit (*Süni és barátai*), illetve az *Uborka* című kabarésorozat bábkarikatúráit is tervezte. Szülővárosától Dorognak és Wendlingen am Neckar német testvérvárosának bőr díszmappájára kapott megbízást 1997-ben. Ugyanebben az évben Budapesten, a Lotz-teremben állíthatta ki bábterveit. Mindezek közben (ambivalens módon) határozottan is és nagyon tétován is rá hagyott örökségként értelmezte eddigi életében, művészi nekirugaszkodásai- ban az ősi kultúrák, valamint édesapja hagyatékát.

A nekirugaszkodások a hagyatékhoz való viszony tisztázásának szándékából erednek. Az ő munkái álom és valóság, süppedő múlt és izgatottan tépelődő jelen határán vibrálnak. Az újragondolt expresszív jelképek és színkontrasztok diszharmoniaiában a magányból kitörni készülő energiák robbanó rejtjeleit festi maga köré egyre tudatosabb alkotói szándékkal.

Korai Apokalipszis-képeiben az ókor üzen az atomkornak Flóra halálának, tehát az élet eltékozlásának veszedelméről. Hajdan erős oszlopfők széthulló elemeire bomlik az emberi kultúra évezredek óta egymásra ragasztott mozaikja. De egy harmadik belső látomás éppen arra emlékeztet, amikor az antik világ sorra megszülte a dór, ión és korinthoszi oszlopfők cizellálódó harmóniáját, ahol a Bika csillagkép ebben a kozmikus rendben a mítosz mentésének képességét is felkínálta nekünk.

Furlán Ildikó másik, megtartó erejű szimbóluma az életfa. A világok virága a földi kozmológia bonyolult jelképeiből építkezik. Az ősi áldozati kő obeliszkké emelkedik, oszloppá karcsúsodik előttünk, a múlt örökségében megőrizve az őserőt, esélyeink szilárd alapját. Furlán Ildikó képein a kő mellett, mögött mindig áll valahol egy fa.

Az őselemek: a víz, a levegő, a föld, a tűz ugyan- csak főszereplői ennek a kozmológiának, színeit tekintve legelsősorban a levegő és a víz tengerkékje, illetve az emberi energia, a lélek tűzpirosa uralkodik a fatáblák felületén.

Ezen az úton jutott el az antik világ természetimádó és -féltő mitológiáitól a *Bolyongó* című kép már-már futurista lobbanásáig. A világcsavargó művész köpenyéből hátramaradt emlékek nem elhullott, hanem ránk hagyott élmények: a gyönyörnek élő vándor tengerekben, asszonyokban, a kultúra apró köveiben és tárgyaiban szórja el emlékeit – önmagát. A személyes kapcsolat és az elválás feszültségének robbanó pillanatában figurái elsodrónak egymástól.

Az újjászületés sorozatszimbóluma a fauna pompájának hordozója: a pillangó. Megjelenési formái nem szokványosak, sőt: látványosan meghökkenetőek. Hol egy színházi élmény látomásos színpadképéből tekint ki ránk ezerszínű íriszével, hol egy hűvös lehető kriptaeépületben ledobott bábállapotából száll fel megbabonázott tekintetünk előtt. Az újjászületés határmezsgyéjének állapota az is, amikor az *Édesapám* című képén a művészapa halálának és továbbélésének emberfeletti misztériumával kell megküzdenie: az élő emlék az apa profiljában halotti maszkká fehéredhet-e?

Szimbólumai a figuralitás határmezsgyéin finom érzékiségben ragyognak el (*Titkos szerelem*), máskor pedig a megtalált gyermekkori rajzok írják újra a visszatekintő felnőtt egyszer már átélt és magából kirajzolt családemlékét.

Furlán Ildikó minden választott motívuma a befelé figyelő, látomásos szemlélődés következménye. Egyiket sem ejti el mindaddig, amíg benne üzenetet hordoz a legapróbb részlet. A sámánfa is több emlékképében visszatér meghasadt törzsével, elágazó, kivirágzó vagy száradó állapotában – s ez mindig az ősi világfa csupaszodó küszködése,

ugyanakkor a festő pillanatnyi lelkiállapotának expresszív kivetítése!

Emlékező és álomszerű ez a festészet, háttere egy sokat tépelődő embernek. Kulisszákra, színpadképekre asszociálnak a díszlettervező felhúzott függőnyei mögül.

Összességében komor ez a művészetfilozófia: Furlán Ildikó képeiben az élet hiányainak, a mulandóság utáni állapotok vallatója. Ezt szórja szét az űrben az oszlopfők morzsáiként az idő, s ugyanezt a félelmet markolja össze az apa dísztelen, vörösre égetett szoborportréja.

A töredékesnek ható életmű 2012-ben Esztergomban és Dorogon kiléphetett bezártságából, dobozokba zárt bábjai, míves, kézzel varrt, karakteres alakjai lélegzethez juthattak. Komplet szereplőgárdájának megannyi egyedi figurája nyitja ránk tekintetét jövőre váró, tetszhalott múltjából. Arcuk, testbeszédük ugyanúgy a lélek titkait rejtik, amíg meg nem mozdíthatják izmaikat, mimikájukat, mint Furlán Ildikó kimevített festői látomásai.

(*Esztergom, Vitéz János Gyakorló Iskola, Sziget Galéria – Dorog, Eötvös József Általános Iskola, Eötvös Galéria, 2012.*)

Macska-show (bábsorozat)

Világok virága

Újjászületés

Sámánfa; Édesapám – Furlán Ferenc

Mennyből az angyal, 1980-as évek

István király, 2001

Kovács Lajos

VESZÉLYES PILLANATOK

GERENCSÉR FERENC KIÁLLÍTÁSA

Nehezen hittem el, hogy alig három éve álltunk legutóbb Gerencsér Ferenc képei, víziói, emlékei, portréírásai között. Emlékszünk is sokan a gyakran, de inkább csak biztatásnak gondolt ígéretekre: legyen rövidesen folytatása a kiállítás-

nak! Pedig az érzékeny alkotó éppen az ilyen mecénatúrára számít, ez éltetheti, kovászként ez élletheti a munkakedvet és a műveket.

Most pedig csaknem váratlanul érkezett a hívó szó, a felkérés. No, nem a Gerencsér Ferihez hasonló, konok munkabírású ember szokott meghátrálni az ilyen kívánatos, de hirtelen jött felkérések elől. Sokszor el is bámulok zsúfolt, képekkel bebútorozott szobájában, hogy ez a kétkezi, három műszakra kárhoztatott munkás ember honnan őrli, csiholja ki magából ezt a mérhetetlen energiát. Néhány hónapos kihagyás után megrendülten álltam meg a hét éve halott Furlán Ferenc kettős arcot mutat a nehezen felejtendő, rejtélyes mosolyban és az alig megvonagló fájdalom másik szájszögletében. S kétpólusú a színvilág is, ahogyan ez a ballagó ember a fény, a szeretett színék nagy, meleg kavalkádjából áttűnik az elmúlás hidegen elfáradó kékjébe.

Gerencsér Ferencet Furlán Ferenc műhelyében „ismerem meg” vagy 25 éve. Nem személyes volt ez a találkozás: babráltuk a régi szakkörös képeket, vázlatokat Furlán barátom műhelyében, az ő királyi rendetlenségében, s egyszer csak elém tett egy tanulmányt, egy Mózes fejet a mester. „Nézd meg, milyen az, ha tanulatlanul is őstehetség valaki!” – mondta.

Gerencsér Ferencnek már utaltam a máig munkával gyötört kétkeziségére. Merre menekül az, aki

a munka foglya, de a művészet rabja? És áthidalható-e ez a kettősség? Vagy csak látszat a tudathasadás, mert ugyanaz az erő morzsolja fizikai és lelki erejét?

Ő két expresszív szín, két jól árnyalható kolorit éles, élet-halál határai, mezsgyéi mentén találta meg a világról kifejezhető expresszióit. Az okkerekétől vörösig izzó árnyalatai az élniakarás, az élet szeretetének hatalmas izzásai. „Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni, hogy melegednének az emberek” – hallom a József Attila-i lázadást, s művésznünk az emberben magában talál erre a nagy-nagy tüzre. Ahogy emberkörüli, embert markoló a kékek jégvirág-fehértől tengermély-kékig szorongató, világűr-kékbe merülő világa is. Alakos, helyenként alakoskodó, figurális témái élet és halál, tűz és jég, melegség és rémület folyamatos, folytonos egymás elleni feszülései.

Vörösben izzik a megváltás végső görcsében utoljára felemelt Krisztus-fej; az *Emléktöredék* vörösarany tanyája, a *Szétfoszló álmom* lobogásban tartó hajtingere s a benne kibomló táj, a *Gyermekszületés* anyaole és kifakadt embertestbimbója, a *Mennyből az angyal* zuhanva száguldó égi üzenete, s persze körben, vagy éppen a másik oldalon, a másik dimenzióban mindig ott a kék ellenpólus is.

S uralkodik ez a kék, ha *Ady halállövainak* patanyomai tompulnak el a tájban, időben; ha *Poszeidon* tengere harcol az élethajó vérvörös foltjaival; ha az *Éjjeli repülés* hazafelé lebegő női alakja „kékítőt old az ég vizében”.

De nem ritkaság a Furlán-filmszakadáson megtapasztalt kettőszakadás, áthajlás, szembefordulás. A vörös *Mennyből az angyalt* is a kék, megváltatlan didergés várja, a *Kék álmom* is átvezet emberi nyomaival egymás megfajthetetlen dimenzióiba; ilyen átlényegülést látunk a *Fényt hozók* elől homálylóan sötét, hátul virágzó tájképében. A *Holdimádók* két vörös női alakja mellett egy

kék elkülönülés osztja meg ugyanazt az érzelmet – mintha Weöres Sándor *Holdbéli csónakos* mesevilágának józan és megszárdult asszonyi indulatainak színpadképét látnánk.

Ezek az utóbbi, már-már lélekrajzi áttűnések vezetnek el a látásmód legérzelmesebb kifejezéseihez. Gerencsér Ferenc nem sokat ad a határok pontos kijelölésére. Nem titkoltan érzelmes, de sosem érzéki; gyakran sejtelmes, de nem nonfiguratív. Sőt! Vállaltan közhelyes, ha nincs helye a bölcsességnek, s ő nem akar nagyotmondással helyettesíteni olyan – számára tiszta, mély és természetes – értékeket, mint az egymásra találás ujjongása, a sárga rózsa motívum, a *Kezdődő kapcsolat* bája, az *Épülő város* fáradt feszültsége, a gyermekkor óta virágba temetett *Gráciák*, a valószerűtlen *Rózsabokor*, a *Tiszta szívből* érzelmehullámai.

Csupa kapaszkodó kéz, csupa hervadásra érett, de még lángoló virág, *lefékezett mozgások*, *el-eltévedő* vagy *el-elrévedő tekintetek* visszatérő kis tanyával (a felejthetetlen egyszervolt, sosemlesz otthonnal),

bibliai-mitológiai legendáriumokkal, álomszerűen föllobbanó természettel. Az egyszerűségükben oly tiszta szomszédok, képmutogató szenteskedő siratóasszonyok, lakótelepi szerelmesek és világmegváltó gyerekek erkölcsi fölénye birkózik itt egy ember nagy szívében, meleg szemében, szorgalmas ecsetjének meggyötört hegyén. Az uralkodó motívumok zuhataga mindez, amelyekhez a mai szűkebb-tágabb otthon, a dorogi, esztergomi panoráma s a legközelebbi művészbarátok túlsó parti üzenetei is hozzátartoznak: megintcsak esztergomi-dorogi lelkeséggel, Furlán Ferenc és Kollár György fájdalmas vesztéséével.

A mester máig hallható szavait idézem egy beszélgetésből: „veszélyes pillanatokot kerülget, mert az emberi lélek rezdüléseit nem szétválogatja, hanem megragadva azokat minden eszközzel megakadályozza elillanásukat.” Erény ez, vagy esendőség? Mindenhogyan szép.

Csupa dráma, csupa befelé hallgatás ez a festészet. Ritka élmény benne a már-már erotikus test

Fényhozó, 1993

tánca; és nem a groteszk, a divatos abszurd jellemzi. Inkább balladai, vagy akár kommerszen hétköznapi. Egyfajta *Üzenet a jövőnek*. A jelenből kidobott kaucsukbaba szemérmetlen kitérülése, rúgkapálása a marsbéli tájban... Ilyen világban élünk? Bizony, ilyenben *is*.

Az ember ne szóljon bele abba, amit a másik átértett, átvértett, amiért megszenvedett. Most éppen ezen az úton jár Gerencsér Ferenc barátunk. Itt, köztünk járja az útját. Töprengünk el azon, hogy tényleg köztünk jár-e. Magunk közül valónak látjuk-e? S ha igen vagy nem: értjük-e őt és magunkhoz engedjük-e férközni azt, amit gondol rólunk? Ehhez itt most alaposan körül kell néznünk. Válaszolni

tudunk-e? Vagy ismét elmulasztjuk? Az ember kérdez és felel – mert így kerek.

A kiállítás rendezői – dicséretesen – megtartották ígéretüket, s válaszoltak három évvel ezelőtti önmaguknak az új kiállítással. Ez a rövid idő is elegendő volt ahhoz, hogy egy folytonos változás, egy dráma tanúi lehessünk.

Járiják körbe ebben a történelmi térben ezt a ránk nyitott több tucatnyi pillantást, ismerjük meg újra ezt a szelíd óriást. Nagyon szomjas az érdeklődésünkre.

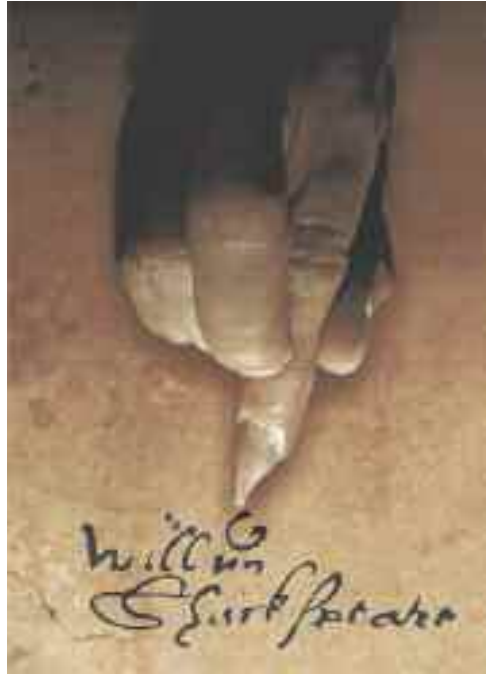
(*Esztergom, Esztergomi Vármúzeum Rondella Galéria, 2005.*)

Bányaomlás, 1988

Ólomidő, 1980-as évek vége

Shakespeare, 1980-as évek vége

Íó étvágyat elvtársak, 1980-as évek vége

Wehner Tibor

A VALÓSÁGOS ÉS A VÉLT ABSZURDITÁSOK ÖSSZEMOSÓDÓ VILÁGA

A „GRAFIKUS” HÉRICS NÁNDOR MŰVEIRŐL

Ha a történelem esetenként megismételheti önmagát, akkor néha a művészettörténet is ismétlésekbe bonyolódhat – vontam meg a konzekvenciát az esztergomi Duna Múzeumban 2008. tavaszán megrendezett Hérics Nándor-kiállítás megnyitója alkalmával. Ugyanis csaknem harminc esztendővel azelőtt, a múlt század hetvenes-nyolcvanas éveinek fordulóján, a Dunakanyar városában, néhány lépésre a Duna Múzeumtól, az akkori Petőfi Sándor Művelődési Központ Kollár György festőművész által vezetett Esztergomi Galériájában nyílt meg Hérics Nándor grafikusművész reklámgrafikai kiállítása, s a megnyitót akkor is én tarthattam: ugyanúgy álltunk az akkor még Dorogon élő és dolgozó művésszel egymás mellett a tisztelt publikum előtt mint 2008-ban, csak persze kissé fiatalabban és lelkesebben. A plakátokat, a plakátterveket, a szórólapokat felsorakoztató kiállítás vernissage-a egy performans volt: a megnyitószöveget úgy komponáltam meg, hogy a szöveget hordozó, minden egyes kisméretű oldal utolsó szava a szórólap-kifejezés volt, és amikor a felolvasásban e szóhoz értem, értelemszerűen eleresztettem a papírlapot, s könnyed, laza mozdulattal elszórtam a kiállítóterem légterében. A szöveg végére érve szanaszét szórt szórólapok borították a terem padlózatát, mintegy a reklámgrafikai termékek lényegi valóját, egyszersmind korlátozott érvényesülési és hatáskifejtési lehetőségeit jelképezve. A megszokott merev, fellengzős megnyitóünnepélyekhez szokott esztergomi közönség kissé meglepve fogadta a történetet, a III/III-as megfigyelők bizonyára máig sem értik, hogy mi történt akkor az Esztergomi Galériában: az ügynöki jelentésekben – kellő éberséggel párhuzamot vonván a gyanússá vált szórólapok és az eredendően rendkívül gyanús

rölapok között – valószínűleg csupán bizonytalan feltételezéseiket fogalmazhatták meg.

Miután a színtér, a szereplők, és a kiállítás anyaga által körvonalazódó művészeti terület sem változott, könnyen lehet, hogy 2008-ban is valamilyen formabontó produkcióval lett volna ildomos előrukolnom megnyitó gyanánt. Az elmúlt harminc év művészeti és művészeten kívüli eseményei azonban arra intettek, hogy legyek fegyelmezett: akkor vagyok rendhagyó, meglepő és korszerű, ha visszatérek a szabályokhoz, ha konvencionális keretek között ajánlom a közönség figyelmébe a ma már Budapesten dolgozó Hérics Nándor kollekcióját. Így hát szabályos felolvasás keretében emlékeztettem arra, hogy az ezernyi szállal Doroghoz, Kisbérhez, Tatához és Esztergomhoz kötődő művész negyedszázaddal ezelőtt rendezett kiállításán is – a szórólapok mellett – plakátok, illetve plakáttervek szerepeltek, amelyekről a tárlat leprellőjében az alábbiakat fogalmaztam meg: *„Hérics Nándor tervei között van egy-két lap, amelyek valójában nem plakátok, illetve mégiscsak azok. No lám, máris elbizonytalanodunk, a plakát önmaga plakátja lett? Ugyanis e tervek önálló gondolatok, szuverén megfogalmazások plakátszerű megfelelései, alkotójuk szándéka szerint majdan talán utcára kerülő falragaszok prototípusai. Ezekben a tervekben nincs szöveg hordozta információ, ezeknek a terveknek nincs alkalomhoz, történéshez, eseményhez köthető, konkretizálható, köznapi szintű plakát tartalma. Önállósult lapok ezek, amelyeket nem módosíthat semmiféle megrendelői önkény, amelyeket nem határolhat be semmiféle megkötöttség, csak az alkotói szándék és fantázia. Hérics Nándor itt ismeretlen területre lépett, s kíváncsian*

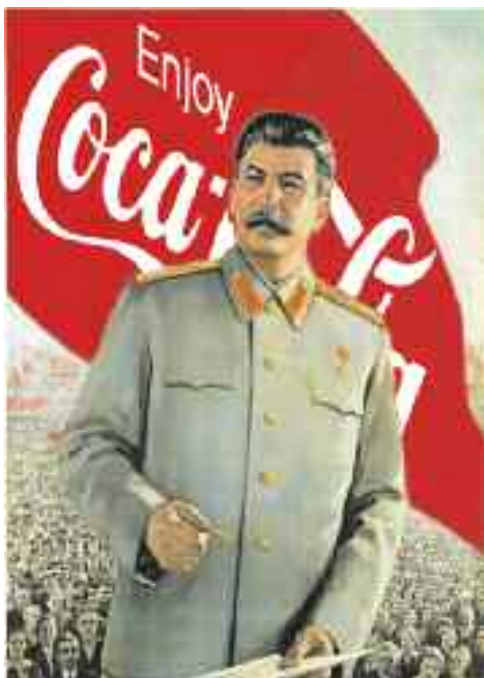
váruk a terra incognita feltárása közben hová érkezik majd.”

Nos, a művész által felvonultatott ezen esztergomi kollekción az tanúsította, hogy az ismeretlen szférát leleményes, egyéni szemléletű munkákkal térképezte fel: egy alkalmazott művészeti területet – mint amilyen a plakáttervezés – az autonómmal ötvözött, és a plakátszerű eszközöket és kifejezéseket, hatóelemeket alkalmazó, de önálló művészeti gondolatokat összegző műveket frappáns ötleteket megfogalmazó kompozícióvá alakította. Valóban, a méretek, az alkalmazott eszközök, az élénk, tiszta színek, az áttekinthető, megrögződő, emblematikus képi összegzések, a meglepő, különös képi kapcsolódások, a jelentésmódosulások és -váltások a klasszikus plakátművészetre utaló jellegzetes stílusjegyek, míg a megjelenített tartalmak és jelentések általában minden aktualitástól mentes, általános érvényességű kifejezések. A legpontosabban talán plakát-képeknek nevezhető alkotások megszületési folyamatában, technikai kivitelezésében is érdekes módon és törvényszerűen keverednek a hagyományos művészeti ágazatok és a plakátkészítési technikák módszerei: a művész először megfesti, megrajzolja, vagy kollázsselemből megszerkeszti művét, amelyet aztán digitális kamerával lefotóz, számítógéppel korrigál, majd printerrel kinyomtat. A manuális úton készített, az alkotói kéz nyomát őrző, személyességgel áthatott egyedi munka így válik nyomtatott, sokszorosítható, nagy formátumú pszeudo-falragasszá. Ez is azt igazolja, hogy ugyanolyan indítékok vezérlik e művek alkotóját, mint egy festőt vagy egy grafikust – illetve egy szobrászt.

Mert az autonóm képekké avatott plakáttervek mellett Hérics Nándor számos művészeti területet, ágazatot, műformát ötvöző munkásságát több évtizede végigkíséri a művészeti tárgyalgatás, a szobrászati, vagy inkább objekt-készítési gyakorlat is. Talán leginkább a pop art – a köznapok tárgyait és a mindennapok jelenségeit, jelenségeinek rekvizitumait

esztétikai értéké emelő és minősítő – művészeti áramlatához kapcsolhatók ezek a különös tárgyszobrok, amelyek a klasszikus szobrászat magasrendű alkotásaival csak távoli kapcsolatban vannak. Kő, fém, fa, alumínium, műanyag, gipsz az alapanyag, és sokszor talált tárgyak, kisebb eszközök illeszkednek a domborműként, vagy a térbe illesztett körplasztikaként megformált, hol játékosággal, hol keserű iróniával, hol hűvös tárgyilagossággal, hol meg konceptuális kérdésfelvetéssel interpretált kompozíciókba. A fürdőkádijával eggyé olvadó nőalak, a kis hajócsavarral felszerelt hal, a hangtompító furulya, a labirintussá osztott vörös csillag olyan megszokott, s egyszerűsített újszerű, lényegi átalakulást hordozó, különös vonásokkal felruházott motívumokként tárgyasul Hérics Nándor keze alatt, amely nemcsak az eredeti előkép felülvizsgálatára kényszeríti, hanem az új minőséget és értelmet jelző megjelenés által sűrített, rendszerint a vélt abszurdítások világába vezető tartalmakkal és jelenségekkel is szembeesíti a szemlélőt. Ám a befogadónak állandóan önkontroll alatt kell tartania magát: a vélt és a valós abszurdítások vesztetesen összemossódnak, gyakran egymás áruhájában jelennek meg.

A Hérics-kép, a Hérics-tárgy – és a Hérics-tárgyat megjelenítő Hérics-kép – a valóságos és a látszólagos elképzelhetetlenségek, a feltételezett abszurdítások gyújtópontja: a vörös zászló alatt megjelenő, bölcs és jószágos tekintettel a távolba tekintő Sztálin-alak baljós érzeteket kelt, nyomasztó, tragikus történelmi emlékeket éleszt, s hihetetlennek tűnő tartalmakat és jelentéseket sűrít, ha a diktátor mögött, a diktatúra reklámzászlóvá alakított lobogóján a jellegzetes Coca-Cola-embléma betűi tűnedeznek fel. Az ún. valóság ugyanis észrevétlenül mindig felülírja, felülírta, átértelmezi, és ezáltal cáfolja és igazolja önmagát és az ún. művészetet, s dilemmáink így nem csillapodhatnak: az ún. valóság vagy az ún. művészet hitelességének cáfolata vagy igazolása legyen vezérlő csillagunk?

Enjoy Sztálin, 1980-as évek vége

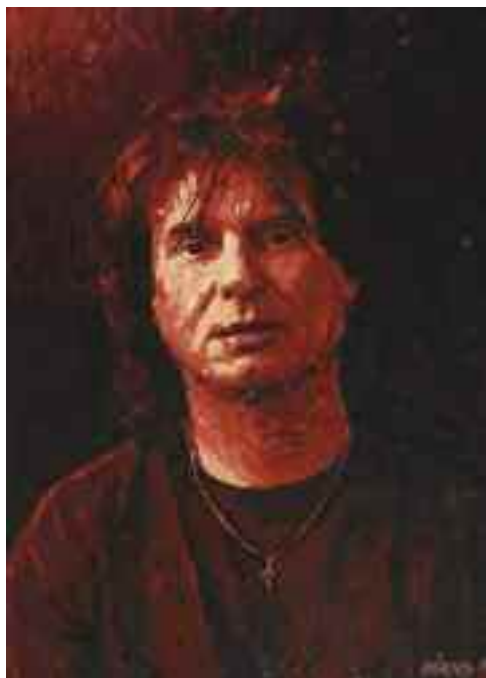
Béketárgyalás, 1980-as évek vége

Kaktusz-fagyaltusz, 1980-as évek vége

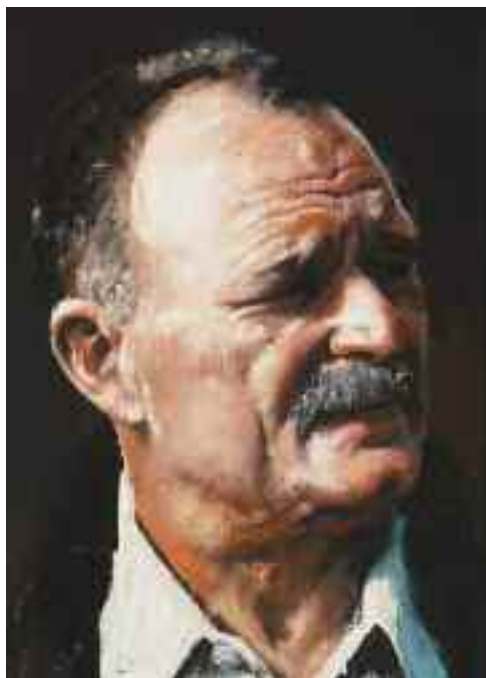
Termékenységi tánc, 1980-as évek vége

Pomázi Zoltán, 2005

Presser Gábor, 2005

Nagy Feró, 2005

Som Lajos, 2005

Wehner Tibor

EGY KÜLÖNÖS PORTRÉGALÉRIA

HÉRICS NÁNDOR KÉPZŐMŰVÉSZ ZENÉSZ-ARCKÉPEI

Egy ezernyi szállal Komárom-Esztergom megyéhez és Doroghoz kötődő művész, Hérics Nándor különös műegyüttese köszönti ebben az esztendőben a dorogi Zene Világnapját. A napjainkban az ötvenes éveiben járó, kisbéri születésű, művészeti tanulmányait az 1970-es években Tatán végző, 1976 és 1980 között itt, Dorogon élt alkotó – aki a város első címerének tervezője volt – habár 1980 óta Budapesten dolgozik, újabb és újabb műegyütteseivel rendszeresen visszatér erre a tájra: legutóbbi kiállítását 2008-ban rendezte meg az esztergomi Duna Múzeumban. Kiállításai mindig meglepetést keltenek, mert művészeti ágazatok és műfajok, technikák és kifejezőeszközök között szabadon csapongó művész Hérics Nándor, aki hol plakátokkal, hol neonplasztikákkal, hol objektakkal, installációkkal, vagy esetenként teljesen szabályszerű táblaképekkel jelentkezik. Most azokat a képeit, portréit hozta el Dorogra, amelyeket a 2004 és 2006 között festett *Zenésportré*-sorozat alkotásai közül válogatott: egy olyan műegyüttesből, amelynek a festészeti jelentőségen túl szélesebb körű kulturális-művészeti, sőt, a XX. század utolsó harmadának magyarországi történetét feltáró és árnyaló tanulságai is vannak.

Hérics Nándor XX. századi magyar zenész-portrégaliájának megközelítéséhez térben és időben is távolról kell elindulnunk. A korábbi korok arcképfestészeti emlékeit elemezve Rózsa György művészet-történész állapította meg: „Nemzeti dinasztia és hazai udvar hiányában XVII-XVIII. századi arcképfestészetünk a családi ősgalériák és néhány hivatali együttes létrehozásában találta meg fő feladatát, amit a fejlettebb országok barokk arcképfestészetében az abszolút uralkodó képmása jelentett. Az uralkodóportré bizonyos elemei az egyházi és világi, katonai és polgári méltóságok reprezentatív, hivatalos ábrázolásainál is felhasználhatók voltak, sőt átvették őket a családi megrendelésre készült

képmások festői is. A hivatali vagy magánmegrendelésre készült reprezentatív portré típusa rendkívül hosszú életűnek bizonyult ... megtaláljuk végig az egész XIX. században.” Ugyancsak Rózsa György regisztrálta azt is, hogy „Az előző periódusból örökölt műfaji csoportok közül említünk kell a művészképmásokat, az írók, tudósok, mérnökök, papok és katonák bizonyos közös ismertető jegyek alapján könnyen felismerhető típusait. Az írókat és tudósokat rendszerint a szellemi munka műhelyében mutatják be, könyvtárinterieurben. A papokat és katonákat az egyenruha és a rangjukra utaló attribútumok különböztetik meg. Megszaporodnak korszakunkban a zenészképmások is, a legfontosabb műveik mellett megörökített zeneszerzők, vagy a hangszerük előtt ábrázolt előadóművészek arcképei.”

Aztán a XX. század festészetében fokozatosan háttérbe szorult az arckép műfaja – érdekes módon az idő múlásával a festészet legnagyobb riválisként fellépő fotóművészetben is egyre kevesebb művészi igényű portré készült –, de ennek ellenére a magyar művészet ebben az időszakban is számos remekművű, e kategóriába illeszkedő kompozícióval gazdagodott. Azonban a XX-XXI. század fordulójának művészeti kavalkádjában, az ágazat-, a műfaj- és műnem-szabályrendszerek felbomlásának és összerosódásának, az új médiumok térnyerésének periódusában a tradicionális portré már-már véletlenszerűen jelenik csak meg. Az arcfolyamok a nyomtatott sajtó, a lapok oldalain, és a televíziók és számítógépek képernyőinek mozgó- (és álló-) képein áradnak felénk. És ebben a kavalkádban váratlanul egy egyediségekben tündöklő, a régi korok eszményeivel is áthatott modern portrégaléria született: Hérics Nándor a magyar (könyvűnek nevezett) zene közelmúltjának, a hol vitathatatlan értékeket termő, hol talmi csillogású fogyasztási cikkeket gyártó, vagy egyszerűen csak középsteril vagy reprodukív, máskor rendkívül

progresszív beat, pop, rock, punk (stb.) évtizedeinek meghatározó alakjait megörökítő nagyszabású, a jelenkori magyar művészetben páratlan arcképsorozata. Az együttes művei kapcsolódnak az arcképfestészet tradícióihoz és el is szakadnak a hagyományos portré műfajától. Kapcsolódnak a formai konvenciók, a klasszikus festői eszközök és megoldások által, és elszakadnak azért, mert a kompozíciók létrejöttét nem inspirálta megrendelő, és mert nem megszokott foglalkozás-portrék, nem attribútumokkal kísért ábrázolások születtek. Hérics Nándor – nem festett hangszereket, nem festett meg koncert-szituációt, stúdió-, vagy színpadkörnyezetet – kizárólagosan az egyéniségekre, a személyiségekre, az arc által megragadható kifejezésre, az arc által hordozott-közvetített tartalmi töltetre koncentrált. A festő koncentrációjának mélységeit jelzi, hogy hosszú, két éves alkotómunka során jött létre az a portrégaléria, amelynek minden egyes alkotása az ábrázolt személyiséggel való megismerkedés, beszélgetés, vázlatok és fotók készítése, valamint több képvariáció megfestése után kristályosodott véglegessé. A képeket a közelmúlt évtizedeiben emblematikussá emelkedett alakok hajdani, emlékezetbe vésődött jelenése és mai, nagyon is valóságos megjelenése-megjelenítése, és az elvonatkoztatott-elidegenedett sztár-idol és a hétköznapi ember közötti kontraszt feszültsége, illetve e kontraszt feloldásának-kioldásának leleménye avatja hallatlan izgalmassá.

A közép méretű, álló és fekvő téglalap, illetve négyzet alakú, farostra kasírozott vászonra festett kompozíciókon – elvégre ez egy nemzedék, egy „nagy generáció” – jobbára középkorú alakok, túlnyomórészt férfiak és mellettük kisebb számban nők jelennek meg. Komoly, póztalan, sorsukat hordozó, karakteres egyéniségek. Szólisták és zenekarok tagjai, zeneszerzők és szövegírók, előadóművészek, hangszer-virtuózok és énekesek. Ma is aktívak és már régen visszavonultak – egy-egy arc sajnos már csak mint a műfaj hősi halottja tekinthet (le) ránk –, mindenkori ellenzékiek és engedelmesen (önhibájukon kívül) behódoló, hűzöngők és higgadtak, új trendeket kijelölők és az aktuális áramlatokkal sodródók, autonomitásukat féltve őrző magányos küzdők

és csapatokba verődő üzletemberek, mindenki által ismertek és csak a beavottak, a szakma körében nyilvántartottak és megbecsültek.

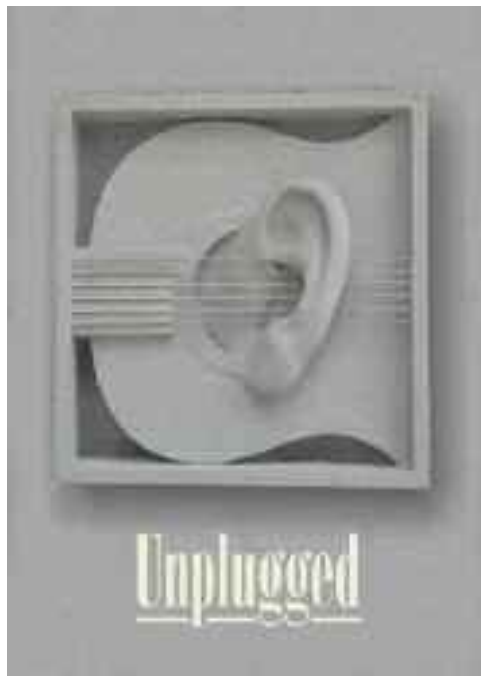
Hérics Nándor képei legendákat oszlató, a külső-legegességeket lehántó, mélységeket kutató kompozíciók. A művész festői eszközei a valós és igaz kép megfestése szándékának alárendeltek: a portré-hűség az elsődleges alkotói elv, s ezen vezérfonal szellemében festői alanyait hol fotórealista pontossággal, hol popművészeti hangsúlyokkal, hol oldott kontúrokkal, máskor felbontott felületekkel és homályba oszló foltokkal, vibráló képközeggel interpretálja. A képek háttere egységes, illetve egységesen semleges: világos vagy sötét, a portrét kiemelő vagy a háttér festői közegébe befoglaló. A kompozícióban kizárólag az arc a fontos, amely szembe-nézetben, félprofilban vagy profilban megragadott, s amelyet az egyéniség jegyein túl és azokkal összhangban a fejtartás, a mimika, az arc egy-egy rezdülése, a tekintet jellemez. A képkivágat egyes esetekben tág, máskor meg szűk: van, amikor a képen belül viszonylag távol jelenik meg a kiválasztott, és van, amikor egészen közel, már-már a befogadói térbe tolaikodón. De ezeken az árnyalatnyi formai eltéréseken túlmenően a sorozat roppant egységes, s a felvonultatott egyéniségek, a karakterek sokszínűsége a változatoság záloga.

Ez a dokumentarista alapossággal feltérképezett, de eredendő festői szemlélettel és – a finomkodásokat és a harsányságokat is egyaránt kerülő – vérbő festészeti eszközökkel vászonra rögzített arc- és arckép-sorozat a XX. század utolsó harmadának magyar (könnyű)zenetörténeti fókuszán, főszereplőinek alakján keresztül a magyarországi, a jellegzetes kelet-európai történelmet, a sajtóságos viszonyok közötti kulturális-művészeti rendszerbe-ágyazottságot és kiszolgáltatottságot idézi fel. Ugyanakkor ezek a hajdani és mai győzelmeket és vereségeket tükröztető, megalkuvásokat nem kötő és kompromisszumokban bizakodó, a zenei megszállottsággal és szabadságvágygal áthatott arcok és tekintetek az ezredforduló, napjaink világát is pontosan körvonalazzák. A jó portré, ha élő, vagy egykor élt személyt ábrázol, akkor nemcsak a szemlélőnek tárja fel az

egyéniség titkait, nemcsak a szemlélő és az ábrázolt közötti távolságokat számolja fel, nemcsak az ábrázolt és a festő korát tükrözteti, hanem önmagával való szembenézésre kényszeríti a megjelenítettet, és a megjelenítettet szemlélő befogadót is. Hérics Nándor portréi ilyenek: jó, érzékeny, az ún. valósághoz hű, a lényegről beszélő, önmagunkal kíméletlenül szembesítő arcképek.

Hérics Nándor hallatlan tárgyszerű képmásait szemlélve megszólal bennünk egy-egy jól ismert, hangtalan nála halkult dallam, gondolatainkban előszüremlik egy-egy vers-szövegfoszlány, újraélesztődik a koncertek, a hatalmas bulik hangulata és az együttlélegzés visszahozhatatlan élménye, jellegzetes mozdulatok merevednek ki, árulkodó gesztusok rémlenek fel, történeti mozzanatok, viszonyok és folyamatok idéződnek elénk: a korral, egy múltunkba süllyedő korszakkal szembesülünk. A képek őrzik az elhangzott hangok emlékét.

(Elhangzott 2009. szeptember 31-én Dorogon, a Dorogi Galériában, Hérics Nándor képzőművész kiállításának megnyitóján.)

Unplugged, 1980-as évek vége

Hérics Nándor és Somló Tamás 2013. március 15. Magyar Állami Operaház

Csendélet,
2009

Árnyjáték, 2010

Profilkép 1, 2013

Kovács Lajos

UTAZÓK, JÖVEVÉNYEK ÉS VÁNDOROK

KAPA MELINDA KIÁLLÍTÁSA

Az eredeti gondolat a Biblia rejtőzködő, szép metaforája: *jövevények és vándorok vagyunk* földi életünkben, földi csodáink és veszteségeink világában. Az ember egyik különleges képessége az emlékezet és az emlékeztetés.

Kapa Melinda kiállításán van egy látszólag magányos, a többi képhez alig illeszkedő ábrázolás. Sokat töprengtem én is a helyén. Amolyan gyermekarcot látunk, aki mintha kihajolna valahonnan, és mintha be akarna látni valahová. Kihajol az emlékeiből? Amelyek párásan gomolyognak, ködösen elfedik a múlt részleteit? Kihajol a múltból? És talán be akar kukucskálni abba a rejtélyes sűrűségbe, amit az eljövendő idők, korok teremtenek? Egy időtlenül távoli angyal, egy puttó pufók arcát, kíváncsi tekintetét látom benne. Mint amilyenek mindannyian voltunk. A felnőtt lét egyik nagy vesztesége a felismert gyerekkor múlandósága. Talán a művész ars poeticája ez a korok felett átívelő széttekintés, emlékezés. Egy reneszánsz töredék. Ez a gyermek most belelapoz egy emlékalbumba. Az albumra talán ezt írta fel címnek: *Utazásaim!* Sokféle jelentése van a szónak: utazások felelevenítése, megvonatok és mozdonyok emléke, megország-világjárás... Múlt és közelmúlt, és egy kis jelenidő. A katalógusban erről így vall nekünk a festő: *„Jelenleg akrillal dolgozom, kiemelt témám a különböző minőségű felületek, melyeknek apropója a város és a táj mellett a gyermekkoromat idéző vonatok.”* Nosztalgia? Ez csak csipetnyi fűszer az emlékezetben. A mozdonyok világa az akrilból áradó fények és gomolygások rusztiikus felületeiben kel életre. Pályaudvarok ragyognak fel reggeli és esti verőfényben, ahogy elindulunk vagy megérkezünk valahová. Az emlékező művész jobbára gőzöskkel utazott, csak egyszer ültet át bennünket egy méltóságteljes dieselszerelvényre. Méltóságteljes? Bizony, az. Mint egy ember, mint egy bajnok. Még önelégülten mosolygó arca is van.

Az utazás és utaztatás újabb győztese volt ő a gőzmozdonyok utáni időkben.

De szeretettel a füstös, gőzös mozdonyok toporzékoló várakozására, nekifeszülő lendületére, az összekapaszkodó kerek összehangolt muzsikájára figyel és emlékezik a művész. Egy pillanatra megborzongat bennünket, amikor egy hatalmas *Ütköző* mellett megállva a száguldó energiát megzabolázó fékcsikorgásra emlékeztet. De aztán ott a kép párja, ahol nem *Ütköző* már a súlyos vasszerelvény, hanem a *Kapcsolat* szimbóluma, ami meleg színeivel összeköt kocsit, utast, mert valakhez utazunk, valakivel találkozunk, de hideg kékjei arra is emlékeztetnek, hogy elváltasz bennünket, amikor elutazunk, elszakadunk. Mert kapcsolataink is folyton változnak a szeretet és a fájdalom megállóhelyei szerint.

Ezek a régi utazások még megengedték, hogy lehúzzuk az ablakot, kihajolhassunk füstöt – rosszabb esetben – szikrát kapjunk a szemünkbe, könnyezzünk tőle, kidugott kezünket pedig nekifeszíthettük az ellenszélnek. A pályaudvarokon fényes, vakító ajtók előtt vártuk a felbukkanó utast, vagy válogattunk az ajtók között, hogy felkapszkodva elmerülhessünk ebben a ragyogó élményben, elhelyezkedhessünk a magunk ülésén, kupéjában, aztán ütközben ellenvonatok suhanjanak el mellettünk, üstökösként húzva maguk után a fénycsóvájukat. Én olyankor azt gondoltam: mintha csak költözne a város, az utcánk, mert a vonatszerelvény máig megmaradt egy szabályos utcasornak, amelyben szeretünk élni, mert biztos és nyugalmas otthon, de álmainkban mégis utazni vágyunk bennük, vonatozni, és olyankor az átváltó utcasor, a világjáró vonat a mozgás, a dinamika erejével varázslatos és mámoros úti élménnyé változtatja körülöttünk a világot. Nekem a *Suhanás* ezért a legkedvesebb *belső* képem! Néha azonban elszomorodunk. Az *Indulás előtt*

fénytelensége színtelenséget is sugall. Egy ember burkolódik a felszállás előtti pillanat ködébe. Tetszik nekünk ez az arc? Ez a testtartás? Milyen magányos ember! Elveszített valamit, valakit. Mint aki kedve ellenére készül a felszállásra. Mi lesz vele? Van folytatás? Már itt, a peronon elveszítjük őt a fagyos, reszkető kékségben...

Az elmúló idő legszomorúbb pillanata a *Végállomás*. A mozdony – mint egy megvénült ló – kikötte áll az istállóban, vagyis egy mozdonyszínpadon, egy vakvágányon. Mögötte a szépséges emlékek, előtte már semmi. A sínek párhuzamos vonalai a kopottan fehér végtelenben összefutottak. Nincs tovább perspektíva. Az album bezárul.

Nem akarjuk ezt a végállomást? Új albumot nyitunk. Az utazás 2.-t.

„*Jelenleg akirall dolgozom, kiemelt témám a különböző minőségű felületek, melyeknek apropója a város és a táj ...*” Most egy(-két) város, főként egy lagúnaváros (Velençe?), ahol egyszer mindannyian szeretnénk csónakázni, úszva utazni. A fények, a lagúnák, a tenger városa. Hát persze: táj és város. De a tájból csak a tenger, amit körülzárnak a falak. A „különböző minőségű felületek”. Az akril lubickol ebben a közegben, a közeg korántsem lubickol a színek pompájában. Velençe – tanúsíthatom – már nem csak a ragyogó gótika és reneszánsz varázslata. Itália csipkézett, márványozott gazdagsága tótágast áll a szikrázó fényű poccsolyákban, szutykosan fuldoklik a tengervíz párák levegőjében. Gőgösen színes falait kikezdte a szeszélyes ár-ápály játék, terein az örök élet a galambokról jut eszünkbe. Ezek a felületek a víz és a falak egymásnak feszülését tükrözik: karneváli harsány az éjszaka a falak izzásában, s ezeket torzképként nyújtja meg a lustán hullámozó tenger: az arányok eltorzulnak, megnyúlnak a víztükörben, feltárva a múlt mélységeit a süllyedés, az elmúlás irányában. Kapa Melinda nem a fénykort idézi fényeivel: a párában inkább a rejtőzködés sziluettjei, tűnékeny foltjai csalogatják az utazókat a csatornák labirintusaiba. Ez a Velençe már nem abszolút szép, de mennyivel igazabb! A múlt művészeinek szívárványos hídjait elpiszkoló

kékek, vörösek építik-rombolják. A lecsupaszított *Velençei fal* torokszorító pillanatképpen rögzíti ennek a városnak minden feszültségét: a fal, amely egykor a vizet megfűző tudás erejeként rugaszkodott–magasodott az égnek, most a víz útjában a fal rontásának, elbontásának fenyegető sorsát vetíti elénk. Csak a csónak, a gondola örök a partok között, a szemtelen galambok társaként, mert léte csak itt és csak addig érvényes, ameddig a vakolat mállása megfordíthatatlanná nem változik. Káprázatosan mállik a falakról az idő.

Az ember arctalanul, átutazóként bukkan csak fel ebben a képes albumban. Ha van még a festészetben elég erő a világ sebeinek megmutatásához, akkor a kísérletező kedvű Kapa Melinda tükrözései ilyen erőt sugároznak. Nem fényképezni, hanem a fényt leképezni utazott el a világba, s nem andalítóak a káprázatai. Az akrilban megtalálta a maga sajátosan súrolófényes, érdes impresszióit. Velençe az ő üleded esti-reggeli fényeiben maibb, időtlenebb, ugyanakkor mulandóbb arcát tárja elénk.

Juhász Gyula írta: „*Az alkonyat, a merengő festő fest.*” S néhány sorral később: „*Ragyog, ragyog a búbárat iszapja.*” Nem szándékom mindenáron párhuzamot állítani. Az igazán közös gondolat költőnk és festőnk között szerintem ugyanis abban fedezhető fel, hogy a teremtés szép eszménye helyett a mulandóság fakuló-vakuló emlékeire csodálkozik rá gyermeki szeretettel. Korok fölött áthajolva, mint ez a puttó egy középkori épületbe falazva! Mert nemcsak a gyermek kíváncsi a felnőttré: a felnőtt is szeret a merengés gyermekkori emlékeiben elidőzni. Felnőtt és gyermek, múlt és jelen egyszerre van jelen a tekintetünkben.

Kapa Melinda, az alkotó tanárnő a Petőfi Iskolából, a nyergesújfalui Kernstok Károly Képzőművész Körből ilyen időutazásra invitál minket. Lapozgassunk képes albumaiban!

(Elhangzott 2012. április 17-én Dorogon, az Eötvös József Általános Iskola Eötvös Galériájában, Kapa Melinda festőművész kiállításának megnyitóján.)

Útköző 2, 2012

Párhuzam, 2013

Sínék, 2013

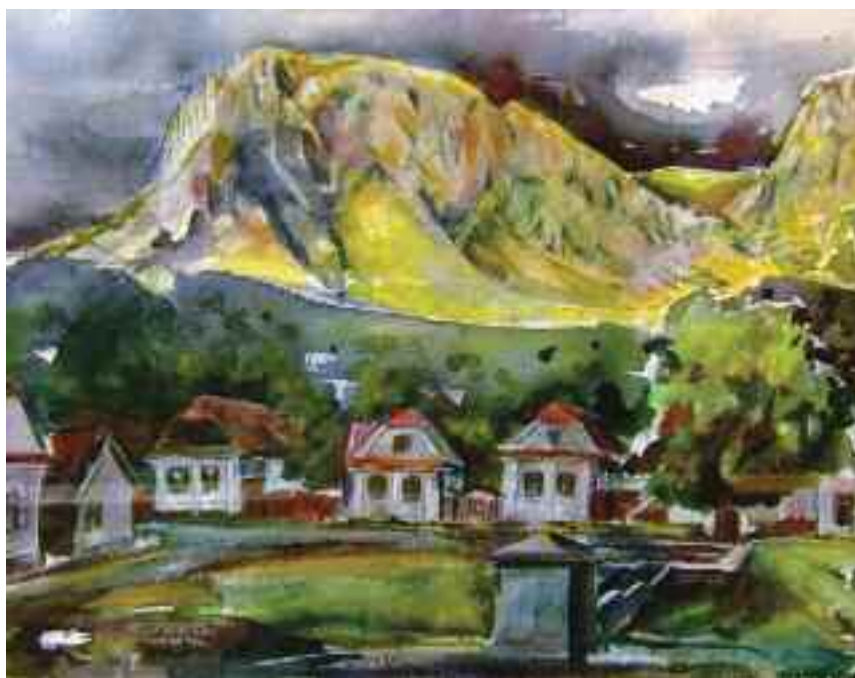

Nagyszebeni síkátor, 2008

Firenze, 2006

Torockó a Székelykövel, 2008

Kovács Lajos

ÚTKÖZBEN

KOLONICS PÉTER KIÁLLÍTÁSA

Egy sárvári születésű, Csolnokra nősült, dorogi iskolába szerződött kolorista pályarajzára invitálom önöket. A művészt Kolonics Péternek hívják. Első hazai mesterének Lakatos Józsefet nevezte meg, ő adott elegendő muníciót ahhoz, hogy a műkedvelésnél többet is, érzékenyebb célokat is maga elé tűzhessem a fiatalember. Úgy gondolom, szerencsés volt, amikor Pécsre került, és rajztanárnak tanulhatott az egyetemen olyan mesterek tudásának, inspirációjának és *szkepszisének* eklektikus árnyékában, mint Keserű Ilona festőművész, Bencsik István és Rétfalvi Sándor szobrászmesterek, vagy az Esztergomban náluk még jobban ismert Morvai László grafikusművész.

Azzal is szerencséje volt, hogy egy csaknem vadonúj (dorogi) iskola rajztanáráként szinte azonnal gyökeret ereszthetett 1988-ban, ámbár nem lehetett könnyű átültetett faként egyszerre megtalálnia teljes önmagát. A megélhetési tanárszerep nem mindig ígéri a művészambíciók szolgálatát.

Volt mégis újabb szerencsés pillanata ennek a pályakezdesnek: bizalmat kapott a fiatalember egy nagy hagyományokkal bíró dorogi szakköri élet irányítására, vezetésének átvételére olyan elődtől, mint az akkor már ikonnak számító Furlán Ferenc és számos más elkötelezett elődje. Kolonics Péter azóta is (most már huszonevekben számolva) hadakozik az újabb, 21. századi tehetségekért egy elképesztően képies világ képtelensége (agyunk kiüresedése) ellenében. Elektronikus képernyők, képeretek agy- és nagymosása közben bizonyára szembesülnie kell a maga pályakezdő ifjúságával, amikor még saját és sajátos képi üzeneteket hordozott az irodalom, de még az olvasott média is, s ebben az üzenőfüzet-halmazban a kíváncsiságé volt a főszerep: mit is mondunk, bontogatunk ki egymás számára a minket körülvevő világról?

Tanár és szakkörvezető legyen a talpán, aki ma, ebben a türelmetlenül ideges akciófilmvilágban le

tud ültetni, el tud gondolkodtatni, meg tud a bíbelődésre is tanítani amúgy jó kezű tehetségnek született, de sietős sikerekre vágyó fiatalokat. Az egyik remény ebben az igyekezetben a saját tehetség, a másik az elmélyültség, de nem mellékes az alkotói kiérleltség hitelessége. Ezek egyben a mesterré válás nagy próbái is.

Kolonics Pétert egyszerre vezetik a maga „hozott” hagyományai, és az új otthon, a Pilis-Gerecse régió inspiráló környezetének meg előzményeinek szép vonulatai. Az elmúlt évek kialakították már a sokféle képzettségen belül is a maga eszköztudását, tematikáját, stílusjegyeit. Hogy ezeknek van-e tudatos kötődése bármihez is az elődökkel kapcsolatban, azt még bizonyítanom kell. Tehát nem mondom, hogy ő így gondolt bármit is, csak azt járom körül, hogy én mit találok a figyelmemre érdemesnek. Vagyis miért ajánlom most az önök figyelmébe ezt az érdemességet.

Egy korábbi bemutatásából idézek, mert érvényesebbet mondani nem tudok a Zsembery gyűjtemény tömör összefoglalásánál: „Művei egyrészt egyéni színviláguk, másrészt fakturális értékük együttese révén válnak egyedivé.” A megállapítást most megpróbálom a magam tapasztalatai és észrevételei alapján kibontani.

Kolonics Péter – mi ketten ebben már megegyeztünk egyszer egymás között – olyan figurális festő, akinek a képein akkor is ott az ember, ha a látszat mást mutat. Újabb éveinek filozofikus töltésű városkép-sorozatában a *várákozás* fő mondanivalóként mélyen emberi és drámai pillanatok előrejelzését, bekövetkezését sejteti. Lehet ez a magány drámája a siena-i sikátor „házfaláról csorgó vöröslő fájdalom”-zuhatagában, vagy Firenze magasságokat a mélységben tükröző csiszolt járdakövein. San Gimignano – a tornyok városa – is az emberléptékű utcalabirintusban bolygó turistával vezet bennünket át korokon, természetes és mesterséges

fényekkel kápráztató eszméken, szorongásokon. Különösen kedvelem ezt a képét, mert ott tolszkiz ugyan egy magasba ágaskodó torony töredéke is a turista feje fölött, de fontosabbak az útvesztők összefutó, kereszteződő síkatorai. Mert akár el is veszhetünk bennük. A *sikátor* festőnk végletes fénytöréseinek újabb és újabb próbáját jelenti a toszkán ltáliából ugyanúgy, mint a közép-európai Prágából, Brünnből, vagy a hullámzó és egymásra szakadó hegyekre települt Erdélyből, a *Békás-szorosból*.

Az épített környezetben megtorpant, vagy éppen mozdulni akaró ember Kolonics Péter akvarelljein nem testi valóságában, inkább kezenyomával, létrehozott harmóniáival, évszázadok közben elhasználdott falfelületeivel és természeti elemeivel van jelen. Csolnoki, soproni, nagybörzsönyi nézőpontjai ezekben a megviselt, festőiségükkel is együtt omló vagy újraemelkedő, de a mindennapjainkhoz tartozó intimításokra figyelnek igazán. A nagybörzsönyi templomkert nyitott kapuja és kerítése mögül türelmetlenül várom a románkori apszisshoz, vagyis a történelem misztériumához közelítő mai embert. A kapolcsi templomkapuban híveire várva az Isten és a hit vakító fényáradatában is a ragyogásba foltot ejtő ember felbukkanását ígéri a lelkész Égnek feszülő, nyújtott alakja. Az ember felbukkanása előtti feszültséget érezzük felragyogni a megragadott pillanatokban.

A portréfestő hagyományokat átértékelő szemléletéről már nemcsak az arcok, hanem a tartások, a kimerevített moccanások, feszülések árulkodnak egy szakrális vagy éppen vulgáris környezetben, ahol a környezet egyenrangú az arc kifejezőerejével. Egy titkolózó, eközben magát harsányan kitakaró világban érthető ez a filozófiai megközelítés. Másként rejtegeti előlünk is, de a segítségére siető apácától is elfordulva megtört tekintetét a *Fájdalom* című portré megroppant, a csodálatos gyógyulásban reménykedő, a búcsújárás elragadtatásában vergődő, idős asszonya.

De a bécsi Szent István dóm előtt hintójába kuporodó kocsis sem egyszerű életkép-szimbólum. Egész teste önmaga monotóniába merevedett sorzába süllyed – egy konflis börtönében. Elegancia és kiszolgáltatottság kettősségében – a fáradtság

testi és szellemi egyhangúságában – arctalanná szürkült, elmerülő sors észrevétlen drámáját leplezi le a pillanatkép.

Otthoni (dorogi) örömeink közé tartozik, hogy nem született dorogiként is folytatója lett például a panorámakép-hagyománynak Koszkol Jenő, Gáspár Sándor évszázados képsorozatainak örököséiként. A dorogi születésű Koszkol Jenő Esztergom művésztelepének is meghatározó alakja volt a huszadik század első évtizedeiben. A panorámaképeken túl éppen annak a Koszkolnak a száz évvel későbbi követőjét látom benne, aki utazóként a mediterrán világ hírhozója, hazatérve pedig a Dorog-esztergomi történelmi levegő, vagy a budai Tabán-romantika egyik utolsó megörökítője volt. Kolonics Péter tulajdonképpen ennek az utazó-dokumentáló, elmúlás és túlélés közti hidat építő festészetnek a megszállottja. Toszkána, benne Siena, Firenze festőnk számára a történelem, az időtlen ember miliője.

A csolnoki táj, a gyimesi eszterák és szalmakazlak impressziója, de mindenekefelett a völgyekre töredezett legelők, „hidegségek” ezer színfoslánya a természet békéjével és nyugalomával együtt harmóniát teremtő ember világa. A túlélő emberé! Divatos szlogenként azt kellene mondanom: az európai kultúrák teljességét találom ebben a svábos csolnoki völgyben, székelyes Erdélyben az egyik oldalon, a mediterrán dombtetőről nyíló kilátásokat a másikon. A lovacskát, a kis tinókat-bivalyokat szekér elé fogó, összeszokott mozdulattal rakodó, kocsi hajtó székelyek, csángók szelídséget sugárzó alakjait fenyegető őszi színek hegycsuszamlásai, párás hegyi levegőtől kopott, faragott kapui kísérik útjukon. Szegény, emberi méltóságában mégis sérthetetlen tartású emberpárokról, közösségekről tudósít minket a festői érzékenység. Azt mondtam egy nyitva felejtett mondatomban, hogy megvannak a makacsul ismétlődő témái és ehhez a legkifejezőbb technikái. Útiélmények, az otthon panorámája, az életképben rejtő emberi karakter termékenyítik meg tematikusan felépített világát. A fénylő olaj és a matt ragyogású akvarell az utóbbi évtizedek kitüntetett Kolonics Péter-i eszközei.

Művészünk bizonyosan azok közé tartozik, akik koloratúrjukat is, hozzá illő témáikat is a legkövetkezősebben

Babot vegyenek, 2004

Hová mész, csángó magyar?, 2010

Csolnok III., 2005

Mélyút, 2005

Brnói sikátor, 2001

Siena, 2010

Arno-pait, 2010

gyúriják, érelik, variálják. Ez visszafogottsághoz vezet, s nem jellemzője a termékenység sem. Az ő világa a legintimebb környezet, amely akkor is földszintes, amikor a Székelykő roppant hegyeivel birkózik, mert a hegyek lábánál kicsi emberi házak, otthonok, pincék hátán billeg a hatalmas világ. Ez az otthon pedig most már elválaszthatatlanul csolnoki, meg székely, meg csángó világ. Nem érzelmesen nosztalgikus, inkább érzően megértő. Van a világnak néhány pincesora, utcája, a történelem után poroszkáló „Istenhátamöge”, ahonnan kevesebb, máskor hamis híreink vannak a szépségről, a harmóniáról, az örömről meg a csendről. Kolonics már a dorogi panorámaképével is azt láttatta velünk, hogy a méretes nem azonos a mércével. Neki elég a faluvá olvadt völgy fölé egy emelkedett, rusztikus pincefal a kapuvá váláshoz (lásd *Csolnoki utca*), mint ahogy nem szorul magyarázatra, miért vonul az őszi lila naplementébe a lány azzal a komótoszá öregedett

tehénkével. Ugye, azt is értjük, miért lett 2010-ben pályadíjas kép a *Hová mész, csángó magyar? Tovább? Át? Kifelé? Hátrálsz? Továbbítható* kérdés ez, akár a személyünkre is szabható, ettől olyan egyetemes.

Honlapjáról egy irodalmár, egy kényszerű világutazó, Márai Sándor mottóként kiemelt gondolatát azzal a reménnyel aktualizálom, hogy itt és most egy pillanatnyi állapot rögzítését végezhetjük el. Kolonics Péter viszont makacsul megy tovább a maga sajátos útján: mert „*Utad értelme nem a cél, hanem a vándorlás. Nem helyzetekben élsz, hanem útközben.*”

Legyen hozzá elég ereje, utazó kedve, egy kis pénze, sok egészsége és bátorsága!

(Elhangzott 2011. január 13-án Esztergomban, a Híd Galériában, Kolonics Péter festőművész kiállításának megnyitóján.)

Dorogi panoráma, 2001

Lévay Jenő

MEGSZEMÉLYESÍTETT GONDOLATOK

ESZMECSERE – KERESKEDELEM

A Dunai Kötélpálya Rakodó, a „Szigettőzsde” épülete a Duna medrében, Esztergom felett, az 1721. és az 1722. folyamkilométer között az országhatáron található. A parttól mintegy 80 méterre, két pillérré támaszkodó vasszerkezeten áll. A padló szintje a vízszint felett kb. 15 méter magasan fekszik, 200 négyzetméter alapterületét nyeregterő fedi.

A Dunai Kötélpálya Rakodó tervezőinek és megvalósítóinak köszönhetően 1927-től 1963-ig szállították a szenet a dorogi szénbányából és rakták át uszályokba. Ily módon az épületben több ezer ember harminchat évi munkája, sorsa testesül meg. Az épület egykori valós működése modellül szolgálhat.

A helyreállítás a drótkötélpálya metaforikus újraindításával kezdődik, amikor a szén helyett a még ismeretlen kultúra különböző, lehetőleg minél szélesebb rétegei rakodnak át a Váltótérben, először művészreszvénykönyv formájában. A begyűjtött művek még csak szimbolikus értelemben részvények: a sorszámozott, A4-es papírokra vetett írások, zeneművek, grafikák, találmányok és egyéb különféle „gondolatlenyomatok” egy részvénytársaság első szellemi apportját, metaforikus alaptőkéjét jelentik.

A Szigettőzsde egy a hétköznapi valóságon túli ország eszméinek-rögeszméinek, álmainak-ábrándjainak, vágyainak-reményeinek, szenvedéseinek-gyönyörűségeinek szabadpiaca. A határok itt nem önkényesen meghúzott vonalak, nem valamely síkot osztanak kisebb-nagyobb darabokra. A határ felszíne lüktető, folyton változó kiterjedésű, végtelen számú sérthetetlen és egymást kiszorítás nélkül körülölelő hálózatok szelíd szövete. Határállomás lehet itt egy könyv, egy hajviselet, egy dal, egy kép a mosóporon, egy szó, amit még megért valaki.

A határátlépés különböző kultúrák között – az ideák világában – hozzászokás a tudáshoz. Határvökvék és

utasok egyaránt lehetünk, hiszen az időről alkotott fogalmaink is mások. Erre utal a tőzsdén használatos valuták legtekintélyesebbike, a Kairosz, amivel a börze mindennapjaiban ritkán találkozhatunk, hiszen beválthatatlan. Közönségesen használatos belső valuta például a Szellemmorzsa (Endrődy József Attila kifejezése), amely váltható. Kisebb egységei: óra-perc-másodperc. Ennek a fizetési eszköznek már létezik az aranyhoz mérhető aránya is, ami lehetővé teszi a tényleges eszmecesterét, exportot-importot, akár a közönséges földi vámszabályok szerint is. Az eszmecester-kereskedelem fellendítése a Szigettőzsde egyik fő programja. A valóságban gyakori eset, hogy egy-egy eszme képviselője nem ideaarányosan részesedik a földi javakból. Ez az állapot hosszabb lehet egy emberöltőnél is.

A Szigettőzsde pártfogolja az ismeretlent. Támogatása, gondoskodása úgy csökken, ahogy az adott gondolat megerősödik a mindennapokban. Ezt a fordított arányt mutatja a Szigettőzsde indexe. Ennek egyik leglényegesebb összetevője az a mérőszám, amely az érintett eszme pillanatnyi helyét jelöli ki az ismeretlen és a teljes integráció között. Az ismeretlen közelében lebegő gondolatok tehát a maximum, a valóság talajába mélyen beágyazódott ideák a minimum felé mutatnak. Ez az értékelés független a kvalitástól, egyedül az ismeretlennel való viszonyt jelzi. A minőség meghatározása, a különböző vélekedések rangsorolása és az intervenció már nem a tőzsdének, mint intézménynek a dolga, hanem a piac felé is tekintő művészettörténészeké, a kreatív alkszoké, a börze kovászát jelentő spekulánsoké, a felhasználóké, a vállalkozóké.

A Szigettőzsde magatartására a különböző kultúrák átfogó, egyidejű szemlélete a jellemző, nem az ítéletalkotás. A fontos az, hogy a térben örök bolyongásra ítélt eszmék végtelen sokaságából minél több – ha csak ideig-óráig is – gazdára leljen.

SZOMSZÉD FÉNYEK SZÖTTESÉBEN

A Dunai Függetlenség-kötélpálya „metaforikus újraindítására” közel száz érdeklődő jelenlétében 1994 decemberében, a dorogi Bányászfürdőben került sor. Gyermekek, egyetemi hallgatók, munkások, a bánya vezetői, építésszek, írók, politikusok, művészek, sokféle különböző érdeklődésű, irányultságú ember volt jelen. Közülük ötvenheten hatvan Gondolat-részvényt jegyeztek: megvalósulatlan építészterv, autogramgyűjtemény, jókívánság, ötlet, vélemény, előadás, vágy, álom, festmény, szobor, installáció, fotó, novella, film, személyes dokumentum, imádság, emlék, jóslat lett itt elpecsételve és sorszámozva.

A kötélpálya helyszínrajzáról leolvasható annak 57 alátámasztási pontja a bányától a Dunáig. Egy hajdanvolt mérnöki döntés a valóságos, egy jelen idejű képzőművészeti döntés a képzelet kötélpályájának egyenlő számú alátámasztási pontot

rendelt. Így lettek az első részvényesek a kötélpálya „tartóoszlopai”, egy grafikai mappa „lapjai”. A legnagyobb kérdés és kihívás számomra az volt, hogyan lehet egy lap az én rajzom, ha a „címe” egy másik ember neve, „tartalma” pedig egy másik ember megnyilvánulása? Hogyan sáfarkodjam a rám ruházott gesztusokkal? Hogyan kerüljem el a kompozíciót? Weöres Sándor *In Aeternum* című verse magában rejti e sorozat műleírását: „A tiszta változatlan meszesességben / ki mindég szívközeinek áldozik, / világ-omlásként, mégis észrevétlen, / íme az Eszme majdnem változik, // ráhajló szomszéd fények szöttezésében / előrehogad, mint égi ladi, / örök-derűs szerelme ünnepében / a kívüle forrongó szomjakig // idegen zűr cikáz domború héján / mely mindent elfogad és visszaver, / érintetlenül szül a homorú belső; // a nála pompázóbb vágyak karéján / szinte hozzájuk-durvultan hever, / de nem ő lett más, csak leple, a rejtő.”

AZ ELSŐ HATVAN GONDOLAT-RÉSZVÉNY JEGYZŐI:

001: Balázs János, 002: Dr. Tokodi András, 003: Pick József, 004: Kaján Imre – Európai Közép Galéria, 005: † Wieszt József, 006: Sebestyén Judit, 007: Miaveczen Jenő, 008: Kaposi Endre, 009: † Kaposi Tamás, 010: Kaposi Antal, 011: Lepel László, 012: Földi Péter, 013: Szabó Csaba, 014: Pottyondi Péter, 015: Rajk László, 016: Ferenczi Gábor, 017: Ferenczi Gábor, 018: Hink Sonia, 019: Kalmár László, 020: Kuncze Gábor, 021: Csontó Lajos, 022: Bencze László, 023: Koronczai Endre, 024: Szabics Ágnes, 025: Fehér Ernő, 026: Matyók László, 027: Pesty Fekete Doboz Kft., 028: Tóth Istvánná, 029: † Simsay Ildikó, 030: Szily Géza, 031: Bakos Ildikó, 032: Cs. Nagy Lajos, 033: Lévy Jenő, 034: Pick Józsefné, 035: Kovács Lajos, 036: Nagy T. Katalin, 037: Beck György, 038: Posch Győző, 039: Sebestyén Zsuzsanna, 040: Krasznahorkai László, 041: Sebestyén Jenő, 042: Glozer László, 043: Siki Laci, 044: Vadas Szabolcs, 045: † Gyúró Anna Eszter, 046: Komoróczy Tamás, 047: ST. Auby Tamás, 048: Nagy István, 049: ST. Auby Tamás, 050: Beöthy Balázs, 051: Beöthy Balázs, 052: Spilák Klára, 053: Gyarmathy Katalin, Hegedűs Viktória, 054: Swierkiewicz Róbert, 055: Monori Mész András, 056: Szakái Csaba, 057: Eperjesi Ágnes, Várnagy Tibor, 058: Pintér Sándor, 059: Závada Pál, 060: Fata György.

Szücs György

A KRONOGRÁFUS

LÉVAY JENŐ MISKOLCI KIÁLLÍTÁSA ELÉ

Lévay Jenő metaforákban gondolkodik. Ha találmokra kiválasztunk néhány kifejezést, egykori kiállításcímet, mint a Xertox csoport „dolgos meditációk” sorozatából az 1982-es *Rés-csillagpattintást*, az 1988-as *Az építőművészet könnyecseppjeit*, vagy a miskolci *Szomszéd fények szöttezésében* és a győri *Kézről kézre adott mozdulatok* kiállításokat (mindkettő 1998-ból), amelyekre ráépülnek az 1994-től működtetett Váltótér-mozgalom alfejezetei, a „gondolatrészvény-jegyzés” és a „repülőhíd-terv” egyre gazdagodó fogalmi rétegei, már előttünk áll egy konceptuális művész kötetbe foglalható életműve. A kötet egyszerre fikatív – hiszen Lévayt könnyedén besoroltuk a konceptualizmus művészeti kategóriájába –, és egyszerre valóságos, hiszen éppen itt állunk elkészült lapjai között. A képlet szerencsére mégsem ennyire egyszerű. Akik ténylegesen ismerik a művészt, figyelemmel kísérik kiállításait, akár itt Miskolcon is, azok tudják, hogy Lévay vérbeli grafikusként, képző-művészként mindig létrehozza magát a művet, sohasem elégszik meg az inspiratív gondolat pusztá közreadásával.

Napjainkban – ezalatt az utóbbi évtizedeket értem – a legtöbbet használt kifejezések közé tartozik az információáramlás, s a hordozó, kiszolgáló információs csatorna, információs háló stb., mely szókapcsolatok előtagját zárójelbe téve jutunk vissza a hétköznapi jelentésükben használatos csatorna, háló stb. szavakhoz. Ugyanezt Lévay címei esetében is megtehetjük, éppen azért, mert a *Váltótér*, a *Repülőhíd-terv* első pillantásra újonnan képzett szavaknak tűnnek, a művész teremtő fantáziája szülőtteinek hatnak. A váltótér eredeti jelentése szerint valamilyen mechanikus mozgás vagy szerkezet megfordítására alkalmas tér, mint például a páternoszter padlás- és pinceszektora – 1993-ban éppen a miskolci egyetemen zajlott a *Páternoszter* című folyamat-műve –, de ilyen a pályaudvarok mozdonyfordító korongja is. Mindkettő szerepe

kiegészítő, háttérszerep, a napi gyakorlatban mi csupán az A-tól B-ig és B-től A-ig tartó ún. értékes mozgást érzékeljük, csupán a látható fázisokat tudatosítjuk magunkban, legyen az a földszinttől a legutolsó emeletig való eljutásunk, vagy a Budapesttől Miskolcig tartó vonatra váltott retúrjegy időtartama. A repülőhíd pedig nem más, mint a 17-18. században még közismert komptípus, amely úgy működik, hogy a folyó közepén lehorgonyzott pontról hosszú csúszókötél segítségével a hajótest a víz sodrásának erejét kihasználva közlekedik a két part között. Ismét valamiféle mozgásról van szó, ismét az A és B pontok összekötése valósul meg.

A művész azért művész, hogy segítsen a felszíni jelenségek mögé pillantani, a világ dolgainak rejtett oldalait megvizsgálva, a rejtőzködőt is megmutatni. A váltótér ennyiben valóságos és képletes egyszerre, akár a tapinthatóan létező dolgokról, akár a láthatatlan szellemi mozgásokról beszélünk. Lévay vállalja a váltótér működtetését, számára a legfontosabb az emberi gondolatok, elképzelések, ideák, összességében a művészeti felhasználásra érdemes információk összegyűjtése, s ezáltal az emberek – művész és művész, művész és közönsége – egymáshoz közelítése. A repülőhíd Lévay számára olyan, egy korábbi akció során meg is valósított program, ahol a két part között közlekedő komp az információáramlás hordozója, ugyanakkor műalkotások létrehozására szolgáló eszköz. A beérkezett kötetlen javaslatokat végül Lévay összegzi, és a képek bemutatásával továbbítja azokat a közönségnek.

Tartalmi oldalról közelítve: a képeken átsejlelő szerkezet, a kiindulópontként szolgáló, a Dorog közelében magasodó dunai uszályrakodó építését ábrázoló 1927-es fénykép a múlt egy pillanatát rögzíti. Lévay Jenő nem kevesebbre vállalkozik, mint arra, hogy egyrészt ezt a múltból ellopott pillanatot áttemelje a jelenbe, másrészt a művészarbátok

javaslatait egy nagy közös műben, többek között a kiállításon látható sorozatban egységesítse. Tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy Lévy mechanikusan csupán dokumentál, hiszen az egyes képeken végigtekintve a harsányabb, monumentálisabb művekhez, a digitális képek áradatához szokott szemünk és életritmusunk ellenére friss élményként hatnak az intim, személyes, kétségkívül egyedi alkotások. A legkorábbi, a hetvenes évek végétől származó rajzok meggyőznek bennünket arról, hogy a művész következetes: pályája során mindvégig megőrizte eredendő kíváncsiságát a mikro-környezet iránt, s művein keresztül az ismét érzékennyé tett szem (lélek) addig láthatatlan világokra csodálkozik rá.

A művész tehát abban különbözik tőlünk, közönséges halandóktól, hogy a csatorna, a háló, a váltótér, a repülőhíd szavakat nemcsak asszociatív kapcsolatba hozza egymással, hanem megkísérli, hogy az így létrejött, váratlanul megszülető fogalmak gondolati erőtereit a maga sajátos eszközeivel megjelenítse, számunkra bemutassa. Mindegy, hogy

milyen eszközt használ, fényképez, vízfestéket kever, vagy mohos sírkövek frottázsát készíti el: a múlt és jelen azonos felületen találkozik. A lepergett idő alakjai annyira közel kerülnek hozzánk, hogy mi legfeljebb csak sejtjük, a művész viszont tudja, hogy a képeken mi is ott vagyunk.

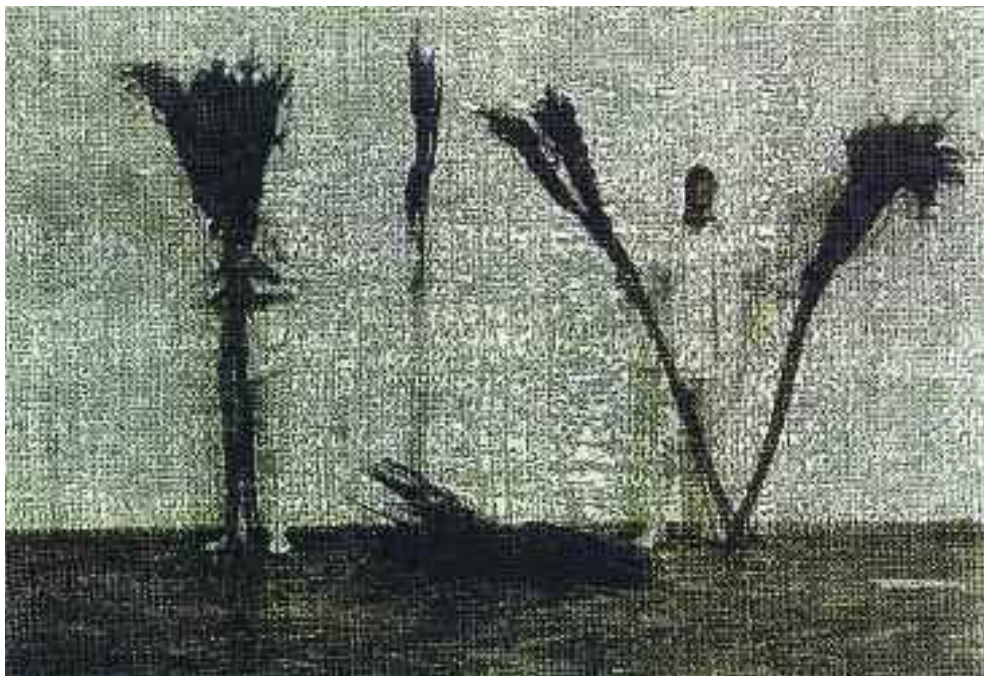
(Új Holnap 2001(1)119–120.)

Pátemoszter-sorozat, 2014

Pátemoszter-sorozat, 2014

Idő mérő IV. - GR24, 1997

Idő mérő XII. - GR24, 1997

Tűz I - IV, 1991

Kaposi Endre

VÉGÜL A TŰZ

MAJOR ÁKOS KIÁLLÍTÁSÁN

Major Ákos az 1980-as évek közepétől kiállító esztergomi művész. Emberi és művészi magatartását egyaránt szerénység, lelkiismeretesség és pontosság jellemzi. Minden országos tárlaton találkozhatunk munkáival. A fényképezők azon típusába sorolható, akik magukban hordják ki a képet egészen annak megszületéséig. A képcsináláshoz a situációt is neki magának kell létrehoznia, hogy elképzelései képpé formálódjanak. Úgy is fogalmazhatunk, hogy Major Ákos képeinek elkészítése jóval az expozíció előtt kezdődik, és – tekintettel a képek utókezelésére – jóval utána ér véget.

Az utóbbi időben egy sajátos, nehezen meghatározható stílust képvisel, melyben a látvány egyszerűsége mögött bonyolult és mély problémák bukkannak fel, sokszor kérdőjeleket hagyva a szemlélőben, vagy éppen szorongást, netán szomorúságot. Jelen kiállítása is az ebben a stílusban alkotott munkáit vonultatja fel, észrevehetően elkülönülő tartalmi egységekben, jó keresztmetszetét adva különös, kissé elvont, filozofikus művészetének.

1. Két leány egész alakos portréja. A modellek arca, mozdulata bizonytalanságot áraszt. Arcuk eltűnni látszik. Együtt vannak ugyan, de mégis külön-külön, egyedül. Ruházatuk arról tanúskodik, hogy nem készültek alkalmi fényképezkedésre – mégis odaálltak egykedvűen a kamera elé. A képben van valami lehangoló szomorúság.

2. Két fénykép egy férfiről és egy gyerekről. Itt a férfikor és a gyermekkor, vagy talán a férfi és a gyermek bonyolult, nem ritkán ambivalens viszonyát közelíti meg a képi filozófia autentikus nyelvén.

3. Három kép, mely szerintem a gyermeki esélyek latolgatásáról szól. Az anya, az apa és a gyermek együttese stabilitást, nyugalmat sugall. Az apa-gyermek kettősében van valami rezignáltság, talán a „mit is kezdünk egymással” dilemmája. A harmadik képen a gyermek egyedül van egy nagyon is gyermeki pózban, összegömbölyödve valami

„Eduard” – Portré az Indiánok című sorozatból, 1991

hordóféleiben. A hordó egy erőteljesen kijelölt centrális helyzetből fog továbbgördülni. A kompozíció szimetriája nyilvánvalóan átmeneti, sőt pillanatnyi...

4. Három csendélet festett háttérrel. A szerény, szinte szegényes miliőt a széles gesztusokkal megfestett háttérvariánsok „feldobják” ugyan, de el is szigetelik a környezettől, s ezáltal a kenyér, a gyümölcs, a tányér, az evezőeszközök valami tértől és időtől független közegbe kerülnek. A tárgyak szinte elveszítik funkciójukat és elsősorban képalkotó elemekké válnak. A kétdimenziós háttér sötét-világos játékát három dimenzióban folytatják, ám végül az egész látvány kétdimenziós fotóképpé válik. Ez a triptichon látható lesz a hamarosan megnyíló országos fotótárlaton is.

5. Lakatlan tér alakokkal. Az emberi létezésre már alkalmatlanná vált, lepusztult belső térben valamilyen – általunk ismeretlen – okból emberek jelennek meg. Mintha ez a különös hely máshol végre nem hajtható meditációk, pajkosságok, baráti tréfák, szakítások és kapcsolatteremtések misztikus színtere lenne. Az utolsó képen látható sokadalom

e különös hodálynak még egyszer – talán utójára – színpadszerű funkciót kölcsönöz.

6. És végül a tűz. Nem vagyok nyelvész, de talán nem járok túl messze az igazságtól, amikor azt mondom, hogy kevés olyan szó van a magyar nyelvben, melyhez annyiféle jelentés és hangulat kötődik, mint a *tűz* szóhoz. Ebben nyilván a tűz, mint jelenség is szerepet játszik a maga sokarcúságával, hiszen a legősibb és a legellentéteesebb élmények tapadnak hozzá. A tűz és az ember viszonyának valóságos mitológiája van, és ez a mitológia korról-korra új elemekkel gazdagodik. Major Ákos képsorozata is valamiféle szertartásra emlékeztető esemény részeséivé tesz bennünket. Egy elhagyott épületbelsőben fiatal férfiak csoportja gyűlik össze azért, hogy egy vastag papírlemezről gyűrt tekercset meggyújtsanak, majd az égő papírcsövát fel-le, ide-oda lendítve dobálják, amíg a láng ki nem húny. A hosszú expozícióval fényképezett lángnyelvek olyan felületet teremte-

nek a képeken, mintha utólag vegyszerrel hozták volna létre őket. Az akció nem veszélytelen, a levegő feszültséggel teli... a lángok ellobbanása után a társaság széteszlik. Egy messziről érkezett résztvevő az utolsó kép tanúsága szerint kerékpáron távozik. Arctalan, elmosódó alakok állnak körülötte. A rítus komor hangulata minket sem hagy érintetlenül. Mintha nem is egy papírtekercs elhamvadásának lettünk volna tanúi, lehetséges, hogy a papír talán valami más helyett égett el, jelképesen?...

Valami helyett, ami éghetetlen, bár nem ártana végleg megszabadulni tőle...

Eddig tartott barangolásunk Major Ákos képi világában. Valószínű, hogy hosszabb együttlét után a képek még többet is elárulnak önmagukról és alkotójukról. Remélem, sokaknak jut ideje a velük való párbeszédre.

(Esztergom és Vidéke 1993. november 4.)

„Süni Család II.”,
1990 körül

...7, 1984

„1984”, 1984

DOROGVIDÉKI, KÁRPÁT-MEDENCEI
VILLAMOS- ÉS Bányász JELKÉPEK
EMLÉKÉRMÉK, EMLÉKPLAKETTEK

„Nemcsak nyelvvel, hanem jelképekben is él a nemzet.”

Magyar Állami Éremgyűjtemény

Magyar Állami Éremgyűjtemény

ARS HUNGARICA BT.
Győr, Péter L. Eszri

Medveczky Attila

JELKÉPEIBEN IS ÉL A MAGYARSÁG

BESZÉLGETÉS PÉCSI L. DÁNIELLEL

Pécsi L. Dániel jelképművész, tárgyrestaurátor, villamos üzemmérnök, műtárgykörnyezeti mérnök, marketing kommunikációs menedzser 1951-ben született Dorogon. Munkahelyei voltak: ERŐTERV, ALUTERV, Múzeumi Restaurátor- és Módszertani Központ, MTA Zenetudományi Intézet, Budapesti Elektromos Művek Rt. Az Ars Hungarica Bt. alapítója. Vezetője az Óbudai Bartók Béla Hanglemezklubnak (1975), kezdeményezője és irányítója az Esztergomi Balassa Bálint Közművelődési és Hanglemez Klubnak (1978), főszerzője a Balassa Bálint Fesztiválnak (1979), az Esztergomi Históriaások Hagyományörző Napok rendezvényének (1980–1985). Aktív szervezője a Mária Valéria Hídbizottságnak (1980–2000), 1989-ben szervezője a II., 1996-ban és 2000-ben jelkép- és arculattervezője a Magyar Reformátusok III. és IV. Világtalálkozójának. 1980 és 1985 között irányítja azt a szakmai bizottságot, melynek feladata felmérni a magyar koronázási jelvények, elsősorban a palást műtárgykörnyezetét. Az azóta hagyománnyá vált dorogi Megbékélés Napja rendezvénysorozat egyik kezdeményezője és főszerzője 1993 és 1995 között. 1993-ban kezdeményezője és megvalósítója a Dorogi Hűségnyilatkozat Emlékmű és az 1956-os Emlékkő felállításának. 1994-ben főszerzője II. Alekszij patriarcha magyarországi látogatásának. 1996-tól foglalkozik hivatászerűen a Kárpát-medencei egyházak, települések, oktatási intézmények, civil szervezetek jelképeinek tervezésével, kivitelezésével. Bár sem iparművészeti, sem képzőművészeti végzettsége nincsen, 2007-ben felvették a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének grafikai tagozatába.

Dr. Kukorelli István jogtudós, volt alkotmánybíró – többek közt – e szavakkal nyitotta meg 2006-ban a művész párkányi kiállítását: *„Pécsi L. Dániel kitűnő heraldikus. Művei üzenetértékűek, közérthetőek, beszélnek. A meghívóiban szerényen ő csak jelképtervezőnek tekinti önmagát. Én rendre, most is címerművészként köszöntöm.”*

– *Őn dorogi születésű, régóta Óbudán él, de még mindig ezer szállal kötődik Komárom–Esztergom megyéhez.*

– Dorogon jártam általános iskolába, oda, ahová Grosics Gyula is. A legendás Aranycsapatból már csak ketten élnek, s mindketten dorogi kötődésűek. Grosics Dorogon született és édesanyám osztálytársa volt. Buzánszky Jenő pedig 1947-től él a városban. Mindkettőjünkkel nagyon jó barátságot ápolok. Grosics már Budapesten él, de sűrűn megfordul Dorogon. Legutóbb közösen azon a jeles eseményen vettünk részt, mikor a Petőfi Sándor Általános Iskolában ünnepélyes keretek közt felavatták az általam tervezett jelképeket, a címert és a zászlót. Akkor még élt közös tanárunk, Döbrössy József, és 92 évesen ő volt a rendezvényen a zászlótartó.

– *Több dorogi emlékmű kötődik az ön nevéhez.*

– Pontosabban három. Ebből kettő az ötletem és ügybuzgalmam alapján létesült: a Dorogi Hűségnyilatkozat Emlékműve és az 1956-os Emlékkő. A Megbékélés Napjára készült még egy emlékmű, aminek a stílizált alakjai adták nekem azt az ötletet, hogy a győzelem helyett a Megbékélés Napját ünnepeljük májusban. Úgy gondoltam, ne mások győzelmének örvendjünk, hanem zárjuk le a múltat úgy, hogy mi megkövetjük azokat, akik ellen vétkeztünk, de azt is elvárjuk, hogy kérjenek tőlünk bocsánatot azok, akik ártottak a nemzetünknek. Az első ilyen rendezvény 1993-ban volt. Unokatestvérem, Szalai Ferenc megkérte, hogy az emlékműavatóra hívjam el Für Lajos akkori honvédelmi minisztert, de ő közfeladatai ellátása miatt nem tudott részt venni az eseményen. Végül is Szabad György, a Parlament akkori elnöke jelent meg a rendezvényen, ami a temetőben, majd a főtéren zajlott. A Megbékélés Napja nemzetközileg is nagy hírt és elismerést váltott ki, hiszen egyik fővédnöke II. János Pál pápa, a másik Catherine Lalumière, az Európa Tanács egykori főtitkára volt.

– Miként lehetett Őszentségét fővédnöknek felkérni?

– A nunciatúrán elmondtam terveinket, s néhány hónap múlva visszajeleztek: a pápa elvállalja a fővédnökséget, mert egy szép gondolatnak tartja a Megbékélés Napját.

– A történelmi egyházak képviselői is jelen voltak a rendezvényen?

– A római katolikus egyházat a nuncius úr és Paskai bíboros úr képviselte, míg a reformátust Márkus Mihály püspök, az evangélikust Szebik Imre püspök, az orosz ortodoxokat Kádár Iván protoierej, Schweitzer József főrabbi pedig a zsidó felekezetet. Úgy az emlékművet, mint a dorogi új címet és zászlót ilyen egyházi méltóságokból álló ökumenikus grémium áldotta meg, szentelte meg és avatta föl.

– Miért kellett Dorognak új címer? Nem volt megelőző a háború előtti?

– 1945 előtt nem volt jelképe Dorognak, s utána pedig kommunista szimbólumok voltak a címerében. Címerhasználati joggal – amit a király, vagy az erdélyi fejedelem adományozott, vagy erősített meg – csak a városok és mezővárosok rendelkeztek. Dorog pedig 1945 előtt egy bányász-nagyközség volt. A falvaknak csupán pecséthasználatai joguk volt, és egyes pecsétlenyomatokban ismétlődő ábrák láthatók, amelyek a település arculatára utaltak. Például a szőlőfűt arra utalt, hogy a faluban borászattal foglalkoznak. Dorog az 1920-as években, Trianon után lett nagyobb település, amikor a hajdani Hunyad vármegyei bányászvárosból, Petrosényből egy jeles úriember, Schmidt Sándor vezetésével áttelepült a bányász tisztkar. Velük több székely és román bányász érkezett Dorogra. Schmidt Sándor adta meg Dorog mai arculatát, akkor épült föl a jelenlegi városháza, a Szent Borbála-templom, amit bányásztemplomnak neveznek, a kálvária stációk, iskolák és különböző közintézmények. Schmidt Sándor bár katolikus volt, építtetett egy olyan protestáns templomot, ami úgy lett kialakítva, hogy abban református, evangélikus, sőt még unitárius istentiszteletet is tarthatnak.

– Egy cikkben azt olvastam, hogy Erdély szerelmese lett, miközben a '70-es években atyai felméréseit kutatta a Tündérorszámban.

– Pontosabban 1973-ban kezdtem el ezt a kutatómunkát. Apai ágon székely családból származom, amire büszke is vagyok. Egyik felmenőm, Pécsi Simon Erdély kancellárja volt. A családuknak több évszázados címere van, amely a kolozsvári Farkas utcai templomban megtekinthető. Érdekesség, hogy 300 évre visszamenőlegesen, mindegyik elsőszülött fiú Dániel volt a családban. Az 1830-as években került át Erdélyből a mai Magyarország területére szépapám, aki református lelkész volt. Történt, hogy a szigetmonostori lelkész egyszer látogatóba ment Erdélyországba, s vitte magával lányát is, akit szépapám megismert s feleségül vett. Anyai ágon pedig sváb-bajor eredetű katolikus családból származom. Ez a családi ökumené. Gyermekként a nyarakat rendszeresen Szentendrén, apai nagyszüleimnél töltöttem. Nagyapám vitéz Pécsi Dániel, a két világháború között Szentendre rendőrkapitány-helyettese volt, és a református egyházközség gondnoka, aki azt mondta nekem: otthon lehetsz pápista, de itt a kálomista istentiszteleteken veszel részt.

– Dorogon, ha jól tudom, közvetve megismerte a Felvidéket is tanítói jóvoltából.

– Két tanárom is a Felvidékről került át, így a már említett Döbrössy József és Jánosi Klára. Döbrössy tanár úr nem a tananyagot tanította nekünk, hanem a valódi történelmet. Tőle tudtuk meg azt is, mi történt valójában Trianonban. Ő nem csak történelmet, hanem ha kellett, matematikát és fizikát is oktatott. A helyi pártvezetők gyerekeit ő korrepetálta, így elnézték neki azt, hogy óráin nem a hivatalos, pártos tananyagot adja le. Ezeket dorogi látogatásaim során hallottam tőle.

– Olvastam: 1979 óta résztvevője és egy alkalommal szervezője is volt a felvidéki honismereti kerékpártúrának.

– Ezek a túrák jóval a rendszerváltás előtt kezdődtek. 1979-ben voltam először a Felvidéken kerékpártúrán. A táborhelyünk a csallóközi Jókán volt, s én eltévedtem Pintyő barátommal, így Mátyusföldön keresztül, kalandos úton a zoboralji Zsérére jutottunk. Ez volt az a falu, amelynek plébániáján Kodály és Bartók megszállt 1907-es felvidéki gyűjtése alkalmával. Bartók elment szlovák népdalokat gyűjteni

Zobordarázsiba, míg Kodály Zsérén, Csitáron, Gerencsérén és Kolonban magyar népdalokat gyűjtött. Zsérén gyűjtötte a *Kicsiny a hordócska* és az *A jó lovas katonának* címűeket is, s az utóbbi bekerült a *Háry János* daljátékba is.

– *Zsérének ön díszpolgára lett 1999-ben.*

– 1994-ben kezdeményezője voltam Maga Ferenc barátommal a településen felállított Reménység Emlékműnek és a zserői Megbékélés Napja rendezvényeknek. Az volt a közös gondolatunk, hogy végre együtt építsünk – magyarok és szlovákok – egy szebb jövőt. Az emlékműre egy barátommal közösen meg is terveztük Zsére címerét, mellette a felirat: ezt az emlékművet Zsére község magyar és szlovák polgárai állították a két nép történelmi megbékélése reményében. Készült az Európa Tanács és a Zoboralja Régió támogatásával. 1994-ben került hatalomra Meciar, nálunk pedig a pufajkás Horn Gyula. Meciar le akarta romboltatni ezt az emlékművet, tervét csak az gátolta meg, hogy az ET is támogatta annak felállítását. Ennek 17 éve, s azóta a két nép megbékélése még mindig nem történt meg, de mi civilek tettünk legalább akkor egy kísérleti lépést ennek irányába.

– *Tehát 1996-ben már címert tervezett. Akkor már jelképművész volt?*

– Ekkor még tudatosan jelképtervezőnek neveztem magamat. 2007-ben Sára Ernő grafikusművész barátom ösztönzésére beadtam címeralkotásaimat elbírálás végett a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete Grafikai Tagozatának. Nagy megtiszteltetésemre a neves művészekből álló bíráló bizottság pozitívan értékelte munkáimat és felvettek a grafikai tagozatba. Műveimet egy közös kiállításon mutattam be a Duna Galériában. Ezen jelen volt Fekete György belsőépítész professzor úr is, aki a későbbiekben megtisztelt kiállításaim megnyitásával. A jelképművész megnevezést pedig Tőkés László püspök úrnak köszönhetem. 1999-ben a temesvári forradalom 10. évfordulójára a Magyar Posta felkérésére egy postai képes levelezőlapot terveztem, nyomott bélyeggel és elsőnap postabélyegzéssel. Ezt a levelezőlapot dedikáltam a püspök úrral, amelyen a nevem mellé a jelképművész megnevezést illesztette.

– *Úgy, hogy nem volt felsőfokú művészeti végzettsége, hiszen a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolára járt, bár művészettörténész szeretett volna lenni.*

– Az általános iskola elvégzése után édesapám azt mondta nekem, hogy olyan helyen tanuljak tovább, mely szakmát is ad. Ezért 1965-ben jelentkeztem a pesti villamosenergiaipari technikumba, ahol elsőben jeles tanuló voltam, majd mikor bejöttek a műszaki tárgyak, rájöttem arra, hogy mindez távol áll tőlem, de azért édesapám iránti tiszteletből kijártam ezt az iskolát. Szerencsére az egyik kollégiumi tanárom egy „B-listás” festőművész, Gonda László volt, aki látta bennem, hogy érdekel a művészet világa. Azt mondta nekem: jelentkezz művészettörténésznek. Fel is készített a felvételre, elértem a maximális pontszámot, de mégsem vettem föl. Ki tudja, mi állt a háttérben?

– *Ön 20 évesen már érettségiztetett. Ez miként lehetséges?*

– Miután leérettségiztem, édesapám azt mondta: nincsenek olyan anyagi helyzetben, hogy a felsőfokú tanítatásomat támogatni tudják. Ezért Gonda Laci bácsi nevelőtanári állást szerzett nekem Budatétényben, a SZÖVOSZ szakközépiskolájának kollégiumában. Az egyik matematika-fizika szakos tanárnő az érettségi előtt gyes-re ment, s mivel nem találtak mást, aki helyettesítette volna, engem kértek fel e nem mindennapi feladatra. Így alig húszévesen érettségiztethettem le a negyedik osztályt.

– *Ettől függetlenül vonzották a humán művészetek és előbb az Óbudai, később az Esztergomi Hanglemezkлуб vezetője lett.*

– Gonda Laci bácsi és a kollégium igazgatója még középiskolás koromban felfedezte azt, hogy mennyire érdeklődöm a humán és művészeti tárgyak iránt. Diákársaimmal így alapítottunk fotós, képzőművészeti és zenei klubot. Az igazgató hozzájárult, hogy szobatársaimmal színházakba és hangversenyekre járjak. Sőt még azt is megengedte, hogy hétvégenként az igazgatói irodában az ő klasszikus lemezeit hallgathassam. 1974-ben beiratkoztam a József Attila Szabadegyetem zenetörténeti szakára, amit elvégeztem, s erről bizonyítványt is kaptam.

A Magyar Hanglemezgyártó Vállalat úgy döntött, hogy népszerűsíteni kell a komolyzenét, az általa kiadott lemezekkel, s így jöttek létre a hanglemezklubok. Az óbudainak 1975-ben én lettem a vezetője, ahova sok jeles zeneművészt meghívtunk. Így egy alkalommal az ön édesapja is vendégünk volt. Egy időszak eltelte után a klubtagoknak azt javasoltam, hogy ne csak zenészeket hívjunk meg, hanem mutassunk be egy művelődéstörténeti korszakot, s így tartsanak előadást a zenetörténeszek mellett művészettörténeszek, történészek és művelődéstörténeszek is. Ekkor kerültem szorosabb kapcsolatba a régi zene művelőivel, köztük a Kecskés András lantművész vezette együttesel és Kobzos Kiss Tamás énekmondóval, akik azóta is elkötelezetten terjesztik a régi magyar muzsikát. Barátaim felkértek, hogy menedzseljem őket. Az Országos Filharmóniától több meghallgatás után sikerült engedélyt szereznem arra, hogy ezen együtteseket bemutassam a nagyközönség előtt. Így lettem zenei műsorvezető, koncertszervező, ún. moderátor. Ebben a szerepben nagyon sok muzsikust, képzőművészt és művészettörténészt ismertem meg.

– *Hogyan került a Múzeumi Restaurátor és Módszertani Központba?*

– Kobzos Kiss Tamás dolgozott ott vegyészként, s 1978-ban beajánlott Éri István igazgatónál múzeumi műtárgyvédelmi mérnöki feladatkörbe. Szinte azonnal olyan feladatot kaptam, amiről nem is álmodtam. Köztudomású, hogy a Szent Korona és a koronázási jelvények ugyancsak ebben az évben kerültek vissza Magyarországra. Nekem kellett megvizsgálnom, hogy milyen műtárgyvédelemben részesüljenek. Ekkor nyílt lehetőség számomra, hogy behatóan megismerjem a jelképek világát. Későbbi munkásságomra nagy hatással volt az, hogy megismerkedhettem egy kiváló csapattal. Pap Gábor művészettörténész, Csomor Lajos aranyműves, Kátay Mihály tűzzománc művész, Ferencz Csaba fizikus és Jankovics Marcell jelképkutató felkeresett engem, hiszen én lemérhettem a koronázási jelvényeket, és olyan adatokat tudtam nekik szolgáltatni, ami megkönnyítette a kutatásukat.

– *A műtárgyvédelemre visszatérve: úgy hallottam, hogy a palástot nem megfelelően tárolták.*

– A magyar koronázási jelvény-együttes, mint szakrális, beavatási tárgyak a királykoronázás kellékei

voltak. Ezeket a szakrális tárgyakat kizárólag csak a koronázások alkalmával vették elő egy elzárt helyen szigorúan őrzött ládából. Ennek a biztonságának köszönhetően viszonylagos védettsége volt a palásznak is. Sötét helyen tartották, viszonylag állandó hőmérsékleti és légnedvességi értékek között. Miután 1849-ben a föld alá rejtette a magyar Szent Koronát és a jelvényeket Szemere Bertalan, víz érte a palástot. Tudjuk, a nyilasok is elásták a koronázási ékszereket. De ez sem okozott akkora kárt a palásznak, mint amit tettek a Nemzeti Múzeumban. Akkor egy pozdorja lemezből készült tárlóba állították ki a palástot, és egy 40 literes űrmértékű szobai légnedvesítőt helyeztek be mellé. 1982-ben karácsony előtt bezárták a kiállítást, úgy hogy nem kapcsolták ki a légnedvesítő berendezést, és csak újév első napjaiba mentek be újra a helyiségbe. Mi történt? A fűtetlen helyiségben a légnedvesítőből kiáramlott 40 liter víz lecsapódott a hideg üvegen, s mint az eső, ráhullott a palástra. Ezután kaptam szabad kezet arra, hogy megvizsgáljuk egy szakembergárdával, hogy a kiállítás valóban megfelel-e a nemzetközileg elfogadott műtárgyvédelmi elvárásoknak. Még 1980-ban tárgyrestauratori képesítést szereztem, majd elkezdtem behatóbban a heraldikával foglalkozni. A rendszerváltás után eleinte szellemi társalkotó voltam a jelképtervezésnél, majd néhány év múlva már önállóan végeztem tevékenységeimet. Tehát a Szent Koronától jutottam el a címerek világába. Milyen érdekes a sors: ha felvettek volna a művészettörténet szakra, akkor mindez nem történhetett volna meg velem.

– *Azt olvastam, hogy a Magyarok Világszövetségének a jelképét is ön tervezte.*

– Ez így nem igaz. Valóban, egy olyan összevágott interjúút közöltek velem, amiből erre lehet következtetni. Én abban a grémiumban voltam benne, amely az MVSZ jelképéről és vizuális arculatáról döntött. A történet azonban az alábbi előzményekre nyúlik vissza. 1991-ben Boross Géza, dorogi református lelkész volt a főszervezője a Magyar Reformátusok II. Világtalálkozójának. Megkért arra, hogy szerezzen erre anyagi támogatásokat. Így eljutottam az ELMŰ-höz is, amelynek akkori vezérigazgatója jelentős támogatást adott, s látván a világtalálkozó sikerét,

CSALLÓKÖZ
CÍMEREKÁRPÁTALJA
CÍMERE

A TEMESVÁRI FORRADALOM 10. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

ÉVFORDULÓI
ALKALMI LEVELEZŐLAP,
BÉLYEGKÉP ÉS
EJESŐNAPI POSTATÁRGY

KÁRPÁT-MEDENCEI OKTATÁSI ÉS MŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK, SZERVEZETEK CÍMEREI

„Nemcsak nyelvében, hanem jellemben is ű a nemzet.”

OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK

SZERVEZETEK

megkért, hogy dolgozzam náluk. Így 1991 és 1995 között az ELMŰ PR-vezetője voltam, ahol szerzett tudásomat a cég új arculatának váltásában kamatoztattam. Az akkori vezérigazgató ezzel azt akarta bemutatni, hogy támogatja az új politikai vezetést. Nos, miután Hornék kerültek kormányra, rövidesen el kellett távoznom onnan. De még előtte történt, hogy Csoóri Sándor, a MVSZ elnöke 1992-ben vendége volt az ELMŰ általam szervezett egyik rendezvényének, ahol megtapasztalta, hogy jelképekkel is foglalkozom. Megkért, hogy csatlakozzak a világtalálkozó szervezőbizottságához és javasoljak valakit az MVSZ új jelképeinek megtervezésére. Így esett választásom Őrs fiam volt pannonhalmi osztálytársának édesapjára, Sára Ernő grafikusművészre, aki ezt örömmel elvállalta és nagyon színvonalas művet alkotott.

- 1996 óta önállóan készit egyházi és világi jelképeket.
- Eddig majdnem 300-at készítettem, melyből 200-at hivatalos címerként használnak az egyházi szervezetek, települések, oktatási intézmények és egyéb intézmények. Büszke vagyok, hogy 2000-ben a magyar református egyháztesteknek, a püspökségeknek én tervezhettem meg a címereit. Nem csak a Kárpát-medencei egyházkerületeknek, egyházközségeknek, hanem az Amerikai Magyar Református Egyháznak, az Ausztráliai Magyar Református Egyháznak és a Nyugat-európai Magyar Református intézményeknek is. Tervezési megbízásokat tehát először a református, majd az unitárius egyháztól kaptam, majd jöttek a települések: Sárísáp, Epöl, Leányvár, Annavölgy, Bükkzsérc, Bátorkeszi stb. A sort aztán Székelyföld, a Partium, Mezőség, Kalotaszeg, Tiszahát követte. Ismeretes, hogy a II. világháború után először az NSZK-ban jelentkezett az az igény, hogy ne csak a privilegizált városok használhassanak címert, hanem minden közösségnek legyen saját címere. Nálunk erre a rendszerváltás után került sor. Azt vallom, hogy a jó címer egy adott közösség múltját és jelenét összegzi. Az önazonosság kifejezésén túl pedig önbecsülést biztosít az adott közösségnek, és szellemi üzenetet küld a jövő nemzedékeinek.

– Az 1980-as évek végén több család elővette a pincéből a porosodó címert, vagy néhányan rajz alapján készítettek maguknak. Előfordult olyan, hogy valaki, akinek családja nem volt nemes, címert kért öntől?

– Nemesi oklevelet, címert csak a király vagy az erdélyi fejedelem adhatott. Tehát én ilyen esetben, leginkább baráti felkérésre csak ún. nemzeti jelképet tervezhetek megbeszélte szempontok alapján. Ha pl. valaki újságíró, publicista, akkor a jelképhe bekerülhet például egy nyitott könyv. Az is előfordult már, hogy elveszett családi címereket rekonstruáltam az ún. királykönyvek alapján. Ezekben megtalálhatók ugyanis a címeradományozásra és a címerre vonatkozó heraldikai leírások.

– A Partiumi Keresztény Egyetem felkérésére elkészíthette az 1990 utáni első erdélyi magyar felsőfokú intézmény címerét.

– Mindezt felajánlasként készítettem el. Felül, piros mezőben látható egy összetekert pergamen egy pennával, mellette a székelyeket jelképező Nap- és Holdszimbólum. A két címermezőt elválasztó hullámos pólya a Sebes-Köröst jelképezi. Az alsó mezőben pedig az ökumenikus összetartozás szimbólumaként az ún. Krisztogram szerepel, mely egyúttal valamennyi keresztény egyház közös jelképe is.

– Ön minden évben kiad egy falinaptárt, melyben az elmúlt esztendőben készült jelképek láthatók. 2010-ben készítette el többek között a Partium FC, a párkányi Ady Endre Alapiskola és az Esztergomi Dolgos Borház jelképét. Esztergom városához is sok minden fűzi önt. Az is, hogy példaképének tekinti a vár ostromakor életét vesztett Balassa Bálintot.

– Balassa azért is példaképem, mert nem csak tollal, de karddal is harcolt a hazájáért. Igaz, nagybátyja kisemmitte, de nem lett ezután egy önsorsrontó ember, hanem vítézként élte életét.

– Részt vett a Mária Valéria-híd újjáépítésének szervezésében.

– Igen, de Esztergomban előtte még megalapítottuk dr. Horváth István múzeumigazgatóval és Koditek Pál idegenforgalmi szakemberrel a hanglemezklubot, aminek foglalkozásai a Balassa Bálint Múzeumban voltak. Tudjuk, Balassa Bálint a verseit énekszóval adta elő, s ekkor ez az ötletem volt,

hogy hozzunk létre egy Balassa-fesztivált. Ez meg is valósult 1979 nyarán. 1980-ban ez a fesztivál felvette az Esztergomi Históriaiok nevet. Esztergomban tudtam meg azt, hogy a Mária Valéria-híd felépítése érdekében működik egy civil hídbizottság, aminek bekapcsolódtam a munkájába. Amikor Catherine Lalumière asszony meghívott Strasbourgba, megkérdezte tőlünk: lesz-e új híd? Közöltem vele, hogy a csonkahíd egész Európa szegényfoltja. Az EU-ban megvolt a híd újjáépítéséhez a jó szándék, hiszen egy bizonyos összeget elkülönített arra. Csakhogy Horn és Meciar ezt elutasította. Nekünk, civileknek az az érdemünk, hogy rávettük az EU akkori vezetőit, hogy azt a pénzt fagyasszák be. Az első Orbán-kormány idején már csak a jó szándék kellett a híd felépítésére, ami meg is volt. A magyar és a szlovák kormány külön-külön a költségek egynegyedét állta, a felét pedig az EU. Nagy megtiszteltetés ért a híd felavatása után, amikor 17 esztergomi és párkányi civil szervezet ajánlására, addigi fáradásaink elismeréseként, Agócs Zoltán felvidéki hídtervező mérnökkel átvehettük a Mária Valéria Hídját Aranyérmét.

– *Őn az Erdélyi Gyülekezet művészeti főmunkatársa. Mit jelent ez a munka?*

– 2002 után nagyon kevés megrendelést kaptam, és 2009-re olyan helyzetbe kerültem, hogy el kellett helyezkednem. Az Erdélyi Gyülekezet vezető lelkészének, dr. Zalatnay István úrnak köszönhetőn először intézményi koordinátori állást kaptam, majd ezt követően lettem művészeti főmunkatárs. Ismeretes, hogy az Erdélyi Gyülekezet a Romániai Református Egyház Királyhágómelléki Egyházkerületének magyarországi gyülekezte, mely Magyarországon külön van bejegyezve. Megemlítem az Erdélyi Emlékkertet, ami szintén a gyülekezethez tartozik. A Magyarországon élő – gyakran már idős – erdélyiek számára nem mindig könnyű eljutni az Erdélyben nyugvó hozzátar-

tozók és barátaik sírjához. Így jutott el a lelkész úr egy virtuális temető létrehozásának gondolatáig. A háromnegyed körívet alkotó emlékhely 16 szelvényből áll, a 16 erdélyi régiónak megfelelően. Ezek mindegyikén több száz emléktábla elhelyezésére lesz mód a földvárja emlékeztető, támfalra támaszkodó bárdolt pallókon. A 2008. november 1-jén felszentelésre került Erdélyi Emlékkertben lévő emlékhelyeket két csoportra oszthatjuk. Egyrészt a régiók szellemiségét, történelmi szerepét, értékeit minden régió 10-10 nagy szülőttjét felidéző gondolatok és bronz plasztikák képviselik. Másrészt lehetővé válik több ezer emléktábla elhelyezése az erdélyi temetőknben nyugvó szeretteikre gondolva. Már elkezdődött a templom építése, amelyben majd ökumenikus igehirdetéseket tartanak.

– *A műveit bemutató falinaptáron az ön jelmondata olvasható: nemcsak nyelvén, de jelképeiben is él a nemzet. Tudom, hogy van egy hitvallása is.*

– Ennek az a története, hogy Németh Zsolt külügyi államtitkár édesapja, Németh Géza református lelkész szervezésével sokan könyveket, gyógyszereket juttattak el Erdélybe még a kommunista rendszer alatt. Jőmagam is vittem ki ilyen segélycsomagot, és csak a határon derült ki, hogy a csomag alján román nyelvre lefordított bibliák is vannak. Lebuktam, és bekísértek a szeku biharpüspöki irodájába, ahol egy napig vallattak. Miután kiengedtek, s felültem a vonatra, akkor fogalmazódott meg bennem hitvallásom: „Bölcsélet és tudás, kegyelet a múlt, az ősök iránt. A megtartás szelleme, egymás kölcsönös tisztelete nemesít embert és nemzeteket. Mit jelent magyarnak, oláhnak, tótnak vagy bármely nemzetségbelinek lenni? Hinni és bízni a jövőben, s mindent őszintén, keresztény emberként cselekedni!”

(Magyar Fórum 2011(2))

A TÖRTÉNELMI MAGYARORSZÁG ORSZÁG- ÉS NEMZETRÉSZEINEK CÍMEREI

ÁRVA-SZEPES VIDÉK

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
2012

MAGYARAI REPÜLŐS KISZÉTVÉN KÖZLÉK

PÓZSONYI HÍDFŐ

ZOBOR VIDÉK

FELVIDÉK

GÖMÖRORSZÁG

CSALLÓKÖZ

MÁTYUSFÖLD

PALÓCFÖLD

A 100 ÉVES ÉS
100 ÉVES ÉS
100 ÉVES ÉS

Kastély, 1973

Udvar, 1970

Park, 1984

Csoóri Sándor

A REJTŐZKÖDŐ FESTŐMŰVÉSZ

PRUNKL JÁNOS FESTÉSZETE

Nincs könnyű dolga annak, aki Prunkl János bemutatására vállalkozik, hisz mindenekelőtt egy rejtőzködő embert kell előcsalogatnia az idő bozótosából, vakolatlan falak, szobák és vakolatlan álmok közül; egy szemérmességgel megáldott s megvert embert, aki sokkal inkább elvinne a vállán baráti szívességből egy gerendát Dorigig, Pécsig, mintsem hogy bevallaná: festő is vagyok.

Elődeink, akiknek a szemében még becsülendő érték volt a szerénység, a hozzá hasonló egyéni finom és jámbor léleknek mondták, igaz felebarátnak, aki mindig átmelegíti azt a teret, ahol áll s azt az időt, amely megsűrűsödik körülötte.

Manapság ezek a jelzők már sértésnek is beillenek. A szerénység ma nem egyéb, mint az élehetlenség és a mulyaság ikerszava. A figyelmesség és a szolgálatkészség pedig, ha nem is éppen őskori fogalom, a tegnapiság lesajnálható patináját őrzi. Valami megmosolyogni való anakronizmust.

Azt gondolom, hogy Prunkl János esetében ez a tegnapiság, ez a tapintatos korszerűtlenség nem-hogy sértő, de kitüntető és magyarázó fogalom. Kulcsszó. Gondolati jelentése nem a maradiság jól ismert képzeit idézi elénk, nem a vaskalaposságot, hanem mindnyájunk közös tegnapiához: a gyermekkorhoz való kötődésünk létélményét. Aki jártasság és beavatottság nélkül, csak úgy ösztönösen körülnéz ebben a kis teremben, első pillanatban azt is hiheti: gyermekrajzokat lát. Színes, erőteljes, elragadó gyermekfestményeket, amelyeket csodálkozó szem és magasrendű „sutaság” formált. Amikor először láttam Prunkl János képeit, magam is ezt gondoltam róluk. Erről árulkodtak a képcímek, a témák: egy-egy szüret emléke, egy-egy utazásé, a *Téli várkisasszony* mesén átsugárzó alakja, s erről árulkodott a stilizálás foka, amely a földkerekség valamennyi gyerekráján ábrázolás helyett csak motívumokat ragad meg. Egy kerti díszmedencéhez például Prunkl Jánosnak is elég volt két hal,

egy piros és egy fekete, hogy a medence létezését hitelesítse velük. Egy szomorúfűz megjelenítéséhez is elég neki néhány lefelé hajló vonal, hogy a bánat megtestesülhessen a világban is.

De később, másodszori és harmadszori szembesülésem után, rá kellett ébrednem, hogy Prunkl János képei, a látszat ellenére sem gyerekrájok. Ami gyerekrájyszerű bennük, azt ő stílusként alkalmazza. Ugyanúgy, mint ahogy egyik festő például a kubizmus, a másik pedig az expresszionizmus stílusjegyeit. Nem tudom ellenőrizni, csak föltételezni merem, hogy az előző századok gyermekei ezredannyit nem rajzoltak, mint a huszadik század szülöttei. Vagy, ha rajzoltak is valamennyit, irkafirkáikat pusztán játéknak tekintették. Korunk a barlangrajzok és a primitív művészetek hatására fedezte föl s kezdte el értelmezni a gyermekek művészetét, mely eredendően eltér az úgynevezett valóságutánzó festészettől. Attól is, amelyek az ikonok előtt vágta a csapást, és attól is, amelyek az európai realizmusok előtt. Mintha a gyermek látása megmaradt volna őslátásnak. Hiányzik belőle a perspektívaigény, a tér és az idő dimenziója s a legkezdetlegesebb anatómia szintű hiányzik. A valóságot néha ezek hiányában is meghökkenetöbben képes kifejezni, mint a realizmus bármilyen eltökélt képviselője.

Most, hogy erről beszélek, földidéződik bennem egy angol kisfiú iskolai rajza, harminc év távolából. A tanító azt a föladatot adta az osztálynak: rajzoljátok le magatokat szüleitek társaságában. Volt olyan, aki virágos rét közepén, vonaton, tengerparton rajzolta meg a családi képet, kifejezve természetesen azokat a testi arányokat is, amelyek megkülönböztetik őt a nagyoktól, de volt egy kisfiú, aki a fehér rajzlap vakító sivatagában tudta csak elképzelni magát hórihorgas apja és hórihorgas anyja között. A szülők karja irdatlan magasságból nyúlik le érte szinte az égből, ő pedig, mint egy összezsugorodott, beteg tücsök vonszolódik csak kezük ügyében, földközlelben.

Soha valóságosabb és pontosabb képet! Az elvezettség realizmusát azóta is kevés kép tudta velem olyan megrendítően közölni, mint ez a realizmust félretelő gyermekrajz. Az igazat épp a torzítás fejezte ki hűségesen, a félelmet a csetlő-botló vonalak és arányok.

Bizonyos vagyok benne, hogy Prunkl Jánost is ezek a kiskorú rejtelmek igézthették meg. A csámpásság üde mágiája. Ahogy egy teret, egy házat, egy parkot megrajzol ferdén, görbült padokkal, hasraeső kerítéssel, rögtön érezni lehet, hogy a megtapogatható világ tárgyi részleteivel ő egyáltalán nem törődik. A dolgok ilyen vagy olyan utánczása helyett sokkal inkább a derűjüket próbálja meg kifejezni vagy mulandóságuk apró bánatát. Úgyis mondhatnám, hogy szinte elszántan változtatja meg a képre kerülő táj arculatát, a dombokét, a kápolnákét, hogy ne történeti vagy társadalmi valóságartalmak sugározzanak ránk, hanem érzéstartalmak. Nézzük meg például *Szüret* című képét. A képen látható tárgyi és eseménybeli információk igencsak szegényesek. Mindössze két tőke szőlő, egy prés, egy présház emlékeztet a szüretre, s egy fehér ruhás lány, aki talán a közeledő szüreti multság főszereplője lesz, de az is lehet, hogy nem más ez a lány, mint a valamikori kamasz ábrándok hősnője, aki ma már múzsa képében jár vissza hódítani az őszbe. Ismétlem, semmi szerveség a képen: minden csak jel, jelzés, elnagyolt stilizáció. Az egész kép mégis örömet okoz nekünk. Méghozzá olyat, amilyent egy boldog, szüretelő gyerek maszatos arcáról is leolvashatunk. Hasonlót mondhatnánk el a *Téli várkisasszony* című festményéről is.

Prunkl János olyanokat fest, ami nincs a valóságban, ami azonban mégis úgy hat, mintha volna. A hóban ácsorgó piros fák az élet egyszerű örömeiről tanúskodnak, mint Franz Marc kék színű lovai a tavaszban.

Valójában meg kellene botránkoznunk, hogy felnőtt létére valaki ilyen gátlástalanul fordít hátat a modern kor csattogó gépeinek, katasztrófáinak, a politika gondterhelt vagy mosolygó szörnyeinek, de ha megbotránkoznánk is, gondoljunk közben arra, hogy az efféle világmegtagadások, hátraarcok szokták új utakra téríteni az embert. Bizonyos pillanatokban

egy jó helyre leszálló lepke is befolyásolhatja a történelmet.

Ezzel természetesen nem azt állítom, hogy Prunkl János festészete máris ilyen arányú és máris ebben a mederben halad előre. Csupán azt, hogy a világ elől rejtőző festő ösztönösen rátalált valamire, ami-ben komoly lehetőségek lappanganak. Egy gondosan kimunkált gyerekrész stílus, amely nem a külvilág, hanem a világra csodálkozó tudat eseményeit közvetítené, legalább olyan figyelmet kelthetne ma, mint amilyet kortársaihoz viszonyítva Henri Rousseau, a *Vámos* keltett, vagy a maga idejében Paul Klee. Túl messzire futtam Prunkl János szerény kiállításától? Lehet. De ha a képek érzelmi s hangulati hatása mellett nem számolok be gondolati hatásokról is, talán a legfontosabb igazságot hallgatom el.

A képek esendő bájáról s megbízható derűjéről kevesebbet beszéltem, mint illetet volna. De azt gondoltam, Prunkl János számára mindennél fontosabb, hogy ez a kiállítás ne csak a képeivel, vele is megtörténjék. Érezze meg, hogy az ő játékaival s boldog színkeveréseire is szüksége van a világnak.

(Új Forrás 1988(1)54–56.)

Táti zenész, 2013

Prunkl János
festőművész

„Dorogi gyermekkorom képei”
 című

kiállítása

A kiállítás megtekinthető:
 2013. október 24-ig.

Holle, 2011

Pilisszentlélek, 2011

Esztergom kömyéke, 1970

Ústökös, 1975

Wehner Tibor

JELENETEK, JELENSÉGEK, JELENÉSEK

PRUNKL JÁNOS FESTŐMŰVÉSZ KÉP-VILÁGÁRÓL

A harmadik évezred nyitányán végső soron művészi lázadásként is minősíthető: Prunkl János festőművész képeket fest. Szabályos, kisebb és nagyobb méretű, négyzet vagy téglalap alakú, sík falemezre rögzített, keretbe foglaljt, függőlegesen lezáruló falakra illeszthető képeket, pontosan ugyanúgy, mint a múlt század hatvanas, hetvenes, nyolcvanas és kilencvenes éveiben. Miként a formai jellemzők terén, a tartalmi vonatkozásokban és a műveket karakterizáló stilisztikai jegyek között sem figyelhetünk meg az elsuhanó évtizedek, a közelmúlt éveinek pergése során nagyobb elmozdulásokat, gyökeres fordulatokat, éles váltásokat: e művész immár öt évtizede roppant lassan és roppant következetesen építi állandóságokkal és különösségekkel éltetett, csak apróbb módosulásokkal gazdagodó festői világát.

Az első mértékadó híradás Prunkl János festőművész munkásságáról Mucsi András azon, az esztergomi Zodiákus Klubban 1971-ben elhangzott kiállítás-megnyitó szövege volt, amely aztán nyomtatásban csak három évtizeddel később, a kiváló művészettörténész emlékéit idéző emlékkönyvben, 2004-ben jelent meg. A pályáját Esztergomban kezdő, majd Szentendrén kiteljesítő, 1929 és 1994 között élt és működött Mucsi András – akit Prunkl János minden életrajzában a mesterei sorában, kitüntetett helyen szerepeltet – már ebben az eszmefuttatásban kijelölte azokat a művészettörténeti ismérveket, amelyek e művész festészetére a hetvenes évektől napjainkig érvényesnek minősíthetők. Mucsi András leszögezte: a képeit lassan, fontolgatva festő Prunkl Jánost meghatározó jelentőségű gyermekkori élményei – amelyekről maga a művész is részletesen beszámolt a hetvenéves alkotókat köszöntő *Napút* című folyóirat 2008-as különszámában – indították el a művésszé válás útján. Az élmények és emlékek festői feldolgozását azonban szükségszerű áttételek terhelik. „Képei

jóleső élményeket és indulatokat, valódi érzelmeket fejeznek ki, akkor is, ha sokak számára ezek az indulatok nem feltétlenül szimpatikusak, ha az érzelmgazdagság sokakból csak tiltakozást vált ki. A művek hatékonysága személyes tartalmi vonatkozásaikban zajlik.” – fogalmazta meg Mucsi András, majd az otthon és a változó környezet emlékképeit, a szerelem és a halál élményeit, az emberi élet jeleneteit és jelenségeit élénk színekkel és merész körvonalakkal interpretáló, gyakran a félelem és szorongás érzeteivel, máskor megoldott mesélőkedwél átítatott képek elemzése során Chagallra, Van Goghra és Munchra hivatkozott tájékozódási pontokat, rokon jellegű művészeti törekvéseket felidézvén. Külön bekezdésben hangsúlyozta: nem e mesterek epigonjaként, hanem az elődök és kortársak festői vívmányait felhasználó, új formanyelvet kidolgozó, egyéni kifejezőmódot teremtő művész alkotásaival állunk szemben. S az összegző művészettörténeti konklúzió ez volt: „... sajátos mitológiája Prunkl Jánost a napjainkban újra népszerűvé váló naiv festészet rangos mesterei közé emeli, akik mesészerű alkotásaikban érintetlenül őrizték meg a gyermekkor fogékony frissességét és tiszta teremtő fantáziáját.”

Az esztergomi vernissage-on 1971-ben elhangzott szöveget autentikus bevezetőként olvashatnánk fel negyven év elmúltával, akár egy 2014-es kiállítás megnyitóján is. Prunkl János napjainkban is rendkívül lassan, és nagyon megfontoltan dolgozik: előfordul, hogy hosszú évekig nem nyúl ecsethez, és ha igen, akkor a tíz-tizenkét évvel korábban megkezdett és félbehagyott képét fejezi be, vagy egy korábbi kompozíciót fest át, érlel véglegesen beféjezetté. Mintha az alkotót a hallgatás és a megszólalás állandósult dilemmája gyötörné, mintha a festő nemcsak képei befogadói előtt, hanem önmaga előtt is rejtőzködné. Ez a belső alkotói energiák hosszú szunnyadására és ritka kitöréseire

hagyatkozó alkotómódszer magyarázatot adhat arra is, hogy a több-kevesebb rendszerességgel bemutatott önálló Prunkl-kollekciókban csaknem mindig jelen vannak a régi képek is: gyakran a pályakezdő periódusban, az 1960-as és 1970-es években festett kisméretű alkotásaival is találkozhatunk, mint a *Konyha*, a *Gyár*, a *Kályha*, vagy az *Utazás* című táblaképekkel. A művészetét közelebbről figyelők és folyamatosan követők számára azonban természetesen mindig az új munkák a legizgalmasabbak. Ezekben az új alkotásokon is regisztrálható Prunkl János eredendő szemléleti azonossága a naiv művészet és a gyermekrajzok merev szabályoktól mentes világa által jellemezhető, alapvetően öntörvényű képépítő és kompozíciós rendszerével, a valóság-elemek meseszerű, vagy a fantáziavilág furcsán torzító szűrőjén át való megidézésével. 1988-ban a kiváló költő, a festő városában, Esztergomban ekkortájt oly gyakran időző Csoóri Sándor megnyitván a művész tatabányai kiállítását, rendkívül pontosan jellemezte Prunkl János gyermekrajzokkal rokon művészi szemléletét és alkotómódszerét: „Aki beavatottság nélkül, csak úgy ösztönösen néz körül ebben a kis teremben, első ámulatában

azt is hiheti, hogy gyerekképzést lát. Színes, erőteljes, elragadó gyerekműveket, amelyeket csodálkozó szem és magasrendű sutaság formált. Amikor először láttam Prunkl János otthonában ezeket a képeket, magam is ezt gondoltam róluk. Erről árulkodnak a képcímei, a témái: egy-egy égbetűnt szüret emléke, egy-egy utazásé vagy a Téli várkisasszony meséből előlépő alakja; erről árulkodott a stilizálás foka, amely a földkerekség valamennyi gyerekrajzán messziről felismerhető, hisz ábrázolás helyett csak motívumokat ragad meg. Erdő helyett néhány egymás mellett álló fa sematikus rajzát, vonuló vadlúdakat helyett hullámos, sötét vonalakat. Egy kerti díszmedencéhez Prunkl Jánosnak is elég két hal, egy piros és egy fekete, hogy a medence hangulatát fölébressze bennünk. Egy szomorúfűz megjelenítéséhez is elég neki néhány lefelé hajló zöld vonal, hogy a bánat láthatóvá váljék a világban. De később, másodszori és harmadszori alkalommal, rá kellett ébrednem, hogy Prunkl János képei a látszat ellenére sem gyerekrajzok. Ami gyerekrajzszerű bennük, azt ő stílusként alkalmazza. Miként egyik festő a kubizmus stílusjegyeit, a másik pedig a túlfűtött expresszionizmusét.”

Döbönkút,
2013

A Mucsi András által hangsúlyozott naiv művészettel összefonó vonásokon, és a Csoóri Sándor által kiemelt gyermekrajzokkal való rokonság, a „magasrendű sutaság” stilsztikai vetületein, vagyis a formarend problémakörén túllépve, a megragadott és megjelenített motívumok és együtteseik által hordozott jelentések világához közeledve a materiális-szakrális jelleg szemlélet egyensúlyára, a valóságos és a transzcendens (a valóságosnak és transzcendensnek tűnő) jelenségek egységére, illetve ezen egyensúly és egység meg- és felbomlására kell utalnunk, mint a Prunkl János által teremtett képvilág legfontosabb gondolati alapjára és feszült érzelmi sugárzásának eredőire. Az egyensúly létrejöttét a folytonos ki- és megbillenések, az egységet a kibékíthetetlen ellentét-összefeszülések és összecsapások éltetik, illetve perfektuálják, így egyszerűen nem létezhet nyugalmi állapot, mindent az állandó, végzetserű felbomlás veszélye fenyeget. A józan meggondolások és az irracionális megfoghatatlanságok eme ambivalenciája, a soha nem birtokolható nyugalmat felzaklató veszélyeztettségek indították Prunkl Jánost a múlt, a mélységesen mély múlt rétegeinek festői felfejtése felé: az elmúlt évek alkotóperiódusában a festészetét átható tematikai megújulás eredményeként jelentek meg, majd

erősödtek fel képein a bibliai témák motívumai, az ókori történelmi utalások, a magyarság-eredettel kapcsolatos tartalmi mozzanatok megjelenítései. Mindezzel harmonikusan összecseng a fentebb hivatkozott *Napút-önvallomásban* a festő által megfogalmazott fontos gondolat: *„Elszomorító az, hogy a művelt Európa most készül megtagadni kétezer éves keresztény gyökereit, akkor, amikor soha nem látott szüksége lenne a legnagyobb spirituális erőforrásra.”* És nem elhanyagolható az életút-összefűzés utolsó mondata sem: *„Jelenleg egy kozmológiai témájú képsorozat foglalkoztat.”*

Természetesen ne direkt vagy aktualizált megfeleléseket keressünk vagy lássunk Prunkl János új művein sem. Táj, természet, kert, városrészlet, egy-egy árnyalak vagy bábuszerű figura: a részletezéstől mentes, összefogott motívumokra redukált, leleményesen stilizált, az ún. valóságselemek és a fantáziavilág határmezsgyéjén leledző jelenetek és jelenségek látomásszerű, érzelmedús megjelenítésének lehetünk tanúi, a festői jelenések varázslatos különösségekbe foglalt képi költészetének lehetünk átélői Prunkl János festőművész új évezredben megszületett alkotásait szemlélve is.

Ódorogi Iibator,
2013

Tanulmány, 1988

Zoli, 1990

Görög tengerpart, 1998

Kovács Lajos

„SOKMINDENBE BELEKÓSTOLTAM, KÖZBEN MINDIG FESTETTEM”

LÁTOGATÁS SASVÁRI ANNA IPARMŰVÉSZ OTTHONÁBAN

Lakást, műtermet látogatni készültem már évek óta. Valamiért ez mindig elmaradt. Évtizedek távolságából még mindig a fiatalon izzó arcra, tiszta tekintetre számítottam. Egy közös dorogi kiállításon láttam még az 1980-as években „kiterítve, felagatva” a textiljeit, habkönnyű térplasztikáit a „háttérben” grafikával. Sasvári Anna így is maradt meg bennem: textiles. A rendező-meghívó Furlán Ferenc volt, a dorogi szakkör egyik legendája.

– *Honnan eredt a kapcsolat?*

– Gyerekkorból. A művész úr a munkásotthonban rajzversenyt hirdetett, én is beneveztem. Nézte az aszfaltrakrétázott munkámat, és azt mondta: van ám itt egy jó kis szakkör, eljöhetnék máskor is.

Dorogon ez tipikus történet, a többség engedett a hívásnak, Anna is így tett.

– Festő akartam lenni, de közben más hatások is értek. Apám a bányász zenekar szárnykürtöse volt, ő – ezt tudtam – inkább zenésznek képzelt el engem. De önféjű gyerek voltam, nem mondtam meg senkinek, hogy titokban beiratkoztam a zeneiskolába, és fuvolázni is elkezdtem.

Vég helyi Béla volt a tanára, Csizmadia Katalin (aki ma már művésztanárnaként egyre ismertebb előadó a pódiumon) tanultak együtt, nyolc évig fuvolázott. És közben grafikát, festészetet tanult a képzőművész szakkörben.

– *Előadói alkata volt, szeretett szerepelni?*

– Egyáltalán nem, kerültem minden szereplést, zavart a kiállítás.

Dorog éppen a település 800. és a bányászat 200. évfordulóját készült ünnepelni. Meghatározó élménye marad Furlán Ferenc hatalmas vállalkozása, a munkásotthon lépcsőházában elpusztult, Haranghy

lenő által készített üveglak új felfogású pótlása. A Mester talán legjelentősebb, időtálló munkáját szinte naponta figyelemmel kísérhette a tervezéstől a megvalósulásig. Itt dőlt el végleg, hogy Anna jelentkezik a művészeti szakközépiskolába. Természetesen a festő szakra. . .

– A fiúknak könnyebb dolguk volt. Nekem meg azt mondták: legyen textiles a kislány.

Érzem a sebből soha ki nem forrt túske izzását a bőr alatt. De aztán felélenkül, mikor a négy év tanulságait firtatom. Rengeteget tanult, szinte minden technikába, műfajba volt alkalma belekóstolni. Szadán, Püspökladányban (a művésztaborokban) különösen sok hatás érte. És nagyon szerette a textilt is, megtalálta benne természetközeli festői énjét. Azt azért mégsem mondja ki, hogy teljesen kiteljesítette vágyait a négyéves szakmatanulás.

– Több éven át próbálkoztam a képzőművészeti főiskolával. Ennyit talán nem is kellett volna. Nem sikerült – ennyi a szűkszavú záradék.

Éveken át lekötötte a szakma, a textil varázsa.

– *Itt is van hierarchikus „szamárlétrázás”? –* kérdezem gyanakodva.

Sorolja: textiltechnikai rajzolóként végzett, ezzel vették fel a Magyar Selyemipar Vállalatához. Először *beosztott gyártmánytervező* munkát végzett. Nagyon szerette a Jacquard-technikát¹, abroszokra és függönyökre készült terveket készített elő gyártásra. Eleinte mások terveit másolta (ez volt a munkája – de tanulóidőként is értelmezhetjük), Sopron, Győr, Szentgotthárd, Kőbánya műhelyeiben gyártották a munkákat, a hazai piac mellett külföldre is. Néhány év alatt elérte, hogy *önálló tervező*ként dolgozhatott, már nem másolta mások terveit, hanem a sajátjait valósíthatta meg.

1 Szövési technika, amellyel különböző formájú, jól körülhatárolt minták képezhetők. Joseph-Marie Jacquard francia szövőmester szerkezete, melynek segítségével a szövőgépen minden láncfonal külön vezérelhető, így sokféle méretű és jellegű mintázat alakítható ki, szinte tetszés szerinti, bonyolult mintázatok szöhetőek a szövőtte. = <http://divatmarketing.hu/divatlexikon/>

Kiállíthatott, a Debrecenben kapott II. díj az egyik emlékezetes pillanata ennek az időszaknak. De már felbomlottak a nagyipar keretei, a vállalatból kft.-ként váltak ki, hogy talpon maradhassanak a szakmájukkal. Ám jöttek a rendszerváltás viharos szelei, elsöpörték a legnagyobb (szovjet) piacot, és betört a hazaira is az olcsóbb kínai termék. Szokványos történet. ...

– *Mihez kezd gyártás és gyártmány nélkül a tervező?*

Sok mindenbe belekóstolt, amihez – részben – már a tanulmányai idején is szívesen vonzódott. Kifestőként dolgozott a Pannónia Filmstúdióban, aztán habán kerámiát kezdett festeni. Elfogadott minden baráti segítséget: közreműködött Fűri Judit üveglakainak készítésében a budapesti Rózsák terén álló templomban. Dancs Ildikó festőművész hívására secco technikával dongaboltozatot festett egy pizzériában.

– *Mint régen Michelangelo – mondja fanyar mosollyal.*

Izgatta a gobelin-technika, közben fölfedezte magának a fotózásban rejlő lehetőséget, ennek is vannak izgalmas eredményei: színes absztrakt textilmontázsok. A művészettörténet az egyik meghatározó vonzalom az életében. Bebarangolta Görögországot, amíg megvolt hozzá a „szabadsága”. Keresztény fiatalokkal járta Európát, megérintette a természetbe

kivonuló (főként ifjú) városlakók panteizmusa. Közben mindig festett: expresszív lobogású, természetfilozófiát demonstráló extatikus jelenetet, impresszionisztikus tenger mellé tornyosuló szállodaláncot, de leginkább partra sodort, színes köveket, vízben erodálódó sziklát mohazöldben, avarbarnában. Az olajfestés mellett – talán még a furláni műhely hatására – fedezte fel újra magának a pasztell.

Kísérletezett gyárból kidobált, leselejtezett festékekkel, anyagokkal, diafényvel, bezárt üzem kevés színű fonalaival és felvetőszálaival. A kényszerszegénység bőkezűsége? A nyomda festékesdobozokban ott felejtett három színét forró vasalóval olvasztotta papírképekké (*Megnyilvánulás*), máskor a gyűrt celofánra a diavetítő fényében megsokszorozott színekkel bontott ki természetes színabsztrakciókat (*A nagy léleket*). A gyerekkor máig megőrzött „önfejűségei”!

Csupa megmutatkozási lehetőség! Ám csupa rejtőzködő titok, szétoztogatott, a koptató idő fotókon őrzött emlékei. Csupa elmaradt kiállítás?

– *A szabadság* utáni évek még befejezetlen lakásában nincs műterem, a falakon néhány – még itthon várakozó – festmény, s egy albumban a tervek és a gazdánál lappangó művek másolatai. Válságos XXI. századi aniz.

– Eleinte az utazáshoz, később két gyerekkel a megélhetéshez voltam már tudakozó-diszpécser, pincér, áruházi pénztáros... Most sérült emberek segíték egy otthonban, közben tanulom a szakmát. Sok szeretetet kapok, nagyon élvezem.

Itt már kicsit csapongunk, a jelenből visszafordulunk a tegnapha. Afféle zárszónak szánt leltárt készítünk a nyakkendőktől a függönytervig, így ismét a textiles szakma alap kifejezései között szemezgetünk: áttört mintákról, dublé bútorszövetről, bordűrös zsebkendőkről beszélgetünk. Szóba kerül egy kiállítás itt, Kesztölcön, tehetséges társakról beszél, saját képeiről alig.

Az arc izzása valamelyest megszelídült. A tekintet ma is tiszta.

(Kesztölc, 2013. október)

Textilterv

Reggeli, 2003

Keletkezés, 1986

Lélekmadár, 1994

ERNST MŰZEUM, BUDAPEST 1986. JÚNIUS 20 – JÚLIUS 13.

Tettamanti

B É L A R A J Z A I

Frank János

TETTAMANTI BÉLA RAJZAI

Fél évtizede írtam Tettamantiról egy cikket, ez lett a címe: *Több mint karikatúra*. Elsőre még úgy fogalmaztam ugyan, hogy *Nem karikatúra* — értsd alatta, az ilyenféle rajznak a fele sem tréfa. Valóban, ez a művész rajzainak tetemes részén nem is karikíroz, inkább csak publikálja a saját, öntörvényű világát. Tettamanti fanyar tartózkodásával egymaga felfrissítette a magyar karikatúrát, nem utolsó sorban, mint mondtam, azzal, hogy művei voltaképpen nem karikatúrák. Illetve mégis azok: azért vettem közbe, hogy „voltaképpen”, hiszen, ha – teszem – szatirikus rajznak nevezném törekvéseit, csak a karikatúra szinonimáit szaporítanám. Nem, nem bolondultam bele a szócsavarásba, csak jeleztem, milyen nehéz egy műnem meghatározása. Most meg örülök, hogy rendezői így hirdetik a kiállítást: Tettamanti Béla rajzai.

Műveit legelőször az *Egyetemi Lapok*ban vettem észre, 1971-ben a *Magyar Hírlap* kezdte közölni

őket, 1974-ben Nagy László kért belőlük az *Élet és Irodalom* számára. Azóta Tettamanti neves újság-rajzoló lett – többek között – az *ÉS*, az *Új Tükör* és a *Magyar Nemzet* rendszeres szereplője, de hagyjuk mindezt az életrajzi résznek. Annakidején megkérdeztem őt, hogy kezdte: „Művészettörténész szerettem volna lenni – válaszolta –, de nem vettek fel az egyetemre (...) Hogyan lettem grafikus? Nagyon sután hangzik: belső kényszerből. A karikatúra a kezemre jött.”

Mondom, már az első jelentkezésekor megfogott, hogy Tettamanti Béla rajzaiból hiányzik némely karikatúrista által kötelezőnek vélt közhelyszótár-nyelvezet használata. Még egy pozitív hiány Tettamantinál: manírnak rajzában nyoma sincs. Főlényes vonalvezetése magától értetődő elejétől fogva. Műfajához illően döntő tulajdonsága az irónia, annak is az a szelíd formája, amikor a szerző naivnak tettei magát, hogy elhitesse, szó szerint vesz mindent. Akár sorozatot rajzol, akár önálló kompozíciót, valamennyi munkájára illik ez a cím: *Kép szöveg nélkül*. A gyakorlatban azonban kénytelen olykor megszegni címtelenségi fogadalmát, valahogyan mégis meg tudja különböztetni az olvasó az egyes műveket egymástól, de a műcím nem több nála, mint igazolvá-

Kéz, 1984

Arcban – arc, 1983

nyunkban a zöld személyi szám. Tettamantinál mindig kevés a cselekmény, a belső tartalom szövege is kevés, nincsen szüzsé – vagy alig van – ezek a rajzok úgy különböznek a tételes karikatúrától, mint a pantomim a drámától. Tettamanti sohasem kacsint le a színpadról – nála nem létezik: „félre” – egy Buster Keaton-i mimika nélküli merevséggel, mosolytalanul játssza végig, pontosabban rendezzi meg saját szerzőségé’ színjátékait, egyfelvonásosait. Azt sem szégyelli, ha moralizál, gyakran még- csak nem is indirekt módon. Nem riporter ő, kerüli a pillanatnyi aktualizálást, minden vonásában, a legkisebbekben is, általánosít. Ezért időszerű valamennyi vonása.

Gesztusai redukáltak. Kedves témája az ember, bár nem éppen heroizáló előadásban. Ányképeknek nevezném ezeket a jellemzéseit, több bennük a vizuális, grafikai tartalom, mint az utalás (*Arcban – arc, Kéz, Szék*). Tettamanti nem könyvből tanulta az abszurditást: halálpontos „His Masters Voice” emblémáján a simaszőrű foxi jobb ügghöz méltó buzgalommal eszi a gramofon tölcserét. Közéleti aperszüiben egy magyar,

szigorúan grafikus, Parkinson-törvény-alkotót ismerünk meg Tettamantiban. A panelház elleni kereszties-hadjáratát akkor kezdte meg, amikor a panel „in floribus” volt, nem – mint manapság már – mindenki céltáblája. És amikor a lakótelepi házból sírkereszt lett, újra csak azt mondom, hogy ennek a fele sem tréfa. Szériái, képregényei, régen úgy mondták „comics”-ok, kifejezési formái a művésznek. Néha kimarad az irónia, marad a humor pusztán, mint amikor a szemből madár, a madárlábból – megfordítva – kopár fa lett.

Ahogy múltak az évek, Tettamanti is változott. Kezdte elhagyni a szárazságát. S a Tettamanti-képek most már színesek, részben a kolorofszet nyomtatás kedvéért, részben – nyilván – a kiállításért. A mi kedvünkért. Üveghangú színei ugyan ellentmondanak a satirikus támadó kedvének. (Vagy éppen erősítik ezt?) Szemérmesen merev, foltszerű, mindössze jelzésszerű modorát most már többször ledobja, s mer élni a tollrajztechnika nagyrealista, mintegy chiaroscuro bravúrájával is. Persze csakis a nyelvöltögető tartalmainak érdekében (*Omitológus*,

Michelangelo, 1995

Omitológus, 1984

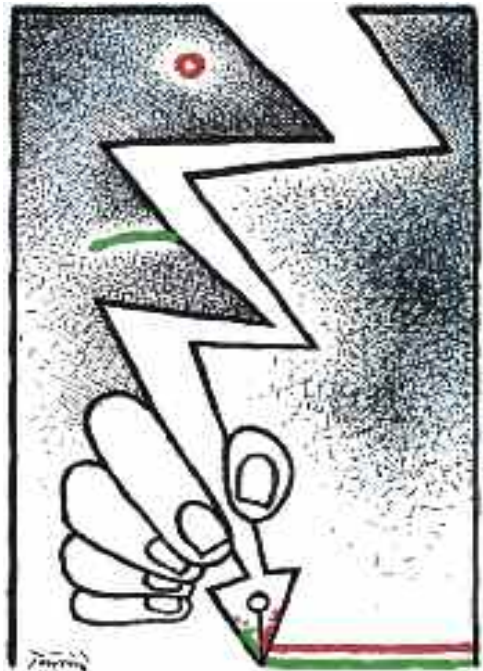

Morgenstern: A sóhaj, 2012

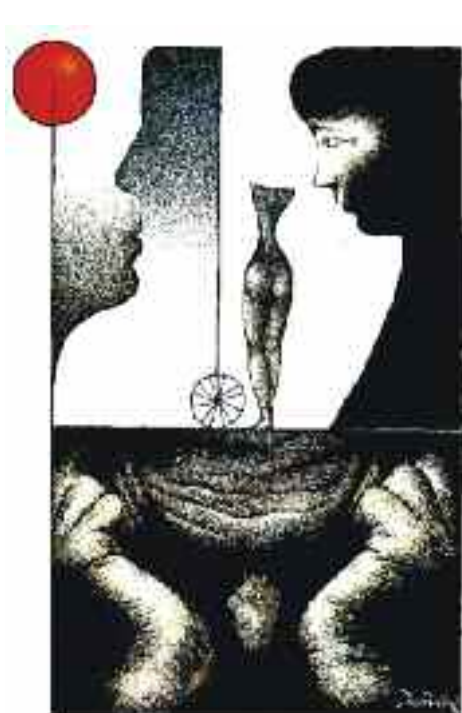
Örkény egyperceshez készített többörös festmény, 2009

Irokéz, 1999

Michelangelo, Kulcslyuk). Hogy ne dermedjen meg valamilyen skatulyában, csinál Tettamanti újság-címlapot, színes vagy színtelen illusztrációt, regény, novella vagy gyerekkönyv szövegének kísérőjeként, funkcionálisan most, mindenkor tisztelve a sokféle, mindenkori szerzőt.

(Bevezető. Tettamanti Béla grafikusművész kiállítása. Budapest, 1986. Ernst Múzeum. Katalógus.)

Parti Nagy Lajos: Csőpép-show, 2012

Háy János: Kik azok, 2012

Dragomán György: A titokcsiga, 2011

Wehner Tibor

LÁBUNKAT A DILETTÁNS TENGERBE LÓGATVA...

TETTAMANTI BÉLA DOROGI KIÁLLÍTÁSA

Tettamanti Béla grafikusművész egyik atyai mestérének, a 85. életévén túl, napjainkban is aktív Kaján Tibornak van egy rajza, amelyen *Karikatúramánia* cím alatt megrajzolta e nehezen körvonalazható, sokágú, bonyolult rétegzettségű művészeti terület térképét. A képzeletbeli tartomány egy magányos sziget, amelyet a Dilettáns tenger, az Asszociáció óceán, a Plágium csatorna, a Malícia fok és a Non sens öböl fog közre, s amelyre a fellegekből a kiszámíthatatlan, éppen aktuális hatalmi szélhullámok zúdulnak alá. A szigeten a főváros, Irónia mellett a Groteszk hegység emelkedik, a síkságon a Humor folyó kanyarog – mellékfolyója a Humor noir – és harmonikusan a kies tájba simulnak a fontosabb városok: Szatíra, Blaszfémia, Burleszk, Morbid, Paródia, Poén és Gag. A földdarab legkisebb települése a Honorárium. A karikaturista maga reménytelen hajótöröttként egy másik, parányi kis szigeten ül, az ominózus pálmafa alatt, és csodálkozva szemléli ezt az egészet. A műfaji térkép-leltár léptéke értelemszerűen a sértődési mérték.

Kaján Tibor karikatúra-sziget-tájjait bejárva kissé közelebb kerülhetünk Tettamanti Béla munkáihoz is, de természetesen nem fejthetjük meg minden titkukat: e művész ugyanis besorolhatatlan, kategorizálhatatlan, szabályrendszerüket öntörvényűen megteremtő műveket alkot. Rajzai az immár klasszikusnak nevezhető újságrajzzal, a karikatúrával laza kapcsolatokat tartó, de mégiscsak autonóm kompozíciók. Jól tükrözte ezt az a néhány művével visszatekintő, a magunk mögött hagyott évszázad nyolcvanas-kilencvenes éveit idéző, de többségében és alapvetően az új munkákat felvonultató kiállítás, amelyet a nagy múltú Dorogi Galéria 2006. decemberi újranyitása és az egykor Dorogon felnőtt művész hatvanadik születésnapja avatott ünnepivé. A Bánhidán született, a bányamérnök édesapa állomáshelyeit szükségszerűen követő Tettamanti Béla dorogi gyermekora, dorogi és esztergomi iskolaévei

kapcsán, a legrangosabb budapesti és külföldi kiállítótermek bemutatói után nem először tért vissza az egykori bányásztelepülésre, hogy számos hazai és külföldi művészeti elismeréssel, díjjal honorált grafikai munkássága termését bemutassa. Természetesen nem csupán a kiállítások révén ismerhetők e művész alkotásai: a hetvenes évek óta százezres példányszámban láttak napvilágot rajzai a hajdani *Új Tükörben*, az *Élet és Irodalomban*, a *Magyar Hírlapban* és jelennek meg lassan másfél évtizede a *Népszabadságban*. Az önálló rajzok mellett címlap-kompozíciók és grafikai tervek, valamint konkrét irodalmi művekhez kapcsolódó illusztrációk sora készült Tettamanti Béla műhelyében, amelyeknek megszületését és közreadását olyan kiváló szakemberek és nagy szellemek támogatták és gondozták, mint a költő Nagy László, a művészettörténész Frank János és e műfajjalon műfaj egyik legkiválóbb magyarországi mestere, a grafikus Réber László. És bár a Tettamanti-művek így leginkább nyomtatott szövegekhez kapcsolódva, konkrét szövegkörnyezetben jelentek és jelennek meg, mégsem minősíthetők hagyományos kísérőrajzoknak: a formai lelemény és a gondolati mélység, a keserű hang, a kritikus szemlélet olyan erőteljes aurát von a kompozíciók köré, amely függetlenné avatja a művet, s áthatja a befogadó közeget.

Az illusztráció, az újságrajz, a karikatúra, a satirikus rajz a műfaj, a műnemet és a formát megjelölő kategóriái nehezen alkalmazhatók a Tettamanti-kompozíciókra, ezért hát nevezük inkább ezeket a munkákat a jelenbe ágyazott gondolati rajzoknak. A fehér papírra rögzített, alapvetően a fekete és a fehér ellentéteire komponált grafikai művek meghatározásába azonban így is hiba csúszott, a rajztechnika alkalmazása és a fekete-fehér kontraszt ugyanis korántsem kizárólagos: a dorogi kiállítással egy időben nyílt meg Budapesten, az Alkotmány utcai Karton Galériában a művész azon tárlata,

amelyen táblaképei, olajjal és akrillal vászonra festett művei is helyet kaptak. És azért sem pontos a rajzi kategorizálás, mert a dorogi kollekció sem a tradicionális rajzolás eljárással készült: e művész ugyanis inkább fest, mint rajzol, alkotásai az ecsettel a papírra felvitt festékkel rögzültek. És így máris közelebb kerülhetünk Tettamanti Béla alkotásainak legfontosabb formai jellemzőihez: a vonal és a folt érzékeny egyensúlyához, a szabadon futó vonal és a foltot övező vonal ellentétéhez, a részletesen kidolgozott és a nagyvonalúan kezelt képelemek által indukált feszültséghez, a foltok villódzására szervezett képépítés hangsúlyaihoz. *„Fontos számomra a pozitív és a negatív formák együttese. És persze fontos az is, hogy a néző nyitott legyen a rajzaimban látható vonal- és formarímekre.”* – fogalmazta meg az egyik önvallomásában alkotómódszeréről a művész. Ez az eszközrendszer és ez az alkotómódszer, ez a formarend összefügg a Tettamanti-művek tömönyszerű fogalmazás-módjával, tudatos szűkszavúságával, az egy-egy motívumra hangolt, sokszor emblematicussá érlelt, a tömör mondandóra csupaszított kifejezésével, ahol mindig valamifajta gondolati lényeg megragadása vezérli a megjelenített, általában a különösség, a rendhagyó, a furcsa jelleggel interpretált jelenséget. Valóságosnak tűnő és játékosan átírt emberalakok, és sokszor csak eredeti kapcsolataiktól elszakított testrészek: szemek, kezek, lábak, vagy állatszerű lények a vizuális médiumok, amelyek megszokott megjelenésükből és szerepükből kibillentve új jelentéskörökkel telítődnek. A kéz- vagy a gyertyaláng-fejű ember, a szem-madár, a cipőből a szár-részen kilógó lábfej, a csontváznak csontot hozó kutya, a kézfejben kezdődő és végződő kézfej, a nyolclábú tehén, a halszerű madarak – a biológusok szerint rendszerint prognosztizált majdani „hadarak” – a szürrealisták fellépése óta már nem meglepő és meghökkentő feltűnése és regnálása Tettamanti Béla művein hol keserű iróniával, hol éles szatírával, hol bölcs szemlélődéssel, hol meg az abszurdításokban való szükségszerű, rezignált közösségvállalással azt jelzi, hogy nincs már rendes kerékvágás, nincs kiszámított és kiszámítható rendszer, nem működik a józan logika. A realitások és

az irrealitások összemosódásában, a komolyságok és a könnyedségek, a mély felismerések és a pompás ötletek és csattanók által oly izgalmassá avatott képvilágban szemlélődve, e képvilág asszociációs ívein kalandozva újra meg újra beigazolódnak az egyik kortárs szentendrei művész, fe Lugossy László tétele: *„az összefüggések között nincsenek összefüggések”*. Hiába: lehet, hogy valóban egy kis, talpalatnyi földdarabon üldögélünk, lábunkat a Dilettáns tengerbe lógatva, és vágyakozva nézünk az elérhetetlennek tűnő Karikatúra-sziget felé, ahol az aktuális szelek fuvallatai közepette, a Fekete humor folyója mentén fekvő festői szépségű Irónia városában maga az önfeledt élet tombol. Nagyszerű kulturális-művészeti pillanat részesei lehetünk: a hosszú-hosszú évtizedek óta működő, számos emlékezetes kiállítással a hely művészettörténetét író Dorogi Galéria egy, a településhez nagyon erős szálakkal kötődő, innen indult és kapcsolatait e várossal, e tájjal napjainkig őrző, a jelenkori magyar művészetben fontos munkásságot

Részekből áll össze az egész, 2013

kifejtő művész tárlatával nyitotta meg a ház felújítása után újra kapuit. A pillanat ünnepi fényét emelte, hogy a város 2006. évi Rauscher-díját a munkáival Dorogra ismét visszatért Tettamanti Béla vehette át.

(Új Forrás 2007(3)99–101.)

A 2013-as Kecskeméti Acélszobrászati Szimpozium záró kiállítása, Kecskemét (Pálinkás Szilvia, Virág Jenő, Tettamanti Béla)

Szinkronúszó korcsolya, 2013

Apafia, 2013

Szakállas konstruktív, 2013

Sikátor, 1995

Lepketánc, 2000

Erdei út, 1997

Kovács Lajos

VALLOMÁSOK ERDŐKRŐL, VÁROSOKRÓL

P. TÓTH MAJOR KRISZTINA KIÁLLÍTÁSA

P. Tóth Major Krisztina az egyik legfiatalabb alkotó ebben a városhoz, régióhoz köthető hullámverésben. Ez jogosítja fel például arra, hogy nagyon termékenynek láttassék, meg arra, hogy kísérletező kedvét egymástól erősen különböző tárlatokon tárja elénk. Néhány hónapja a közeli Eötvös Galériában nyithattam meg egy homogén, babrálósan aprólékos technikára építkező természetre csodálkozását. Akkor ez foglalkoztatta olyan erősen, hogy komplett kamara-kiállítást tudott-akart a falakra varázsolni, s ebben a varázslat ereje közel hajlásra, a részletek – vonalak, kontúrokba zárt foltok – megfejtésére ösztönözte közönségét. Ide is hozott belőlük néhányat, arra kényszerítve bennünket, hogy elhiggyük: az „ördög” a részletekben bújjik meg! Vagyis ezekben a csipkeveretekben valóban lapul egy *Falu*, rejtőzködik egy *Kék fa*, egy *Kéttornyú templom*, s a fölnagyított foltokban ott a *Vörös torony* is. Ez a P. Tóth–Major Krisztina a természet, a levegő láthatatlan véreireit látja és látattja velünk, ezekkel az erekkel hálózza be a világot, annak színeit, behálóz vele minket is, ez a világ egyszerre nagyon sűrű és nagyon cizellált, nagyon színes, fényes (!) – varázslatos. A *Tiszafüred*, a *Tópart* kettős tükrében ez a természet rá tud telepedni az ember építményeire, miközben az ember meg sem jelenik, csak az elfoglalt építmények emlékezetében sejtjük a közelségét.

Az akrillal barátkozó pasztelles, makro nagyságúra nőtt felületek már egy másik P. Tóth Major Krisztináról tájékoztatnak bennünket. Ma itt a városairól, az erdőiről vall nekünk. Az erdők lángolnak – s nemcsak vörösén, zölden, de kéken és barnán is. Magukba szívják az őket éltető őselemeket, az eget, a felhőt és a szelet. A lobogás itt többnyire a folytonos elmúlás elleni szállkás (csontos) lázadás. Mekkora erő van ezekben a fakoronákban! Mekkora erő van az összekapaszkodó rengeteg egymásba gabalyodó foltjaiban! Ez az erő hirtelen

nagyra növeli a képek méretét, hogy kereteit szét ne vesse a burjánczás. De még a sűrű, összepréselt, környezetéből kimetszett hegy- és vízrajzokban is hatalmas erő duzzad. Mintha a szakrális sugárzású Pilisre, a habzásban összeolvadó Duna-Garam őserrejű Dunakanyar-áttörésére ismernénk bennük! Ezek nem bukolikus tájak, sokkal inkább emlékeztetnek a Föld elfoglalására induló őstermeszetre – a Cézanne-i ecset nyers és harsány utóízével.

Ilyenek a városképek is. A behálózott levegő mikroszkopikus csipkái helyén most a fény elé torlódó nagy felületek törései játszanak a valósággal. A falak törékenységét az elemekre bomló fény valószínűtlen árnyalatai teszik időtlenné. Csak találgatunk, amikor Provence, az esztergomi Szent Tamás-hegy, netán egy toscanai város egymást idéző lépcsői, kapui, föltorlódó házsorai, valószerűtlenül meredek utcái csalogatnak bennünket a látvány mögötti sikátorok, belső udvarok, az apályban alig látszó csatornák, az újabb lépcsők fölfedezésére. A sajátos képmetszetek lépcsői ugyanis mintha a semmibe fordulnának, a csukott kapuk túloldalát mintha elnyelné az Idő elsötétült mélysége. Titokzatosak ezek a városok, ezek az erdők. Expresszíven lüktetnek, máskor meg fáradt árnyékokba, éjszakai homályba takaróznak.

Számomra a legmarkánsabb Idő-szimbólum P. Tóth Major Krisztina óváros-ábrázolásain a pasztikus felületre festett, rusztikus házfalak megállíthatatlan mállása. Az alapozás sík felülete, a harmadik dimenziót fénycsomókká roncsoló vakolatfoltok és a rajtuk fölragyogó fáradt faktúra egy ember alkotta világ ránk maradt, álmos, befejezhetetlen története. Kitalált városok ezek, bárhol érvényes stilizáltsággal. De emlékek csillannak meg bennük, mint az így sosem volt Velencét a víz tükrébe mártó késődélutánban. Vagy az *Éjszaka* feketeségében az ablakokon kiömlő s máris kioltott, szemhunyásnyi fénylobbanásokban. És fölismerjük-e a fénybombá-

tól elsötétült Colosseumot ön maga árnyékában, a kimúlt időbe süppedve?

Már csak az a kérdés: hová lett az ember P. Tóth Major Krisztina képeiről? Az örökéletű városokból, a folytonos honfoglalásra kényszerülő erdőkből? Az élet őseréjéből?

Nézem egy fehér ház ablakosait, a piros napellenzős ritmust, s megint a fényvel bepiszkított fehérséget. Meleg, élő színekbe vegyül a por, a hallgatag romlás, az öregedés ezernyi mézsránca. Nem látok be az ablakokon. A kékes-lilás-bordós szobabelsők hűvösségében a szemérmes és ugyanakkor az ingerülten elzárkózó gesztust gyanítom. Mintha emberi árnyak rejtőzködnének ott benn! Próbálok emlékezni a korábbi kiállításokra, és azt kell gondolnom, hogy festők az embert tárgyiasult világában keresi és ismeri fel: fáiban, házaiban, utcáiban, vízpartjain. Nem a portrék leleplező személyességeiben, a csendéletek és enteriőrök intim szépségeiben, kultikus tárgyaiban örökíti meg az embert, hanem az Idő örökségeiben, azok időtlenségében merül el. Mikrovilága az elemek szétbontogatott részleteiből építkezik, makrovilága az erő burjánzásából feszül az égnek. Lám csak: egy emberben

mekkora távlatok, mekkora végletek feszülhetnek! Mi kritikusok és tárlatlátogatók is kétféle útról szoktunk bölcsekedni. Az egyik művészi út a konkrétól az absztrakt felé vezet, a másik éppen szemben jár ezzel. P. Tóth Major Krisztina előtt azonban – úgy gondolom – mindkét út nyitva áll, mert (fittyet hányva az elvárásoknak) mindkét irányban keresi azt, amit ő tud vagy tudni akar a legegységibb, a legpontosabb eszközökkel kifejezni. Vagyis nem kötelezte még el magát végérvényesen egyik irányban sem. Úgy humánus a szemlélete is, hogy az ember ma csak áttételesen, az általa létrehozott vagy körülötte meghagyott világgal van jelen a képein. Meseillusztrációi, lepke- és levélgrafikái, batikjai is a végletek szín- és ritmusjátékai.

Ez az észrevételem pedig szelíd noszogatás is: ne hagyjon fel a saját alkotói portré színezésével, árnyalásával! Rajzolja, kontúrozza, fesse tovább önmagát a látványban – és segítsen nekünk látni úgy, ahogyan csak ő néz a világra! Néha kívülről, máskor belülről. Szerintem nehezebb jövőt nem is kívánhatnék neki.

(Esztergom-Kertváros,
Féja Géza Művelődési Ház, 2011.)

Kék tájban, 2013

Ésőcseppek, 1995

Fa, 1997

Levelek I., 2001

Markazi templomtorony, 1996

Nosztalgia, 1996

Csendélet almával, 1996

Fábián László

A VALÓSÁG KINYÍLÓ REJTELMEI

URESCH ZSUZSÁRÓL SZÓLVA

Vannak dogmák, éppenséggel a műtörténet operál számos dogmával, amelyekkel roppant nehéz zöldágra vergődni, mivel értéként mutatják föl magukat, stíluseszmenyként protestálnak minden eltérő fölfogással szemben; kimondva, kimondatlanul valamiféle fejlődés-ideált sejtetnek maguk mögé, jóllehet, a művészetben értelmetlen fejlődésről ábrándozni: a Gilgames-eposz – teszem azt – legalább annyit el tud mondani a halálfelelemlről, mint bármelyik szorongó egzisztencialista opusz. A művészeti technikák esetében is változásokról beszélhetünk inkább, egyféle korszerűsödésről, amely nem több az új anyagi lehetőségekhez való alkalmazkodásnál. Az ábrázolás és a kifejezés fogalma sem kizáró egymással szemben, nem is gondoljuk, hogy csakis a tárgynélküli (absztrakt) művészet sajátja lenne a kifejezés. Ráadásul Időről Időre, úgyszólván periodikusan visszatért a huszadik század művészete a lázas absztrakció után az ábrázoláshoz és viszont. A kérdés bonyolultságát csak fokozza, hogy egy-egy művész életművében jelentkezhetnek (jelentkeznek is) a váltogatások, mivel éppenséggel a gondolat határoz afelől, milyen legyen a megformálás módja.

Szükségesnek tartom ezek előrebocsátását Uresch Zsuzsáról szólva, mivel egyes képein, elsődlegesen csendéletein, macska-képein eltökélt megfelelése a naturális modell-világnak; egyszerűbben szólva: ideálnak tetszik az ábrázolás pontossága, tökélye

annak ellenére, hogy más jellegű képein könnyedén rugaszkodik tovább a látvány-valóság kötelmeitől. Gyaníthatólag az anyagszerűség belülről jövő követelménye nyűgözi: az egykori textiles iparművész – például – úgy nyúl a drapériához, mintha egyenesen a festővásznat kívánná drapériává szellemíteni. Ez pedig egészen más hozzáállás, mint a különféle akademizmusok naturális hűsége, amely csupán a látvány-valóság látszatát éri magára nézvést kötelezőnek. Úgy tetszik, esetleg nem is annyira az anyag, valószínűleg az anyagról szerzett tudás, az elmélyült ismeret tárgyiasul ezekben a gesztusokban, és az manifesztálja a festéket, a pasztellkrétát dologi metamorfózisokban.

Fölöttébb nehéz egy olyan művészetről, alkotói fölfogásról beszélni, amely minduntalan önmagába fordul, alig-alig kínál gesztusokat eredendő szimbolikusságának fölfejtéséhez. Holott pontosan tudjuk (Heideggertől is), hogy a műalkotás mindössze egyfelől dolog, másfelől azonban össze is van vonva valamivel (szümballein), naná, hogy firtatnánk, mivel is. A materiális élmény megtapasztalásával? Az élmény lehető legközvetlenebb visszacsatolásával az adott anyagi szférába? Az alkotói gondolkodás sajátos logikájával? Netán mindegyikkel egyszerre? Kérdések, amelyekre a válasz Uresch munkáiban rejlik, és a szemlélődő földerítésre vár.

(Életünk 2004. Műmelléklet, 3.)

Markazi tó, 1996

Markazi tájkép a Hegyessel, 2000

Markazi enteriőr, 2003 (Fotók: Markovics Ferenc)

Uresch Zsuzsa:
Korszerű divat.
Budapest, 1978.
Kossuth Könyvkiadó

Pufajka és télikabát

Folklor stílusú ruhák

Tar-pataki vízesés (Magas-Tátra), 2008

Egyeskő (Keleti-Kárpátok), 2000

Kovács Lajos

AZ AMATŐR OMNIHISZTOR

VENDÉGSÉGBEN VARGA LÁSZLÓNÁL

A huszadik század legelcsépeltebb közhelye, az „utolsó polihisztor” megjelölés valahogy mindig túléli önmagát. Magyar Beck István oldotta meg a legfrappánsabban az efféle magatartás új felfogású tartalommal való feltöltését. Nem nagyon fanyalodik rá azonban a magyar észjárás. Pedig csak Únyra kellene látogatni, hogy egyik legpregnánssabb példáját láthassuk az omnihisztor archetipusának. S ez nem ironia.

Varga Lászlót legfeljebb a munkahelyén kell keresni, mert onnan folyton *meghívják*. Jobbik esetben haza (a házába) az ásvány-, őslény- és fotókiállítására, meg körüli a játszóparkba. A türelmes, egész napra ide látogató vendég ki-bejár a létesítmények között, „mesélnek” neki, játszanak vele, mozit bámulhat, vetélkedhet, olvashat és fotócsodákat pörgethet a kivetítőn. Beszélgetni is lehet. Jó buli... A vendéglátó ügyesen titkolja, mikor vesz levegőt. Mivel pedagógus (földrajz-történelem szakos), nem lehet „megvezetni” tájak-korok útvesztőiben; mivel népművelő, „több nyelven beszél” a tudós professzortól a hiperaktív kisiskolásig; mivel geológus, folyton hegyek-vizek-barlangok vonzásában él, akár jó társaslényként, akár magányos farkasként. Megéltük nem egyszer az eltűnését, a medvéktől és barlangba szorulásokból később előadott megkerüléseit is, nem beszélve a napokig tartó tévelygéseiről. Utóbb feltérképezte és geológiaiilag is (esetleg) átértelmezte, amit bebarangolt.

A hozadékból a biztos közönségsikert mindig a fotói aratják. Az elsők még fekete-fehérek voltak, energiatakarékos filmtekercsek Erdélyből, a hazai hegyekből, barlangokból, délszláv vízesésekről, növénytársulásokról...

– Néha nem vagyok a flóracsoadék között képen. Ha ilyenkor szakértők járnak nálam, mindig becsempészek a vetített anyagba egy-két csalit, hátha megtudom tőlük, amit nem tudok. De volt már ellenkező példa is: én mutattam meg nekik,

hogy a Budai-hegységben olyan is van, amiről azt hitték, hogy ott nincs.

Évtizedek óta ilyenek ismerem. Hozzánőtt a hátizsákja, a sátra, de leginkább a fotómasinája.

– Nem vagyok fotóművész – szögezi le gyorsan. Ismerjük az ilyesmit, többnyire álszerénység. – Amatőr vagyok. – Ez ráadásul rosszul hangzik, ma az autodidakta a trendi.

– *De hiszen fotószakörök tagja voltál, fotós szaktáborokat vezettél, kiállítottál...*

– Mindig volt valaki velem, aki szakértőbb nálam.

– *És a digitális technika?*

– A lapok ezt kéri, szeretik. A fotóművész barátaim meg folyton azt fűjják, hogy fekete-fehérben jobban láttam, mint színesben. Na, ugye, hogy amatőr vagyok!

Száva-vízesés (Júliai-Alpok), 2004

Nem emlékszem, hogy a hívó szóra azonnal ne ugrott volna (hacsak éppen nem bolyongott valamelyik határtalan vidéken).

– Mindenhová elmegyek, és mindenki bejöhöt ide. Egyedül is, csoportosan is. Nincs belépődíj.

Az évtizedek semmit sem koptattak ki belőle.

Ismert név (melyik szakmában is?), ámbár tucatsnév (más szakmákban is). Erre mindjárt mond – álszerénység nélkül – egy székeleyes adomát (Erdélybe jár a legtöbbit).

– Mikor az erdélyieknek előadást tartok Erdélyben Erdélyről, mondják, hogy a sok Varga László közül egy tud csak nekünk újat mondani a székeleyekről.

– Mindjárt meg is magyarázza: – Közvetlen lakóhelyükről és annak természeti környezetéről nyilvánvalóan ők többet tudnak, mint én, viszont egész Erdélyt nem volt alkalmuk olyan alaposan bejárni, megismerni, mint nekem, aki több mint három évet töltöttem ott az életemből gyalogtúrákkal, kirándulásokkal, természetjárásokkal.

Lapozgatunk a publikációiban. Színes lapok, magazinok sok képpel, ahogy manapság illik. Ámbár sok a szöveg is... Annál csak a mondanivaló több.

– *Amúgy mit is adsz közre az Élet és Tudományban, a Földgömbben, a Hegyi Sport és Turista Magazinban?*

– Egyszer azt írták rólam egy napilapban, hogy minden képem az emberszeretetről szól. Egyiken se volt ember. Viszont éppen egy Családsegítő Intézetnél dolgoztam, jól jött a sietős minősítés – kanyarodik ki a válasz elől.

– *Tehát mit is adsz közre?*

– Természetképeket, meg néprajzot, és honismeretet, aztán geomorfológiai meg botanikai szépségeket...

– *Témánál vagyunk. Egy kis iskolában nem jut minden szakra kiképzett tanár. Hogyan tudsz megélni?*

– Tanításból. – Hunyorog közben sorolja: – Történelem-földrajz szakos vagyok...

– *Egyik se tartozik a kiemelt óraszámok közé – vetem közbe.*

– Taníthattam én ezekkel környezetismeretet is, természetismeretet is, még kémiát is...

– *És a fotózással mit kezdesz?*

– Mozgókép- és médiaismeretet taníthatok veled! Mindjárt gondoltam. Aki eddig nem értette, ki az omnihisztor...

– *Nem szoktál néha füllenteni a srácoknak?*

– Inkább csak kitalálni. Például mondákat. A gyerekek is szeretik. De nem adjuk el igazságként. És persze amit nem tudunk, azt csak végiggondoljuk. Tanítok etikát is, meg honismeretet – jut erről eszébe. – Tőlem viszont már „plagizáltak” is. Az egyik Erdélyről szóló egyébként nagyon szép, reprezentatív könyvben meglepődve olvastam az *Élet és Tudományban* korábban megjelent ismeretterjesztő cikkemet szó szerinti idézetben, csak éppen a „szerző” elfelejtette a macskakörmöket kitenni, meg hogy kitől származik a két oldalnyi szövegrész.

Ismerős etikai kérdés, tanórára való.

– *Tankönyveket is „illusztráltál” már a fotóiddal – emlékeztetem.*

– Balázs Géza honismereti könyve és munkafüzete az én lektori munkám volt, és képeket is adtam hozzá. Ott etikus a közlés. De van egy Teleház a faluban, annak a kiadványait is én gondoztam, így ott is sokat tanultam a honismeret, helytörténet témakörben.

– *Mit szeretsz a legjobban fotózni?*

– Leginkább hegyeket. Erdély kifogyhatatlan téma. Én pedig a legjobb vezetők nyomában jártam: Jókai, Orbán Balázs, Kőváry László vagy Gali Zoltán írásai indítottak el, és nem bántam meg.

– *Szociofotókat is készítettél...*

– Eleinte. – Kiemel egy montázst az asztalon tornyosuló halomból. – Rock-koncerteken fényképeztem, ezeken sok fiatalember látható. És még a fekete-fehér korszakból vannak. Csak ilyen nem tesz az ember a falra. De az erdélyi völgyekben is van szocio-téma. Meg, ha házakat, kapukat fényképezek...

Azonnal mutatja a példákat. Még hogy amatőr!

– *Mennyi képet raktározol a polcokon?*

– A diám száma 8 ezer fölött van. A digitális képek száma eléri a 30 ezret. – Ebben is naprakész. Mint ahogy azt is tudja, hogy semmi sem változatlan, még a barlangok nagyságrendje sem, éppen összenyitottak néhányat a Pilisben, és most megváltozott a sorrend. Persze képekkel is tudja illusztrálni. Egy időre eláll a szavam. Kérdés nélkül is válaszol:

– Dorogon a BEBTE turisztikai és ismeretterjesztő szakosztályának vezetője vagyok.

Nem könnyű őt követni, kérdés nélkül is tíz válasz jut az eszébe. Próbálok mederben tartani a statisztika következményeit.

– Rendezed, rendben tartod a felvételeidet? Mindet ismered?

– Hát persze.

– És akkor még mit is fotózol szívesen?

Végre előbukkan a geológus.

– Ásványokat. De hiszen láttad – juttatja eszembe a kiállítási termet. – Növényeket is...

A mikrovilág... Most egy kicsit kifogy a szóból.

A Pilis káprázatos flórájáról peregnek a felvételek a kivetítőn.

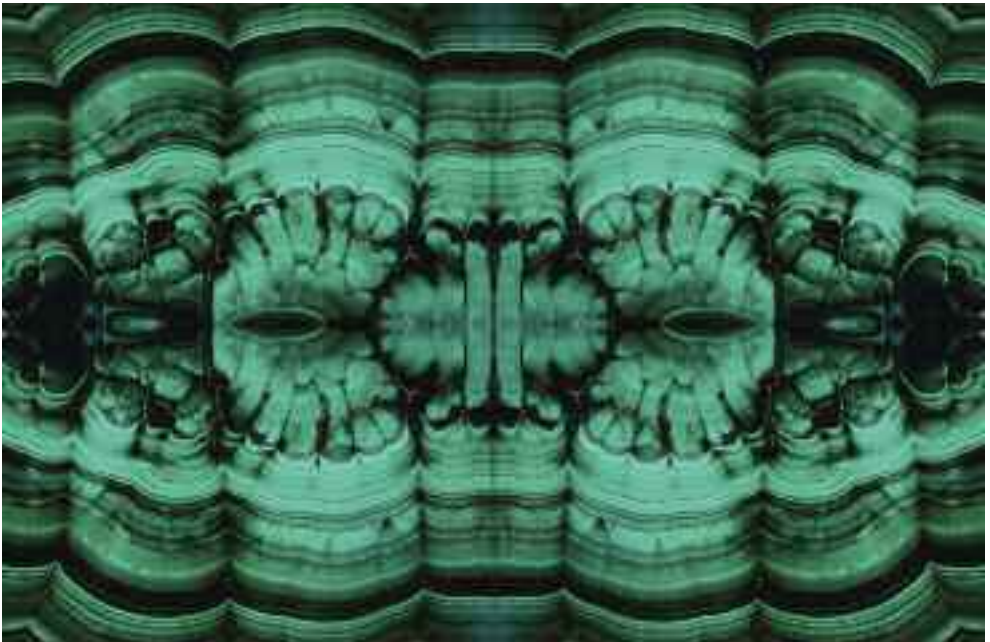
A kapuban még egyszer nekiveselkedünk. Már a falu körül, a bányavidék két nagy geológusának láthatatlan kézjegyeit tapintgathatjuk. Délnek Zsigmond Vilmos szolgált a bajnai Sándor grófnál, északra közös otthonunk, Dorog völgyét kutatta Hantken Miksa, a geológia két XIX. századi óriása. Ők még nem hordtak a nyakukban semmilyen fotómasinát. A mestereket a technika is segíti meghaladni. Tisztelni is.

Inzel-völgy (Torockói havasok), 2007

Avar (Pilis), 2001

Zöld szimmetria (Malachit Zairéből, saját gyűjtés), 1998

Erőmű, 2014

Lépcső, 2012

Vasút felől, 2012

Wehner Tibor

FESTŐI SZÁRNYALÁS, LOGIKUS ÉPÍTKEZÉS

VÉGH ÉVA MUNKÁSSÁGÁRÓL

E kiállítás meghívójának címloldalára Végh Éva *Földbe zárt kincs* című művének reprodukciója került. Korántsem ítélné véletlennek a művész és a rendezők választása: e mű mintegy emblematisan sűríti magába a művész törekvéseit, sugározza szellemi és esztétikai vonzódásait, körvonalazza alkotói portréját. A négyzetes, barnás-okkeres, vörös színű törésvonalakkal szabdaltd földfelületet idéző, de az absztrakcióba átemelt képmezőben négyzetes aranyfüstlemez csillan meg, s ezáltal a festő nemcsak a körülvevő tér által hordozott jelentésköröket bontakoztatja ki, hanem a természetes és mesterséges, az organikus és a szervetlen jelleg ellentétere is ráirányítja befogadói figyelmünket. De nemcsak tartalmi körei, hanem szemléletmódja, stílusválasztása, valamint technikai kivitele révén is jellegzetes mű a *Földbe zárt kincs*: a valóságra, hangsúlyosan a természetre utaló motívumok és elvonatkoztatások szervezik a festői mondanót a hagyományos festésmódot alkalmazó, és a különböző anyagokkal és beavatkozásokkal a kifejezést gazdagító eljárásokat ötvöző alkotómódszerrel létrehozott kompozíción. És elszakadva a címlap-képtől, körbetekintve e kiállítás alkotásai között meggyőződhetünk arról, hogy Végh Éva művészetének megközelítéséhez valóban ezekről a mozzanatokról kell beszélnünk: a természeti motívumok érzéki megragadásáról, a festői kifejezés mikéntjéről, a stilisztikai változatosságról és a technikai megvalósítás sokrétűségéről.

Úgy vélem, ezekben a körökben magáról a festőről és pályafutásáról nem kell részletesebben szólnunk: a dorogiak előtt az elmúlt évtizedek során számtalan lehetőség adódott a művész életútjának és munkásságának megismerésére, így tudhatják, hogy itt végezte iskoláit, ide érkezett vissza az egri és budapesti felsőfokú tanulmányainak lezárása után, itt tanított, itt, a városban és e térségben mutatta be első műveit és rendezte meg első kiállításait, majd

az 1974-es első jelentkezés óta eltelt három évtized során, nyilvános szereplései révén folyamatosan nyomon követhették művészetének formálódását, alakulását. Megfigyelhették, hogy e sokoldalú festő szabadon kalandozik a kifejezések, a stíluskörok és a technikák világában, de e csapongás ellenére mégis egységes szemléletű művészi világot épít fel. Egyes művein realista szemlélettel megragadott alakok és természeti részletek tűnedeznek fel, hogy aztán más műveken a természeti formák emlékképekké nemesedjenek, vagy mintegy varázsütésre átfurmálódjanak, hogy a festői önértékek, az asszociatív indítatásokat őrző színek, formák, foltok, geometrikus jellegű motívumrendszerek váljanak a kifejezések hordozóivá és megtestesítőivé. Ugyanez az alkotói nyughatatlanság, változékonyság jellemzi a művek formai-technikai megvalósítását: a hagyományos olajkompozíciók és grafikák mellett vissza-visszatérően megjelennek a vegyes technikával, az anyagok és eljárások ötvözésével létrehozott kompozíciók, és nagyon hangsúlyos műegyüttest alkotnak a különleges alkotómódszer követelő, és így rendkívül érzékeny hatásvilágot összpontosító selyemfestmények, és mindemellett természetesen különálló műcsoportot szerveznek a fémlemeze és csempére égetett tűzzománc táblák is. Minden anyag, minden technika más atmoszféra, más képi jelleg, más hatásvilág megszólaltatója: hol a festőiség puhasága és oldottsága, hol a grafikai, éles és kemény kifejezés kerül előtérbe, hol a foltszerűség, hol a vonalasság hangsúlyai dominálnak, hol a megjelenítés konkrétsága, hol utalásszerűsége, sejtetése, hol meg az absztrakció szabad szárnyalása uralkodik. Hol a parányi részletek ezernyi szépsége bomlik ki, hol a nagyvonalú összefoglaló szándékok teremtenek a dolgok kavargásában rendet, egyszer az álomszerű, szabad festői szárnyalás, máskor a higgadt, logikus építkezés határozza meg a mű auráját.

Egy, a valóságidéző és az absztrakció világában kalandozó műveket egyaránt jellemző mozzanatról azonban részletesebben is kell szólnunk: és ez a természet megjelenítésének hallatlan erőteljes alkotói szándéka, a természeti inspirációk rögzítésének domináns volta. Végh Évát a benne rejlő festői érzékenység is a természeti jelenségek, egyedek és formák, motívumok feldolgozására ösztönözhetette, de minden bizonnyal szemléleti kérdésekről, tudatos vállalásokról, a festői mondanandó határozott megfogalmazásáról is meditatálnunk kell a művek megszületésének indítóokait faggatva. A természet évezredek óta a művészet tárgya, és minden kor más természetképet fogalmazott meg: egy faág, egy fűszál megjelenítmódja is mindig szemléletesen árulkodik leképezése, tükröztetése koráról és korának a világról alkotott képéről és ítéletéről. Vannak művészetfilozófusok, akiknek gondolkodásában a természet és a művészet kapcsolata, egymáshoz való viszonya elsődleges, meghatározó szerepű, hiszen a művészetben szerencsés esetben az ember és a természet harmonikus egysége jön létre, vagy legalábbis annak kellene létrejönnie. Ebben az egységben nem szimpla tükröztetéseknek lehetünk tanúi, hanem kiemeléseknek, a lényegi elemek felmutatásának, a jelenségek analizálásának,

a dolgok szellemisége megragadásának. Végh Éva műveinek esetében a kis természeti világok, a kis természeti univerzumok jelennek meg, és gyakran a részletek emelődnek ki, illetve a természeti élmény hatására indukált belső rezdülések, transzformációk vetítődnek ki, amelyek háttérben az egyre védtelenebbé váló természet féltése, a természetesség állapotának, a megbomlott természet-ember egyensúly visszaállításának, a szépségek megőrzésének vágya munkál, és amelyeket a lelki jelenségekből eredeztetett, őszinte emberi érzések kifejezésének és dekorativitásokban gazdag rögzítésének szándéka vezérel.

Az elmúlt évtizedekben egyre nagyobb szakmai vitákat keltett a nőművészek és a nőművészet önálló alkotói és művészeti jelenségként való tárgyalása. Nem kívánván állást foglalni a vitában – mármint hogy önálló kategóriaként létezik-e nőművészet vagy sem – azt e tárlat tanulságai kapcsán mindenképpen leszögezhetjük, hogy ezeket a műveket férfiember nem alkothatta volna meg: annyi érzékenység, annyi finomság, annyi bensőséges líra sűrűsödik a művekben, amelyeket csak egy női alkotó rögzíthetett, fogalmazhatott meg. Az ebben az érzékenységben rejlő, a külvilág jelenségeinek lelki rezdüléseken átszűrött finom tükröztetésében, a gazdag

Enyészet, 2012

Romantika, 2012

Vasúti átkelő, 2012

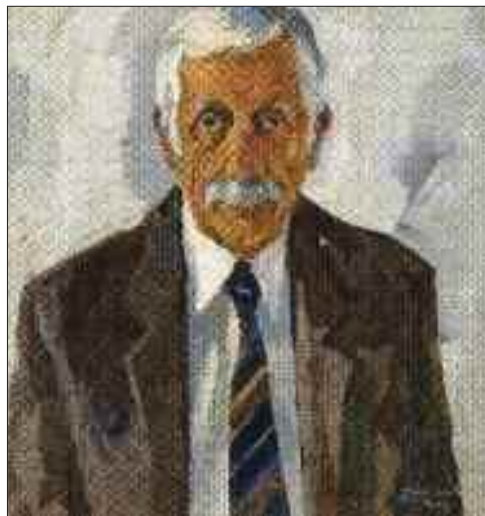
festőiségek kifejezéseiben tetten érhető különlegességek és értékek révén kapcsolódhat szervesen Dorog gazdag képzőművészeti hagyományaihoz Végh Éva festői munkássága. S ez a közelmúlt alkotóperiódusára visszpillantó, alkotói aktivitással és dinamizmussal

telített tárlat a jövőt mérlegelő várakozásainkat is reményteljessé avathatja.

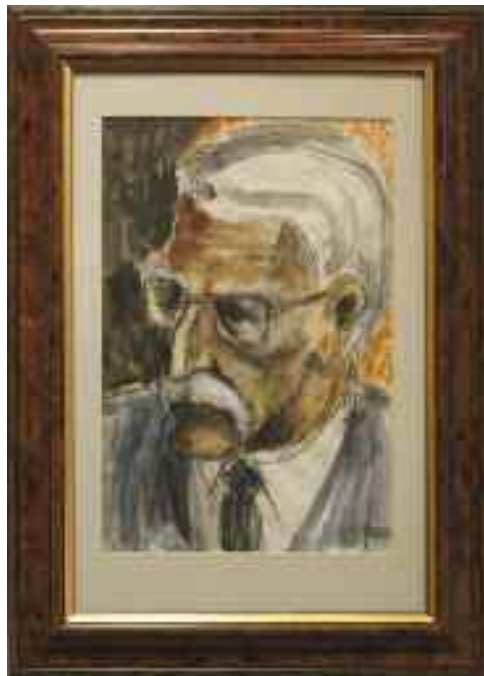
(Elhangzott 2007-ben Dorogon, a Dorogi Galériában, Végh Éva festőművész kiállításának megnyitóján.)

Fényben, 2012

Zámbó Kornél: *A gyűjtő portréja*, 1997

Kaposi Endre:
A gyűjtő, 2003

A Zsembery-gyűjtemény kiállítása. Dorog, Dorogi Galéria, 2000. január 22. (Dr. Zsembery Dezső, Wehner Tibor)

Wehner Tibor

DOROG, ESZTERGOM, KOMÁROM, NYERGESÚJFALU, TATA ...

**KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI KÉPZŐMŰVÉSZEK
ALKOTÁSAI DR. ZSEMBERY DEZSŐ MŰGYŰJTEMÉNYÉBEN**

Mintegy negyedszázaddal ezelőtt, a múlt század nyolcvanas éveiben érkeztek az első hírek arról, hogy Dorog városában egy magángyűjtemény formálódik. A gyűjtemény alapjai már korábban, a hatvanas-hetvenes években létrejöttek, de dr. Zsembery Dezső nyugalmazott főorvos teljes intenzitással csak később, a nyolcvanas évtizedben bontakoztatta ki gyűjtői tevékenységét, s az 1990-es évekre alakította tudatos gyűjtői koncepciót tükröztető, karakteres jegyekkel felruházott kollekcióna műegyüttesét. A gyűjtői ars poetica kialakításában dr. Zsembery Dezső számára példaértékű volt Dévényi Iván esztergomi munkálkodása, aki nemcsak jelentős XX. századi művek gyűjtője, egy, a modern magyar képzőművészetet remekbe szabott alkotásokkal reprezentáló magánkollekcióna létrehozója, hanem művészetszervezői és művészetkritikusi tevékenységet kifejtő, Esztergomot az országos művészeti vérkeringésbe kapcsoló, rendkívül aktív egyéniség is volt. Az 1977-ben lezárult Dévényi-munkásság nyomán az ezredforduló éveitől a dorogi Zsembery-gyűjtemény vonzáskörében, egy, az esztergominál sokkal ingerszegényebb művészeti földrajzi közegben, a gyűjtő szervezőmunkája eredményeként több fontos, átfogó és monografikus jellegű, visszapillantó tárlat (Rauscher György-, Faragó József-, Egervári-Potemkin Ágost-, Koszkol Jenő-, Einczinger Ferenc- emlékkiállítás) megrendezésére került sor, és a rendezvényeket élénk szakmai visszhang kísérte. A kiállítások legfontosabb hozadéka a túlnyomórészt dr. Zsembery Dezső szerkesztői tevékenysége, illetve írói munkássága révén megvalósult, a Dévényi-kortárs és -barát Bodri Ferenc művészeti író-történész által is inspirált és segített kiadványok megjelenítése, a Doroghoz és Esztergomhoz kapcsolódó művészet történetének

körében mindaddig ismeretlen fejezetek, vagy csak alig-alig ismert életművek bemutatása volt.

2000-ben rendezte meg a Dorogi Galéria azt a katalógussal kísért, *A gyűjtő önarcképe* című kiállítást, amely egy szűk válogatás révén első alkalommal tárta a nyilvánosság elé a Zsembery-gyűjtemény alkotásait. A főként hagyományos táblaképeket, egyedi és sokszorosított grafikákat, valamint néhány kispasztikát és érmet koncentráció, alapvetően a XX. századi képzőművészetet reprezentáló műegyüttes kapcsán azt fogalmazhattuk meg, hogy az önzetlen művészetszeretet által vezérelt gyűjtői szenvedélyt két határozott, pontosan körvonalazott koncepció, illetve kritérium tartja kordában: a regionalitás szempontja és egy műfaj, illetve műnem kultiválása. Ez a két gyűjteményszervezői aspektus a közelmúlt éveiben ha lehet, még hangsúlyosabbá vált: dr. Zsembery Dezső a modern magyar művészet festőinek, grafikusainak és szobrászainak alkotásai mellett a Doroghoz, az Esztergomhoz, a történeti Komárom-Esztergom megyei településekhez születésük, itteni működésük, alkotásaik, valamint direkt vagy áttételes kapcsolataik révén kötődő alkotók műveinek szisztematikus gyűjtésére szakosodott, illetve ezen művészek, továbbá a térséghez nem kapcsolódó magyar festők és grafikusok önarcképeinek megszerzését tekintette feladatának. A hely szelleme, a helyi színek jelenléte és sugárzása által összekapcsolódó, lassan százas számot megközelítő művészcsapat alkotói között így szükségszerűen egymás mellé kerülnek a modern magyar képzőművészet kimagasló jelentőségű művészeinek – mint Vaszary János és Kernstok Károly – munkái, valamint az alig-alig ismert kismesterek, vagy a gyakran csak amatorként, vagy műkedvelőként szűkebb környezetükben számon tartott alkotók

kompozíciói. És ez a gyűjtemény egyik legfontosabb erénye: olyan, teljességre törekvő művészeti összképet, már-már precíz művészetszociológiai áttekintést ad a Doroghoz, az Esztergomhoz, a Komáromhoz, Tatához és más településekhez elszakíthatatlan, vagy lazább szálakkal kötődő művészetről a Zsembery-gyűjtemény, amely izgalmas, csaknem száz esztendőttől átfogó történeti ívet rajzol meg, s amelyben a törekvések egymás mellett futása és váltakozása, a tendenciák egymásra épülése, a stíluskörök és -eszmények kikristályosodása, a művészeti értékek bonyolult viszonyrendszere is szükségszerűen tükröződik. Mindezt újabb áttétellel árnyalja a művészönarcképek egymás mellé kerülő sorozata: minden időszakban más és más alkotói elvek, indítatások, művészeti szempontok határozták és határozzák meg az önportrék megszületését. A hely által inspirált, esetenként az adott térséget megidéző művek mindezen tényezőkön túl fontos helytörténeti jelentőséget is hordoznak, valamint számos más, a helyi esemény- és a kultúrtörténettel kapcsolatos mozzanatra, valamint a különböző művészeti ágakkal való összefüggésekre nyithatnak kaput. Fontos szempont a történeti Magyarország területének gyűjteményszervezői érvényesítése: így a Zsembery-gyűjteményben a történeti hűség jegyében ismét egymás mellé kerülhetnek azok a művek, amelyeket a Duna mentén meghúzott – valóságos és szellemi – trianoni határ évtizedek óta elszakított vagy elválasztott egymástól. És mindezek mellett van még egy szokatlan, a magyarországi műgyűjtemények körében talán páratalannak minősíthető jellemzője a Zsembery-gyűjteménynek: az esztergomi fotóművészeti hagyomány és a jelenkori fotóművészek munkássága arra inspirálta a gyűjtőt, hogy a festmények, a grafikák, a kispasztikák és érme mellett kollekcióját fotografiák is gazdagítsák. A gyűjtő napjainkban is lázas kutatómunkával, nem lankadó érdeklődéssel és figyelemmel cserkészi be a különböző műkereskedelmi

fórumokon, a galériákban és az áruveréseken felbukkanó, ma már nem élő művészek Komárom-Esztergom megyei vonatkozású munkáit, míg az aktív alkotók esetében rendkívül fontos számára a művésszel kialakított kapcsolat: általában egy-egy kiállításon vagy a műteremben kötetik meg az alku a dorogi magángyűjteménybe illeszkedő, a kollekciónban rövidesen otthonra lelő műről. Természetesen a cél mindig a munkásságot leginkább jellemző, vagy az életműben kimagasló jelentőségű mű gyűjteménybe illesztése, de sok esetben hallatlanul fontos egy-egy alkotó mindaddig az ismeretlenségben lappangó működésének egy-egy munkával reprezentált dokumentálása is.

A Zsembery-gyűjtemény grafikai anyagából összeállított válogatás 2007-es dorogi bemutatása kapcsán próbáltuk megfogalmazni a műegyüttest általánosan jellemző azon jegyeket és vonásokat, amelyeket a gyűjtemény Komárom-Esztergom megyei szekciójára is érvényesnek ítélnénk. Úgy véltük, hogy ez a közös nevező a humánus szemlélet által determinált azon bensőségességben és mély érzelmi-gondolati telítettségben ölt testet, amely az inkább lírai, mint demonstratív hangvétellel interpretált művek, az inkább a klasszikus hagyományokat továbbvivő, mint a merészen kísérletező alkotások, a figuratív, harmonikusan természetelvi szemlélettel előadott munkák, a szépség-kultiválásával, a klasszikus esztétikai minőség tiszteletével és a megingathatatlan érték-központúsággal felruházott kompozíciók szellemiségéből és formarendjéből oly magától értetődően élesztődik. Dr. Zsembery Dezső különleges ismérvek által éltetett műgyűjteményével, és a gyűjteménye által indukált művészeti történésekkel az elmúlt évtizedben Dorog városa figyelmet érdemlő aktivitással kapcsolódott be a jelenkori magyar művészeti közéletbe: értékeket tár fel, értékeket összpontosít, értékeket vonz és értékeket sugároz.

Wehner Tibor

EGY DOROGI MAGÁNGYŰJTEMÉNY ESZTERGOMBAN

DR. ZSEMBERY DEZSŐ KOLLEKCIÓJÁNAK KIÁLLÍTÁSA

Komárom-Esztergom megye legújabbkori művészettörténetében immár kiemelt helyet és jelentőséget kell biztosítanunk a Zsembery-gyűjteménynek: az ezredforduló óta Dorogon, Esztergomban, Nyergesújfalun és Tatán vendégeskedtek e magángyűjtemény különböző szempontok szerint válogatott kollektói, illetve ezen a vidéken szerveződött a gyűjtő és gyűjteménye által ösztönzött, az egy-egy művész munkásságát feltáró, egy-egy művészkör tevékenységét áttekintő, visszapillantó tárlat is. A kiállítások mellett fontos kiadványok jelentek meg, forrásértékű feldolgozások is napvilágot láttak, így elmondható, hogy a Zsembery-gyűjtemény tulajdonképpen éppoly fontos művészeti fórummá emelkedett, mint akár egy kisebb múzeum, vagy egy kiállítási intézmény. Az aktivitást, a munka hatásfokát, a kifejtett kulturális-művészeti misszió jelentőségét tekintve ez mindenképpen igaz. És ha megvizsgálunk például a Zsembery-kollekció, és a megye egyes múzeumainak a művészeti alkotások terén elért gyűjteménygyarapodását a mögötünk hagyott tíz-tizenöt évben, akkor a mérleg nyelve minden bizonnyal a magángyűjtemény felé billenne el. Most ismét egy esztergomi múzeumban vendégeskednek – az állami és a magánszféra együttműködését is reprezentálván – a dorogi gyűjtő tulajdonában lévő munkák, vagyis Zsembery doktor kollekcijával, illetve kollekcója egy válogatásával újra visszatért abba a városba, ahol művészeti tevékenységének inspirációit merítette: mint többször hivatkozott rá, szellemi példaképe gyűjtői munkájának nyolcvanas évekbeli megkezdése óta az esztergomi Völgyessy Ferenc és Dévényi Iván által létrehozott és gondozott műgyűjtemény volt.

Mint a korábbi gyűjtemény-bemutatókon már rámutathattunk, a Zsembery-kollekciónak számos sajátos, sajátosság jellemzője van. Zsembery doktor

eleven kapcsolatot tartva a jelenkori művészet történéseivel és érdeklődéssel fordulva a közelmúlt és a múlt művészeti történései felé valamikor a magunk mögött hagyott évszázad nyolcvanas-kilencvenes évtizedének fordulóján döntött úgy, hogy művekkel térképezi fel a hely, a térség, a környezet, a közeg művészettörténetét, hogy a művészeti múlt és jelen együttes képének feltárásával tükröztesse a hely szellemét. Személyes kapcsolatokat teremtett a napjainkban itt, Dorogon, Esztergomban, Komáromban, Nyergesújfalun, Tatán és Tatabányán, esetenként a kisebb településeken élő-dolgozó művészekkel, és mindemellett kitartó kutatómunkába kezdett, felderítvén a múltban itt működött alkotók munkásságát. És szisztematikusan megismerve az életműveket igyekezett a termékből és a műkereskedésekből, az ávrésekről olyan alkotásokat megszerezni, amelyek leginkább, mintegy emblematikusan jellemzik az adott művész törekvéseit, illetve amelyek tárgyak, tematikájuk révén erős szálakkal kötődnek ehhez a tájhoz vagy ezekhez a településekhez. Így, egyre táguló körben műgyűjteménye feltérképezte Dorog és Esztergom, majd a Duna-mente és a történeti Komárom-Esztergom megye művészetének történetét. Ez a gyűjtői szándék természetesen nem adott teret az elitista szemléletnek: így a legnagyobbak, a klasszikus nagyságok – mint például Vaszary János, Kernstok Károly, Rauscher György mellett – szükségszerűen jelennek meg a gyűjteményben azok a kismesterek, esetenként amatőr és műkedvelő alkotók munkái is, akikről az összefoglaló szakmai feldolgozások általában megfelelnek, és akiknek alkotásai csak nagyon ritkán tűnnek fel a múzeumok és kiállítóterek falai között. Ezért lehet hallatlanul izgalmas, új és új felfedezések élményével megajándékozó ez a gyűjtemény: alig-alig ismert, vagy

az ismeretlenség homályában lappangó művészek nemegyszer remekművű alkotásai sorakoznak a jól ismert mesterek kompozícióinak társaságában úgy, hogy a helyi kötődések, a sorsközösség, az azonos élettér miatt fokozottan magunkénak érezhetjük a közelebbi múlt és napjaink törekvéseit és művészeti tükröztetéseit.

A művészetföldrajzi meghatározottság, a regionális összkép-teremtési gyűjteményszervezői elv mellett azonban még több érdekes vonás is megfigyelhető a Zsembery-gyűjtemény műegyüttesét szemlélve és vizsgálva. Így például a széleskörű, a történeti szempontokat érvényesítő szemlélet, amely különösen fontos itt a Duna mentén: a kollekción révén nemcsak a mai Komárom-Esztergom megye művészete körvonalazódik, hanem egy-egy alkotó és mű felvonultatásával a Trianon előtti Magyarország, illetve a Trianon utáni határokon túli tájegységek és települések művészei és művei is megjelenhetnek. A gyűjtemény változatos összképének megteremtését szolgálja, hogy a festészeti művek mellett a legkülönbözőbb egyedi és sokszorosított technikákkal kivitelezett grafikai lapok, valamint a kispasztikák, és a fotográfikák is a festményekkel egyenrangú helyet követelnek a kollekciónban. És a technikai, ágazati változatosságot követi a tematikai sokszínűség, amelyben azonban két kulminációs pontot megfigyelhetünk: a konkrét helyhez kötődő táj- és városképeket és a portrékét, illetve önarcképeket. Ezek a tematikai, illetve műfaji gócpontok arra teremtenek lehetőséget, hogy megfigyelhessük: egy-egy kor, egy-egy korszak hogyan jelenítette meg ugyanazon tárgyát, egy-egy periódusban hogy tekintett az ember, s kitüntetetten a művész önmagára.

Ennek a válogatásnak a címe, a *Fotók és modern képek* megjelölés azt jelzi, hogy ezúttal a fő kiállításszervező szempont a gyűjtemény fotográfiai szekciójának reprezentálása, illetve a jelenkor művészetének, a közelmúlt egy-két évtizedében született művek bemutatása volt. Igencsak ritka, hogy egy képzőművészeti gyűjteményben helyet kapjon fotográfiai válogatás is, no de hát ez a kihívás Zsembery doktor számára itt, Esztergom körzetében

minden bizonnyal megkerülhetetlen volt: az esztergomi fotográfia jeles alakjának, Martsa Alajosnak a portréi mellett még további művész-portrék kapcsolódnak az együtteshez, illetve az együttes festészeti portré-sorozatához, összehasonlítási lehetőségeket, vizsgálati aspektusokat adva egy műfaj, egy képtípus különböző technikákkal való megvalósításának problémaköréhez. A fotók mellett egy másik, viszonylag egységes műcsoportra is felfigyelhetünk, és ez az erdélyi magyar művészek alkotásainak sorozata, amely új színfoltokkal, más alkotói szemléletek érvényesítésével gyarapítja a kollekción tájfestészeti palettáját. És a század első felében működött mesterek korszerű, modern alkotóelveket és törekvéseket képviselő alkotásai mellett a grafikák és a táblaképek között a modern magyar képzőművészetet fémjelző, a század második felében dolgozott alkotóinak kompozíciói jelennek meg a helyben működött és működő, a jól vagy kevéssé ismert művészek mindenkor kvalitásos műveinek társaságában.

Ez a tárlat is tanúsítja, amit már a korábbi bemutatók alkalmával is hangsúlyozhattunk, hogy az elmúlt évtizedben a Zsembery-gyűjtemény közkinccsé vált. Bár a kiállítások után visszakerülnek a művek a doktor úr otthonának falai közé, emlékképeinkben megőrizhetjük, a kiadványok révén újra meg újra felidézhetjük ezeket a helyszelleme miatt is nagyon fontos alkotásokat. És bár Zsembery doktor úr mindig elmondja, hogy ez volt az utolsó gyűjtői fellépése a nyilvánosság előtt, mi tovább reménykedünk: a gyűjtés kemény rabság, lezárhatatlan tevékenység, és az új és új megszerzett műalkotások általi öröm csak úgy válik teljessé, ha azt a szűkebb vagy egy kicsit tágabb közösség is átérezheti. Ezért hát azzal a reménnyel ajánlhatjuk az esztergomi közönség figyelmébe ezt a tárlatot, hogy viszontlátásra, rövidesen újra találkozunk a következő Zsembery-gyűjtemény kiállításon.

(Elhangzott 2012. május 11-én Esztergomban, a Duna Múzeumban a Fotók és modern képek címmel rendezett Zsembery-gyűjtemény kiállításának megnyitóján.)

Fotók és modern képek. Kiállítás a Zsembery-gyűjteményből.
Esztergom, Duna Múzeum, 2013. május 11.
(Dr. Zsembery Dezső, Wehner Tibor)

Művek a gyűjtő lakásában

A gyűjtő a művei között

Két festmény a gyűjteményből

A Kernstok Károly Művészeti Alapítvány kuratorai kiállításának plakátja. Tervező: Ölveczky Gábor

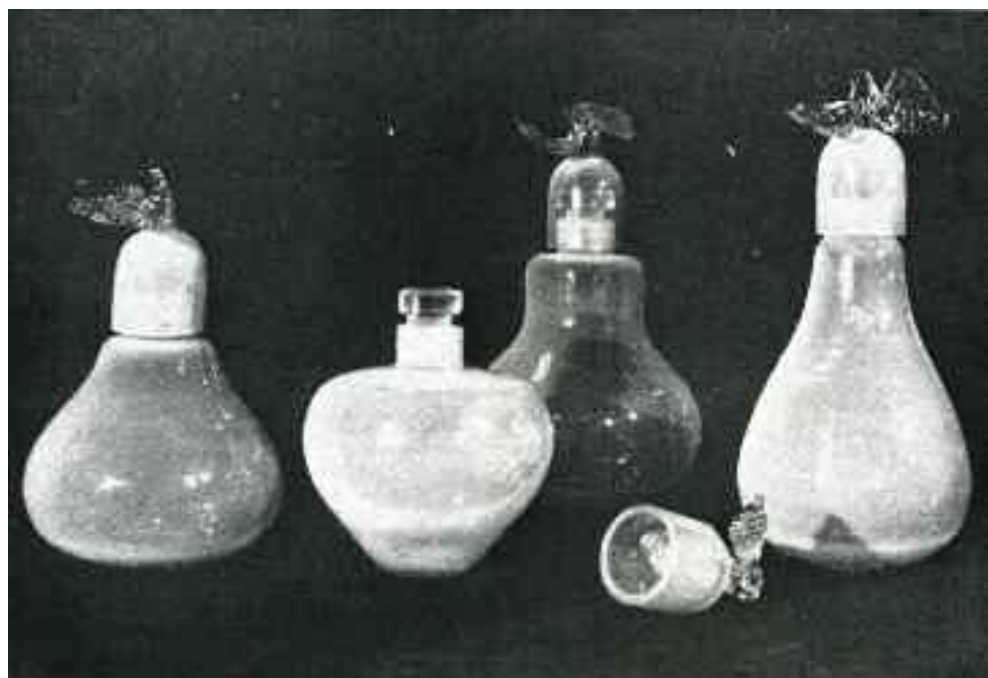
KIÁLLÍTÁSOK, MŰVEK, ALKOTÓK

A dorogi művészek kiállításának 1981-es katalógusa
a művészek portréjával
- itt Prunkl János és Hérics Nándor - és műveikkel

Farkas Éva és üvegtárgyai, 1981

Bárdos Annamária és kerámiái (Gyertyatartó, Vár-tál, Fallkép), 1981

Dorog Város Barátainak Egyesülete alkotóművész körének I. kiállítása, Dorog, Dorogi Galéria, 1995. május 12. (Bencze László, Végh Éva, Gordos Géza, Furlán Ferenc, Dorogi Márta)

Dr. Till József dedikál, Dorog, Arany János Városi Könyvtár, 2009. március 20.

Dorog Város Barátainak Egyesülete alkotóművész körének I. kiállítása, Dorog, Dorogi Galéria, 1995. május 12. (Végh Éva, Furlán Ferenc)

Kolonics Péter Örmény miniatúrák
című kiállítása,
Dorog, Eötvös Galéria,
2011. december 13.
(Vig Attila, Krajcsír Piroska,
Kolonics Péter)

Végh Éva kiállítása,
Esztergom, Aquafürdő Galéria,
2009. január 29.
(Dr. Tittmann János, Végh Éva)

Végh Éva kiállítása,
Dorog, Dorogi Galéria,
2007. december 14.
(Wehner Tibor, Végh Éva)

Hérics Nándor kiállítása után,
Dorog, Dorogi Galéria,
2009. október 1.
(Végh Éva, Bródy János,
Dolly, Hérics Nándor,
Menthler Kriszta,
Farkas László (Lobó))

Kapa Melinda kiállítása,
Dorog, Dorogi Galéria,
2011. január 21.
(Jászberényi Károly,
Kapa Melinda, Végh Éva)

A Kernstok Alapítvány
kurátorainak kiállítása,
Dorog, Dorogi Galéria,
2012. május 12.
(Hátul: Ölveczky Gábor, Szunyogh László,
Szentessy László, Dr. Tittmann János,
Szlávik József, Kovács Lajos;
elől: Végh Éva, Cs. Kiss Ernő,
Kaposi Endre, Virág Jenő)

„Dorogi gyermekkorom képei”,
Prunkl János kiállítása,
Dorog, Dorogi Galéria,
2013. szeptember 30.
(Végh Éva, dr. Zsembery Dezső)

Plakátok. Ölveczky Gábor kiállítása,
Dorog, Dorogi Galéria,
2013. december 20.
(Ölveczky Gábor, dr. Tittmann János)

*Kaposi Endre kiállítása,
Dorog, Dorogi Galéria,
2014. január 22.*

*Kaposi Endre kiállítása,
Dorog, Dorogi Galéria, 2014. január 22.
(dr. Zsembery Dezső, Kaposi Endre)*

*Tettamanti Béla kiállítása,
Budapest, Kempinski Galéria,
2010. november 26.
(Tettamanti Béla, Parti Nagy Lajos)*

DOROG VÁLOGATOTT MŰVÉSZETI BIBLIOGRÁFIÁJA

- Bányászélet. I. Dorogi Országos Fotókiállítás. Dorog, 1981. Dorogi Galéria. (Katalógus, bev. Fábíán László.)
- Bányászélet. III. Országos Fotókiállítás. Dorog, 1985. Dorogi Galéria. (Katalógus)
- Bartalos József–Kovács Lajos: *Dorogi emlék. Város születik.* Dorog, 1999. Dorogi Közművelődési Közhasznú Társaság.
- Bónis János: Bányászélet. *Bányamunkás* 1981(10)1.
- Börcsök Bernadett–Tihanyi Erzsébet: *Volt egyszer egy dorogi szakkör.* In. *Dorogi Füzetek. Dorogi értékek nyomában. (A Zrínyi iskola kincskeresőinek munkáiból).* Dorog, 1992. 51–52.
- Budayné Mosonyi Klára: *Dorogról a Dorogiaknak.* Dorog, 1972.
- Cs. Nagy Lajos: Dorogon éltek – Dorogon alkottak. A bányatelepi Modigliani. *24 Óra* 1993. október 27.
- Cs. Nagy Lajos: Képpé konzervált üzenetek. Bányászélet országos fotókiállítás. Növekvő érdeklődés. *Dolgozók Lapja* 1983. május 4.
- csolnoki-: Bányászélet. Fotókiállítás Dorogon. *Dolgozók Lapja* 1987. szeptember 8.
- csolnoki-: Dorogi művészek – Dorogon. Képzőművészeti kiállítás a művelődési központban. *Dolgozók Lapja* 1981. november 3.
- csolnoki-: F fiatal művészek kiállítása Dorogon. *Dolgozók Lapja* 1973. május 31.
- Dankó József–Kovács Lajos: *Hírünk a nagyvilágban.* Dorog, 1999.
- Dorogi és Dorogról indult művészek (Farkas Éva, Kucs Béla, Árvai Ferenc, Prunkl János, Furlán Ferenc) kiállítása.* Dorog, 1977. Dorogi Galéria. (Katalógus)
- Dorogi képzőművészek kiállítása.* Dorog, 1981. Dorogi Galéria. (Katalógus)
- Dorogi művészek naptára.* Dorog, 1998.
- Dorogról elszármazottak. *Dolgozók Lapja* 1981. október 25.
- Dunántúli képzőművészeti tanfolyamok kiállítása. Dorog, 1951. József Attila Bányász Kultúrotthon. (Katalógus, bev. Juhász Antal.)
- Erkel szobrot avattak. 25 éves a dorogi zeneiskola. *Dolgozók Lapja* 1978. október 15.
- ez-: Dorogi származású művészek tárlata Esztergomban. Bányászélet ihlette alkotások. *Dolgozók Lapja* 1977. december 9.
- ez-: Évfolyamtársak. 23 képzőművész kiállítása Dorogon. *Dolgozók Lapja* 1980. október 16.
- Fábíán László: Bányászélet. I. Dorogi Országos Fotókiállítás 1980. *Új Forrás* 1981(6)76.
- Fotókiállítás nyílt Dorogon. Életünk és környezetünk. *Dolgozók Lapja* 1986. április 8.
- G. M.: Kasznár Aranka a dorogi szénbányában készült rajzait állítja ki. *Szabad Művészet* 1947(4)63.
- Gajdos Ágnes–Gajdos Zsuzsanna: *Alkotók és alkotások Dorogon. (Képzőművészeti kislexikon.)* In. *Dorogi Füzetek. Dorogi értékek nyomában. (A Zrínyi iskola kincskeresőinek munkáiból).* Dorog, 1992. 47–49.
- Gáthy Zoltán: *Emlékiratok – Dorogi évek.* Dorog, 1994. Dorog Város Barátainak Egyesülete.
- Gink Károly: *Dorog.* Dorog, 1981. Nagyközségi Tanács.
- gordos-: Húszéves a dorogi képzőművészeti szakkör. *Dolgozók Lapja* 1968. október 11.
- A gyűjtő önarcképe. Válogatás Zsembery Dezső gyűjteményéből.* Dorog, 2000. Dorogi Galéria. (Katalógus, Bev. Wehner Tibor.)
- Ház a Duna felett. *Symposion* 1994(1)24.
- Hódolat József Attila előtt. Huszonhárom művész kiállítása Dorogon. *Népszabadság* 1980. február 20.
- Horváth Sándor: Kiállítások a dorogi József Attila Művelődési Otthonban. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1956. szeptember 15.

- jenkei-: A dorogi galériában. *Dolgozók Lapja* 1977. szeptember 21.
- (Juhász Antal): A képzőművészeti körök országos szemléltető agitációs kiállítása. *Több Szenet a Hazának* 1962(19)4.
- K. J.: A Dorogi Bányász Szabadiskola kiállítása. *Szabad Művészet* 1951(2)83–84.
- Képzőművészeti kiállítás Dorogon. *Szénmedencénk* 1955(37)1.
- A Képzőművészeti Szakiskola kiállításán a legjobb eredményt elérteknek kiosztották a jutalmakat. *Komárom–Esztergom Vármegyei Dolgozók Lapja* 1949(5)2.
- Kiállítások Dorogon. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1959(75)1.
- Kovács Lajos: Huszonöt év Dorog művészeti életében 1984–2009. *Új Forrás* 2009(2)80–98.
- Kovács Lajos: Mi közük hozzám? – Dorogon éltek, Dorogon alkottak. *Művészeti Műhely* 1993(1)38–39.
- Kovács Lajos: A művészetpártoló Schmidt Sándor. *Új Forrás* 2003(6)106–115.
- Kovács Lajos (szerk.): *Belépő. Dorogi irodalmi almanach a 25 éves város tiszteletére*. Dorog, 2009. Dorog Város Barátainak Egyesülete.
- A közeljövőben megalakul a dorogi Művészeti Tanács... *Szénmedencénk* 1955(1)4.
- madarász: Emlékműavatás Annavölgyön. *Dolgozók Lapja* 1981. szeptember 6.
- Megmentett pillanatok. Dorogon éltek, Dorogon alkottak*. Dorog, 1993. Dorogi Galéria. (Katalógus)
- Méltó helyen a dorogi bányászszobor. *Dolgozók Lapja* 1976. szeptember 1.
- A munkásosztály a kezébe veszi az irányítást a művészet terén is. *Komárom–Esztergom Vármegyei Dolgozók Lapja* 1949. január 23.
- Művészi értékek, művészetpártoló polgárok emléke a dorogi plébániatemplomban*. In: *Utcák, házak, emberek. Helytörténeti kalandozások Dorogon*. Dorog, 1998.
- Nász János: *Képző- és iparművészeti kiállítások Komárom megyében 1945–1985. Bibliográfia*. Tatabánya, 1986. József Attila Megyei Könyvtár.
- Országos fotópályázat. Téma: a bányászok élete. *Dolgozók Lapja* 1982. október 21.
- Prokopp Mária: A húsvéti misztérium a kortárs képzőművészetben. A dorogi bányatemplom oltárképe. *Familia. Kárpát-medencei családi magazin* 2006(4–5)8.
- Reprodukálják a dorogi művelődési ház régi fő freskóját. *Komárom Megyei Dolgozók Lapja* 1963(22)1.
- Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. Dorog, 2000. Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete.
- Solymár Judit–Kovács Lajos: *Dorogi lexikon A–ZS*. 2. jav. kiad. Dorog, 2008. Dorog Város Önkormányzata, Dorog Város Barátainak Egyesülete.
- Székely Zoltán: Dunántúli képzőművészeti kiállítás. *Szabad Művészet* 1951(7)314–318.
- Szepessy Géza: *Dorog és környéke. Útikalauz*. Tata, 1961.
- Szoboravatás. *Dunamente* 1958(34)1.
- Tóth Ilona: Élni a lehetőséggel. Álomból valóság is lehet. 30 éves a dorogi képzőművészeti szakör. *Dolgozók Lapja* 1978. november 17.
- Tóth Ilona: Egy kiállítás háttere. *Dolgozók Lapja* 1981. szeptember 20.
- Utcák, házak, emberek. Helytörténeti kalandozások Dorogon*. Dorog, 1998.
- Virág Jenő: Kiállításpolitikánkról. Távlatok a dorogi galériában. *Dolgozók Lapja* 1980. június 27.
- Wagner István: Magyar–francia tárlat Dorogon. Ünnepi album. *Magyar Hírlap* 1980. március 6.
- Wehner Tibor: *A hetvenes-nyolcvanas évek. Vonások Komárom–Esztergom megyei művészek arcképeihez*. Tatabánya, 1991. Komárom–Esztergom megyei Önkormányzat.
- Wehner Tibor: „Kardból kaszát”. Dorog új emlékművéről. *Új Forrás* 1994(1)73–77.

Wehner Tibor: „Megmentett pillanatok.” Dorogon élt-alkotott művészek kiállítása. *Új Művészet* 1994(3)47–48.

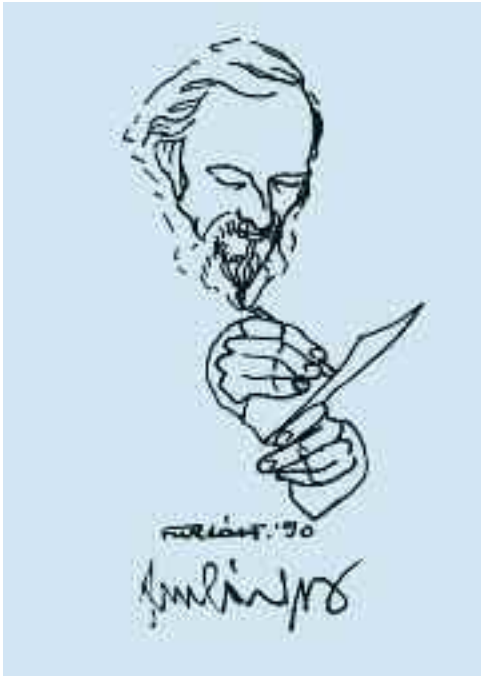
Wehner Tibor (szerk.): *Dorog művészete 1984–2009.* Dorog, 2009. Dorog Város Önkormányzata.

Wehner Tibor: *Tapló. Kíméletlen Művészeti Napló 1996–2006.* Budapest, 2013. Enciklopédia Kiadó. 31, 51, 173, 181, 265, 273, 274, 275, 295, 281,

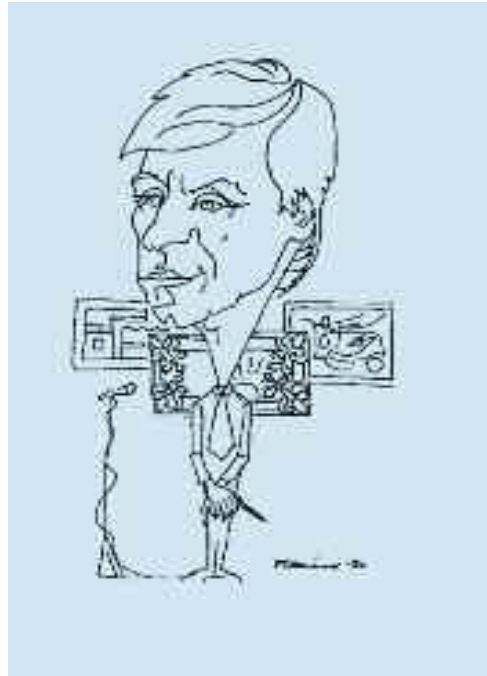
295, 309, 328, 330, 332, 336, 374, 377, 386, 402, 428, 461, 487, 484, 553, 554, 607, 660.

Wehner Tibor–Kovács Lajos (szerk.): *Zsembery gyűjtemény. Dorog. Esztergom, Komárom, Nyergesújfalu, Tata... Komárom-Esztergom megyei képzőművészek alkotásai Zsembery Dezső gyűjteményében.* Dorog, 2008. Dorog Város Önkormányzata.

Furlán Ferenc: Önpotrét

Furlán Ferenc: Virág Jenő

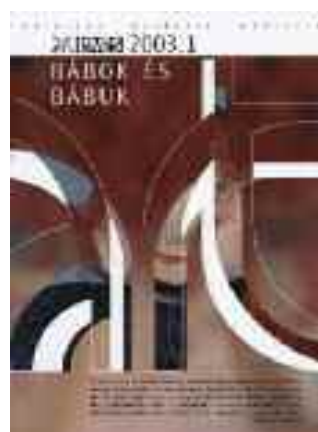
Szentessy László: Ex Libris Wenner Tibor

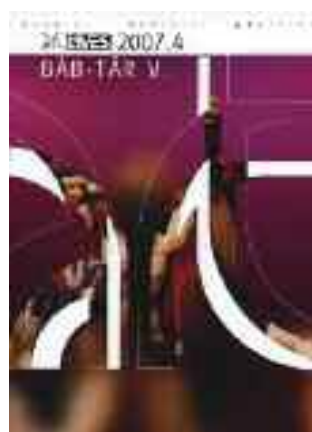

Furlán Ferenc: Kovács Lajos

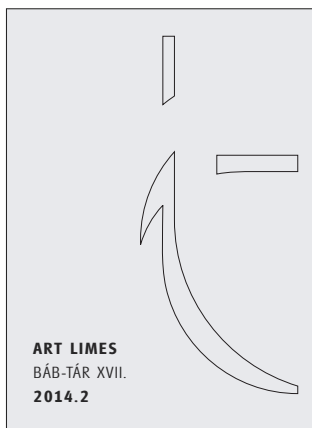
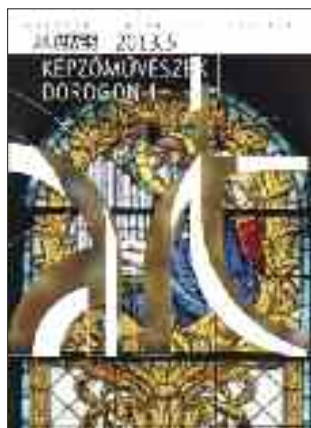
MEGJELENT SZÁMAINK:

2003/1. szám – BÁBOK ÉS BÁBUK (elfogyott)	–
2003/2. szám – A PASZTELL	495 Ft
2004/1-2. szám – DIKTATÚRA ÉS MŰVÉSZET I-II.	990 Ft
2004/3-4. szám – A GYERMEKKÖNYV-ILLUSZTRÁCIÓ I-II.	990 Ft
2006/1. szám – BÁB-TÁR I. (elfogyott)	–
2006/2-3. szám – BÁB-TÁR II-III.	990 Ft
2006/4 – 2007/1. szám – Magyar illusztráció Bolognában	850 Ft
2007/2. szám – BÁB-TÁR IV.	650 Ft
2007/3. szám – Kihelyezett tagozat	850 Ft
2007/4. szám – BÁB-TÁR V.	850 Ft
2008/1. szám – A gyermekkönyv-illusztráció IV.	850 Ft
2008/2. szám – Képzőművészek Esztergomban a 20. században	850 Ft
2008/3. szám – BÁB-TÁR VI.	850 Ft
2008/4. szám – ÜVEGSZOBRA SZAT	850 Ft
2008/5. szám – BÁB-TÁR VII.	850 Ft
2009/1. szám – Gyermekkönyv-illusztráció V.	850 Ft
2009/2. szám – Gyermekkönyv-illusztráció VI.	850 Ft
2009/3. szám – Wehner-Vernissage	850 Ft
2009/4. szám – BÁB-TÁR VIII.	850 Ft
2009/5. szám – Fémszobrászok Tatabányán	850 Ft
2009/6. szám – BÁB-TÁR IX.	850 Ft
2010/1. szám – BÁB-TÁR X.	850 Ft
2010/2. szám – BÁB-TÁR XI.	850 Ft
2010/3. szám – Gyermekkönyv-illusztráció VII.	850 Ft
2010/4. szám – Gyermekkönyv-illusztráció VIII.	850 Ft
2011/1. szám – BÁB-TÁR XII.	850 Ft
2011/2. szám – Képzőművészek Tatabányán a 20. században	850 Ft
2011/3. szám – Gyermekkönyv-illusztráció IX.	850 Ft
A képiró: Kass János, 1. rész	850 Ft
2011/4. szám – Gyermekkönyv-illusztráció X.	850 Ft
2012/1. szám – BÁB-TÁR XIII.	850 Ft
2012/2. szám – IPARMŰVESSÉG I.	1.000 Ft
2012/3. szám – A KÉPÍRÓ, KASS JÁNOS	1.000 Ft
2012/4. szám – BÁB-TÁR XIV.	1.000 Ft
2013/1. szám – IPARMŰVESSÉG II.	1.000 Ft
2013/2. szám – IPARMŰVESSÉG III.	1.000 Ft
2013/3. szám – BÁB-TÁR XV.	1.000 Ft
2013/4. szám – BÁB-TÁR XVI.	1.000 Ft

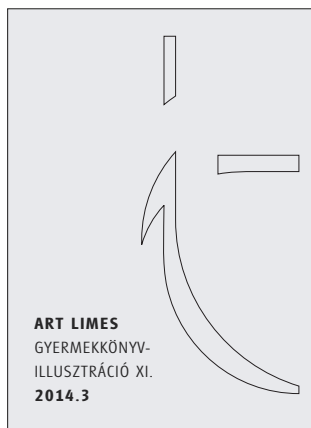

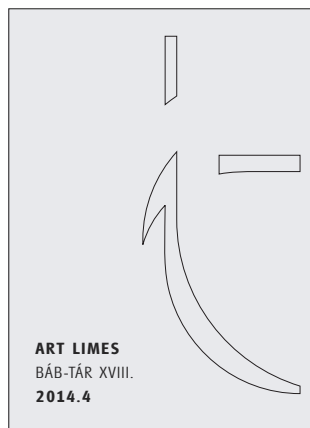

ART LIMES
BÁB-TÁR XVII.
2014.2

ART LIMES
GYERMEKKÖNYV-
ILLUSZTRÁCIÓ XI.
2014.3

ART LIMES
BÁB-TÁR XVIII.
2014.4

Folyóirataink megvásárolhatók:

- Budapesten: Írók Boltja (Andrássy út 45.), Teleki Téka (Bródy S. u. 46.),
- Komárom-Esztergom megyében és országosan a LAPKER terjesztésében

Megrendelhető: Könyvtárellátó Kht., 1134 Budapest, Váci út 19.

Kernstok Alapítvány/Art Limes Szerkesztősége, 2800 Tatabánya, Esztergomi út 7. I/6.

E-mail: viragjeno46@gmail.com

Honlapjaink: www.artlimes.hu; www.limesfolyoirat.hu